

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 2-4 Τ.Κ. 106 78 ΑΘΗΝΑ

ΕΤΟΣ ΚΩΝ. ΚΑΒΑΦΗ ΤΟ 2013

Ιδρυτικό Μέλος της Ένωσης
Ελλήνων Λογοτεχνών

ΤΕΥΧΟΣ 187
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ**
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 2-4
Τ.Κ. 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.-FAX 210-3819571

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ: 1975-1977
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ: 1983-

**ΤΕΥΧΟΣ 187
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013**

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Δρόδου 35, Τ.Κ. 104 43 Αθήνα
Τηλ. 210-5120009

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΝΤΟΒΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΦΟΡΛΙΔΑΣ
Τ.Θ. 8231, Τ.Κ. 102 10 ΑΘΗΝΑ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
Τ.Θ. 8231, Τ.Κ. 102 10 ΑΘΗΝΑ
e-mail: EEL1930@GMAIL.COM
www.logotexnes.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΛΕΝΗ ΕΥΘ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
Ερεσσού 47-49, 106 81 Αθήνα
τηλ. 210-3821173, fax 210-3821030
e-mail: efkyriakos@ath.forthnet.gr

**Κάθε Λογοτέχνης φέρει
την ευθύνη των κειμένων του**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΚΔΟΤΗ

Ό υπομνηματικά γεγονότα καλύπτουν οι σελίδες του 187 τεύχους του περιοδικού μας «**Λογοτεχνική Δημιουργία**», που έχετε στα χέρια σας. Το πρώτο μέρος είναι για τον Αλεξανδρινό ποιητή **Κ.Π. Καβάφη**, ιδρυτικό μέλος της Ένωσής μας, καθώς είναι αφιερωμένο στην προσωπικότητά του, το Έτος 2013. Συμπληρώνονται εκατόν πενήντα (150) χρόνια από τη γέννησή του (29 Απριλίου 1863) και ογδόντα (80) χρόνια από το θάνατό του (29 Απριλίου 1933). Στο εξώφυλλο του περιοδικού είναι η φωτογραφία του και στο οπισθόφυλλο το αυτόγραφό του ποίημα τα «**Κεριά**», που έγραψε το 1899. Στις εσωτερικές σελίδες κείμενο και ποίημα του Κ. Καβάφη, καλύπτουν το αναγνωρισμένο ελληνικό ποιητικό όνομα. Θ' ακολουθήσουν κι άλλα κείμενα στα επόμενα τεύχη.

Το δεύτερο μέρος του περιοδικού είναι αφιερωμένο στον Πανελλήνιο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης και Διηγήματος για Παιδιά Δημοτικού και Εφήβους Γυμνασίου και Λυκείου, που είχαμε μεγάλη συμμετοχή από την Ελλάδα και την Κύπρο. Είχε τεθεί υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και παρίστατο τιμητικά στην απονομή των Βραβείων, την Τρίτη 19 Μαρτίου 2013, ο Αναπληρωτής Υπουργός κ. Κων. Τζαβάρας, στην αίθουσα «Μιχαήλας Αβέρωφ», που υπήρξε το αδιαχώρητο με τη συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών, γονιών και κηδεμόνων.

Λ.Β.Τ.

**Ο Πρόεδρος και το Διοικητικό Συμβούλιο
εύχονται στα μέλη
και στους φίλους της Ένωσης
Καλό και Δημιουργικό Καλοκαίρι**

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 2-4, 106 78 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.-FAX 210-3819571 – e-mail: eel1930@gmail.com – www.logotexnes.gr

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών προκηρύσσει, για το έτος 2013, τους πιο κάτω Πανελλήνιους Διαγωνισμούς:

- a) **ΠΟΙΗΣΗΣ:** Μέχρι τριάντα (30) στίχους έμμετρους ή ελεύθερους.
- β) **ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ:** Μέχρι έξι (6) σελίδες, μεγέθους A4.

Αμφότερα τα θέματα του διαγωνισμού είναι ελεύθερα.

ΟΡΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Τα έργα να είναι ανέκδοτα και αδημοσίευτα.
2. Να υποβληθούν σε πέντε δακτυλογραφημένα αντίτυπα με ψευδώνυμο, το οποίο θα αναγράφεται στο επάνω δεξιό μέρος του κειμένου. Τα πραγματικά στοιχεία (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και τηλέφωνο) του διαγωνιζομένου να κλεισθούν σε μικρό φάκελλο και στο εξωτερικό του μέρος να αναγραφεί το ψευδώνυμο. Τα πέντε αντίτυπα και ο μικρός φάκελλος να σταλούν με απλή επιστολή (όχι συστημένη) στη διεύθυνση:

**Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών
Τ.Θ. 8231 Τ.Κ. 102 10 Αθήνα**

Στο επάνω αριστερό μέρος του φακέλλου αποστολής να αναγραφεί το ψευδώνυμο.

3. Ημερομηνία υποβολής είναι μέχρι 31 Οκτωβρίου 2013. Θα λαμβάνεται υπόψη η σφραγίδα του ταχυδρομείου.
4. Τα υποβαλλόμενα κείμενα δεν επιστρέφονται.
5. Ο χρόνος και ο χώρος της απονομής των βραβείων και επαίνων θα ανακοινωθεί έγκαιρα τηλεφωνικώς στους ενδιαφερόμενους και θ' αναρτηθεί από την **1η Δεκεμβρίου 2013** στην ιστοσελίδα της Ένωσης: www.logotexnes.gr
6. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης δεν μπορούν να συμμετάσχουν, καθώς και οι τιμηθέντες με πρώτο βραβείο σε προηγούμενους διαγωνισμούς της Ένωσης.
7. Η συμμετοχή στους διαγωνισμούς προϋποθέτει και την αποδοχή των όρων.
8. Η κρίση της Κριτικής Επιτροπής είναι αμετάκλητη.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ στο τηλέφωνο 210-3819571, καθημερινώς.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 2-4, 106 78 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.-FAX 210-3819571 – e-mail: eel1930@gmail.com – www.logotexnes.gr

**ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΑΝΕΛΗΝΙΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ**

Η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών προκρύσσει, για το έτος 2013, τους πιο κάτω Πανελλήνιους Λογοτεχνικούς Διαγωνισμούς για παιδιά και εφήβους:

- α) **ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ:** Συμμετοχή με ένα (1) ποίημα, γραμμένο με ομοιοκαταληξία ή με ελεύθερο τρόπο, έως είκοσι (20) στίχους για μαθητές Δημοτικού και έως τριάντα (30) στίχους για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, στην ελληνική ή την αγγλική γλώσσα, με θέμα ελεύθερο. Θα δοθούν Α', Β' και Γ' Βραβείο, Α', Β' και Γ' Έπαινος ανά κατηγορία και Ανανηστικά Διπλώματα Συμμετοχής σε όλους τους συμμετέχοντες.
- β) **ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ:** Συμμετοχή με ένα (1) διήγημα δακτυλογραφημένο σε σελίδα μεγέθους A4, με γραμματοσειρά Times New Roman 12, διάστιχο 1,0 και περιθώρια κανονικά, στην ελληνική γλώσσα με θέμα ελεύθερο, έως δύο (2) σελίδες για την πρώτη κατηγορία, τρεις (3) σελίδες για τη δεύτερη, τέσσερις (4) για την τρίτη και πέντε (5) για την τέταρτη. Θα δοθούν Α', Β' και Γ' Βραβείο, Α', Β' και Γ' Έπαινος ανά κατηγορία¹ και Ανανηστικά Διπλώματα Συμμετοχής σε όλους τους συμμετέχοντες.

ΟΡΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Τα έργα να είναι ανέκδοτα και αδημοσίευτα.
2. Να υποβληθούν σε πέντε (5) δακτυλογραφημένα αντίτυπα.
3. Στο πάνω δεξιό μέρος του κειμένου να αναγράφεται το ψευδώνυμο και η τάξη του διαγωνιζόμενου (π.χ. Ρόζα, Τάξη: Γ' Δημοτικού). Τα πραγματικά στοιχεία (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνο και e-mail, σχολείο, εκπαιδευτικός τάξης) του διαγωνιζόμενου να κλεισθούν σε μικρό φάκελο που θα μπει μαζί με τα πέντε αντίτυπα σε μεγαλύτερο. Στο εξωτερικό μέρος του μικρού φακέλου το ψευδώνυμο και ο διαγωνισμός στον οποίο συμμετέχετε (π.χ. Α'-Β'-Γ' Δημοτικού, Διήγημα Λυκείου, Αγγλική Ποίηση Δ'-Ε'-Στ' Δημοτικού κ.λπ.). Οι φάκελοι να σταλούν με απλή επιστολή (όχι συστημένη) στη διεύθυνση:

Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών

Τ.Θ. 8231 Τ.Κ. 102 10 Αθήνα

4. Ημερομηνία υποβολής μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2013. Θα λαμβάνεται υπόψη η σφραγίδα του ταχυδρομείου.
5. Τα υποβαλλόμενα κείμενα δεν επιστρέφονται. Όσοι διακριθούν θα ενημερωθούν έγκαιρα τηλεφωνικώς.
6. Η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών έχει δικαίωμα δημοσίευσης των υποβληθέντων έργων.
7. Η συμμετοχή στους διαγωνισμούς προϋποθέτει και την αποδοχή των όρων.
8. Η κρίση της Κριτικής Επιτροπής είναι αμετάκλητη.
9. Οι μαθητές που πήραν Πρώτο Βραβείο στο Λογοτεχνικό Διαγωνισμού (π.χ. μαθητής που πήρε πρώτο Βραβείο στο Διαγωνισμό Ελληνικής Ποίησης του 2012 δεν μπορεί να συμμετέχει στο Διαγωνισμό Ελληνικής Ποίησης του 2013, αλλά μπορεί να συμμετέχει στο Διαγωνισμό Διηγήματος ή στο Διαγωνισμό Αγγλικής Ποίησης).
10. Για το χρόνο και το χώρο απονομής των τιμητικών διακρίσεων θά ενημερωθείτε από την ιστοσελίδα μας www.logotexnes.gr ή στα τηλεφωνά μας.

Τα σχολεία μπορούν να κάνουν ομαδικές αποστολές. Σε αυτή την περίπτωση στο εξωτερικό μέρος του μικρού φακέλου να αναγράφονται τα ψευδώνυμα των συμμετεχόντων και στο εσωτερικό να υπάρχει κατάσταση με επωνυμία, διεύθυνση, τηλέφωνο και e-mail του σχολείου και τα πραγματικά στοιχεία των συμμετεχόντων (π.χ. 1. Ρόζα - Μαρία Αργυροπούλου, 2. Αετός - Κώστας Αγγελόπουλος κ.λπ.)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Στο τηλέφωνο της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών **210-3819571**, καθημερινώς και στην εκπαιδευτικό Πολυεύηνη Γάιχου στα τηλέφωνα **210-7515171, 2130-429351** και **6949-472787**.

1. (1η κατηγορία: Α'-Β'-Γ' Δημοτικού, 2η κατηγορία: Δ'-Ε'-Στ' Δημοτικού, 3η κατηγορία: Γυμνάσιο, 4η κατηγορία: Λύκειο).

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ**

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

A Φ I E P Ω M A   K Ω S T A N T I N O Y   K A B A Φ H

**150 XRONIA APΟ TΗ GΕNNΗSΗ TOY (29 AΠRILIOU 1863)
80 XRONIA APΟ TO ΘANATO TOY (29 AΠRILIOU 1933)**

Tο έτος 2013 είναι αφιερωμένο στον Αλεξανδρινό ποιητή **Κωνσταντίνο Καβάφη**, ιδρυτικό μέλος της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, καθώς συμπληρώνονται 150 χρόνια από τη γέννησή του (29 Απριλίου 1863) και 80 χρόνια από το θάνατό του (29 Απριλίου 1933). Ο Μιλτιάδης Μαλακάσης, Πρόεδρος της Ένωσης (1931-1934) ήταν «αναγνώστης του Καβάφη», όπως μας πληροφορεί ο Γιάννης Παπακώστας, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών («Βήμα», 22-5-2005). Έγραψε γι' αυτόν το

Λευτέρη B. Τζόκα

ποίημα «Αναπολώντας Καβάφη και ρεμβάζοντας», το οποίο συμπεριελήφθη στην ποιητική συλλογή του «Το Ερωτικό» (1939). Η τελευταία στροφή του ποιήματος λέει: «*Kι iοi σιγασμοί και tα κεριά και η προσευχή, κι iοt-χoς / πou eξώκoσm o σe απόκρυψe tάχa, κai μόνoς ζoύsεs / tο uψόμeτrό sou πroς tο φoωs κi eκeίθe o aδrόs sou stíχoς / o rυθmοkάrtēs tοu χoρoύ, pou eίχan stηmēno oι Moύsεs».* Ο Μαλακάσης έγραψε επίσης και ένα άλλο σχετικό ποίημα «*Oι βάρβaρoi tοu Kαbάφη*» (1929), το οποίο ο ίδιος δεν το συμπεριέλαβε σε καμιά ποιητική συλλογή.

Οι δεσμοί του Αλεξανδρινού ποιητή με την Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών φαίνεται χαρακτηριστικά στην ευχαριστήρια επιστολή την οποία έστειλε στον Μαλακάση, στις 18 Οκτωβρίου 1932. Ήταν εκείνες οι ημέρες που ο Καβάφης μόλις είχε εγχειριστεί στο λάρυγγα λόγω του καρκίνου του και με την έξοδό του από τον «Ερυθρό Σταυρό» στην Αθήνα, θυμήθηκε τον Πρόεδρο της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, στέλνοντάς του ευχαριστήρια επιστολή. Γράφει χαρακτηριστικά:

«Αγαπητέ Διδάσκαλε,

Σ' ευχαριστώ θερμώς για τους ωραίους στίχους που έγραφες για μένα. Με είναι και τιμή μεγάλη, και μεγάλη χαρά. Πολύ λυπήθηκα που αρρώστησες. Ευτυχώς ο κ. Τοιβιζάς με λέει ότι είσαι καλλίτερα. Περάσαμε ευχάριστα χθες στην Ένωση. Άλλα η έλλειψίς σου ήταν πολύ αισθητή εις όλους μας. Πώς χαίρομαι που σ' εγνώρισα! Πριν είχα ένα δεσμό μαζί σου μόνο: τον θαυμασμό για την έξοχη ποίησή σου. Τώρα υπάρχει και δεύτερος: η φιλία για την πολύ συμπαθητική προσωπικότητά σου. Αναχωρώ την προσεχή Κυριακή για την Αλεξάνδρεια. Σε αποχαιρετώ, και μένω, αγαπητέ διδάσκαλε,

**Ο φίλος
K.P. KABAΦHΣ».**

Ἐν μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἀποικίᾳ, 200 π.Χ.

Κωνσταντίνου Π. Καβάφη

“Οτι τά πράγματα δέν βαίνουν κατ’ εὐχήν στήν Ἀποικία
δέν μέν’ ή ἐλαχίστη ἀμφιβολία,
καί μ’ ὅλο πού ὄπωσον τραβοῦμ’ ἐμπρός,
ἴσως, καθώς νομίζουν οὐκ ὀλίγοι, νά ἔφθασε ὁ καιρός
νά φέρουμε Πολιτικό Ἀναμορφωτή.

“Ομως τό πρόσκομμα κ’ ή δυσκολία
εἶναι πού κάμνουνε μιά ιστορία
μεγάλη κάθε πρᾶγμα οἱ Ἀναμορφωταί
αὐτοί. (Εὐτύχημα θά ἤταν ἂν ποτέ
δέν τους χρειάζονταν κανείς.) Γιά κάθε τι,
γιά τό παραμικρό ρωτοῦνε κ’ ἔξετάζουν,
κ’ εὐθύς στόν νοῦ τους ριζικές μεταρρυθμίσεις βάζουν,
μέ τήν ἀπαίτησι νά ἑκτελεσθοῦν ἄνευ ἀναβολῆς.

“Ἔχουνε καί μιά κλίσι στές θυσίες.
Παραιτηθεῖτε ἀπό τήν κτήσιν σας ἐκείνη·
ἡ κατοχή σας εἶν’ ἐπισφαλής:
ἡ τέτοιες κτήσεις ἀκειβῶς βλάπτουν τές Ἀποικίες.
Παραιτηθεῖτε ἀπό τήν πρόσοδον αὐτή,

κι ἀπό τήν τρίτη τούτην: ὡς συνέπεια φυσική·
εἶναι μέν οὐσιώδεις, ἀλλά τί νά γίνει;
σᾶς δημιουργοῦν μιά εὐβλαβή εἰδύνη.

Κι ὅσο στόν ἔλεγχό τους προχωροῦνε,
βρίσκονν καί βρίσκονν περιττά, καί νά πανθοῦν ἥγτοῦν
πράγματα πού ὅμως δύσκολα τά καταργεῖ κανείς.

Κι ὅταν, μέ τό καλό, τελειώσουνε τήν ἔργασία,
κι ὄρισαντες καί περικόψαντες τό πάν λεπτομερῶς,
ἀπέλθουν, παίρνοντας καί τήν δικαία μισθοδοσία,
νά δοῦμε τί ἀπομένει πιά, μετά
τόση δεινότητα χειρουργική.

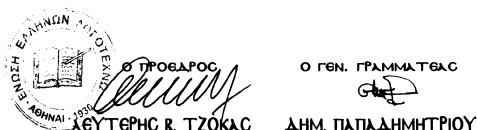
“Ἔσως δέν ἔφθασεν ἀκόμη ὁ καιρός.
Νά μή βιαζόμεθα εἶν’ ἐπικίνδυννον πρᾶγμα ή βία.
Τά πρόώρα μέτρα φέρουν μεταμέλεια.
“Ἔχει ἄτοπα πολλά, βεβαίως καί δυστυχῶς, ή Ἀποικία.
“Ομως ὑπάρχει τί τό ἀνθρώπινον χωρίς ἀτέλεια;
Καί τέλος πάντων, νά, τραβοῦμ’ ἐμπρός.

**ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΠΟΙΗΣΗΣ - ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ ΕΤΟΥΣ 2012**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 19ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2013

Ώρα έναρξης 18:30 στην αίθουσα «Μιχαήλ Αβέρωφ» της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών (Ακαδημίας και Γενναδίου 8, 7ος όροφος)

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΝ

Αγγελίνα Παπαδοπούλου
Ιωάννα Παντελακάκη
Μάιρα Λυκογιάννη
Χριστίνα Ραμμόλη
Σιλβάνα Ματσέλη
Έρικα Φουντούλη
Μιχάλης Καρατσούλης
Βιολέτα Ταλανοπούλου
Γαλέου Σοφία

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΗΣ**

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΗΣΗΣ – ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΕΤΟΥΣ 2012**

- ◆ Χαιρετισμός του Προέδρου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών κ. **Λευτέρη Β. Τζόκα**
- ◆ Χαιρετισμοί επισήμων
- ◆ Ομιλία κ. **Πολυζένης Γιάχου**, μέλους της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών και της Κριτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού με θέμα: «Ο Λογοτεχνικός Διαγωνισμός, οι συντελεστές του και το άραμα για το μέλλον»
- ◆ Ομιλία του κ. **Χρήστου Γκόντζου**, Επίτιμου Αντιπροέδρου του Συνδέσμου Ιστορικών Συγγραφέων, πρώην Σχολικού Συμβούλου, μέλους της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών και της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών με θέμα: «Παιδεία και μαθητικός λογοτεχνικός διαγωνισμός»
- ◆ Ομιλία της Αγάπης Ευθυμιοπούλου, μέλους
- ◆ Του Δ.Σ. Της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών και της Κριτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού με θέμα «Τα έργα των παιδιών»
- ◆ Απονομή Βραβείων σε μαθητές Δημοτικού
- ◆ Ομιλία του Σταύρου Σταύρου, Φιλολόγου, Ειδικού Γραμματέα της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών και της Κριτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού με θέμα: «Μαθητική λογοτεχνική άμιλλα»
- ◆ Απονομή Βραβείων σε μαθητές Γυμνασίου–Λυκείου
- ◆ Απονομή τιμητικών διακρίσεων στα μέλη της Κριτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού
- ◆ Τραγούδια από μαθητές του Ωδείου «Μουσική δημιουργία» της κ. **Μαρίας Οικονομάκου**

Απονομή τιμητικών διακρίσεων για το Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης και Διηγήματος για Παιδιά και Εφήβους από την Ελλάδα και την Κύπρο

Στην κατάμεστη από μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς και λογοτέχνες αίθουσα συνεδριάσεων «Μιχαήλας Αβέρωφ», της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, έγινε στις 19 Μαρτίου 2013 και ώρα 6.30 μ.μ., η εκδήλωση που οργάνωσε η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών για να απονείμει τιμητικές διακρίσεις για τον Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης και Διηγήματος

για Παιδιά και Εφήβους έτους 2012. Βραβεύτηκαν 34 μαθητές και μαθήτριες από την Ελλάδα και την Κύπρο. Ακόμη δόθηκαν Αναμνηστικά Διπλώματα Συμμετοχής σε σχολεία, εκπαιδευτικούς και μαθητές από την Ελλάδα και την Κύπρο.

Στην τελετή παρέστησαν ο Αναπληρωτής Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Κωνσταντίνος Τζαβάρας, η βουλευτής Λακωνίας κ. Φεβρωνία Πατριανάκου, εκπαιδευτικοί, λογοτέχνες και οι τιμώμενοι μαθητές από όλη σχεδόν την Ελλάδα και την Κύπρο.

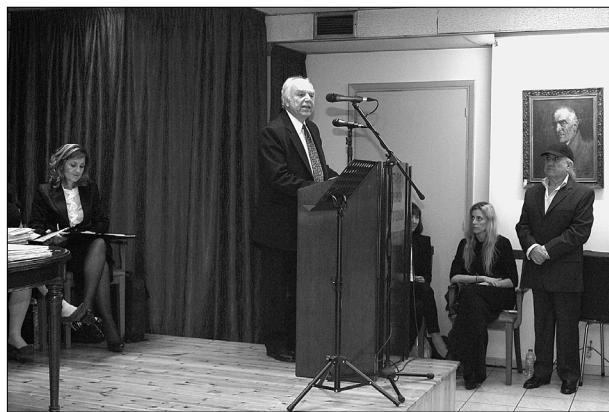
Στην αρχή ο κοσμήτορας της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών Αγαθοκλής Παναγούλιας καλωσόρισε τους μαθητές και τους συνοδούς τους, που ήλθαν από τις εσχατιές της χώρας και την Κύπρο, και τόνισε ότι η εκδήλωση αυτή τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ακολούθως ο Αναπληρωτής Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Κωνσταντίνος Τζαβάρας χαιρέτισε την εκδήλωση και τόνισε ότι η Ελλάδα διαθέτει ένα πολύ μεγάλο ιστορικό προνόμιο. Έχει μια γλώσσα που ομιλείται σ' αυτόν τον τόπο με τις ίδιες λέξεις εδώ και 3.000 χρόνια. Τόνισε ακόμη ότι αυτό που εξακολουθεί μέσα μας να δίνει παλμό

και τόνο στην Ελληνικότητα, δεν είναι τίποτα άλλο από την ελληνική γλώσσα.

Στη συνέχεια της ομιλίας του συνεχάρη τους οργανωτές και επί λέξει τόνισε ότι θα είμαι στο πλευρό σας, όσο καιρό τουλάχιστο θα υπηρετήσω τον Πολιτισμό από τη θέση που μου εμπιστεύθηκε ο Πρωθυπουργός, και να είστε σίγουροι ότι τα πράγματα θα γίνονται καλύτερα, αν πιστέψουμε στη δύναμη του Πολιτισμού και την ικανότητα των νεαρών βλαστών της κοινωνίας μας, που καμαρώνουμε σήμερα.

διάθεση να μετέχουν σαν πνευματικοί αθλητές σ' αυτόν τον πνευματικό αγώνα. Επίσης αναφέρθηκε στην πρωτοβουλία και την ευθύνη που ανέλαβε η εκπαιδευτικός και διευθύντρια του 90ού Δημοτικού Σχολείου Αθηνών και Πολυξένη Γιάχου και σήκωσε στους ώμους της όλο το βάρος, μαζί με την επίσης εκπαιδευτικό και μέλος του Δ.Σ. της Ένωσή μας κ. Αγάπη Ευθυμιοπούλου, καθώς και τα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ.

Το λόγο πήρε στη συνέχεια η και Πολυξένη Γιάχου, η οποία στη σύντομη ομιλία της, που είχε ως θέμα «Ο λογοτεχνικός διαγωνισμός, οι συντελεστές του και το όραμα για το μέλλον», ανα-

Ακολούθως ο Πρόεδρος της ΕΕΛ κ. Λευτέρης Τζόκας χαιρέτισε και ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους, συνεχάρη δε την Κριτική Επιτροπή του Διαγωνισμού για τις αδιάβλητες κρίσεις τους και την ομόφωνη εξαγωγή των τελικών αποτελεσμάτων. Συνεχάρη επίσης τους μαθητές και τις μαθήτριες που έλαβαν μέρος στο διαγωνισμό και τόνισε ότι σε πνευματικούς αγώνες δεν έχει σημασία η διάκριση, αλλά η

φέρθηκε στο σχεδιασμό και τις προσπάθειες που έγιναν για να γίνει πραγματικότητα αυτός ο διαγωνισμός.

Το λόγο πήρε στη συνέχεια ο κ. **Χρήστος Γκόντζος**, πρώην Σχολικός Σύμβουλος και Επίτιμος Πρόεδρος του Συνδέσμου Ιστορικών Συγγραφέων και μέλος της Ένωσης, ο οποίος αναφέρθηκε στην «*Παιδεία και το μαθητικό λογοτεχνικό διαγωνισμό*» και τόνισε ότι αυτός ο λογοτεχνικός μαθητικός διαγωνισμός δεν έχει το χαρακτήρα ενός στυγού και αδυσώπητου ανταγωνισμού. Είναι μια ευγενική άμιλλα που προάγει και δυναμώνει τη θέληση και παρωθεί στη δημιουργία.

χρονη πραγματικότητα με τις αλλαγές που επιβάλλει η οικονομική και ευρύτερα κοινωνικοπολιτική χρίση που μαστίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Τελειώνοντας την ομιλία της, ευχήθηκε σε όλα τα παιδιά να συνεχίσουν να γράφουν, να λαμβάνουν μέρος σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, να επιτίζουν και να προσπαθούν με όποιο τρόπο ο καθένας μπορεί, για ένα καλύτερο αύριο, γιατί το μέλλον τούς ανήκει.

Ο επόμενος και τελευταίος ομιλητής ήταν ο **Σταύρου Σταύρου**, φιλόλογος, Ειδ. Γραμματέας της Ένωσης, ο οποίος μίλησε για τη «*Μαθητική λογοτεχνι-*

κύα» και τόνισε ότι στα κείμενα των συμμετεχόντων στο διαγωνισμό διαφαίνεται ο τρόπος που αντιμετωπίζουν πρόγματα και καταστάσεις, οι ανησυχίες, οι προβληματισμοί τους και η αναζήτηση νοήματος στη ζωή. Έντονος προβληματισμός υπάρχει για τη σύγχρονη πραγματικότητα με τις αλλαγές που επιβάλλει η οικονομική και ευρύτερα κοινωνικοπολιτική χρίση που μαστίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Τελειώνοντας την ομιλία της, ευχήθηκε σε όλα τα παιδιά να συνεχίσουν να γράφουν, να λαμβάνουν μέρος σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, να επιτίζουν και να προσπαθούν με όποιο τρόπο ο καθένας μπορεί, για ένα καλύτερο αύριο, γιατί το μέλλον τούς ανήκει.

κή άμιλλα». Ως μέλος της Κριτικής Επιτροπής, διαπίστωσε ότι οι διαγωνιζόμενοι, τόσο στην ποίηση όσο και στο διήγημα, χειρίστηκαν τη γλώσσα με εξαιρετική ευχέρεια και τόνισε ότι η γλώσσα διέσωσε τον πολιτισμό μας, τη θρησκεία μας, τα ήθη και τα έθιμά μας.

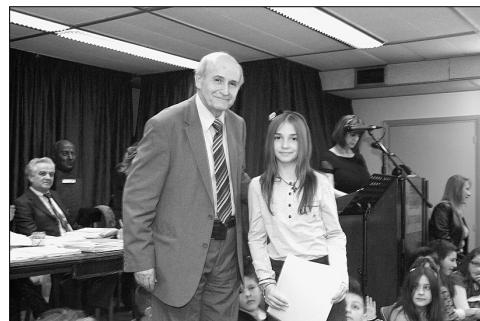
Ακολούθησε η απονομή των τιμητικών διακρίσεων στους διαγωνισθέντες.

Τους πρώτους μαθητές βράβευσε ο παρευρισκόμενος Υπουργός και τους υπόλοιπους τα μέλη του Δ.Σ της ΕΕΔ και λογοτέχνες.

Η εκδήλωση έχλεισε με τραγούδια από τους μαθητές/τριες του Ωδείου «Μουσική Δημιουργία» της κ. Μαρίας Οικονομάκου.

Την καλλιτεχνική επιμέλεια είχε ο μουσικός και μέλος της Ένωσης Νίκος Χριστοδουλής.

Ο Ταμίας της Ένωσης κ. Απόστολος Φορλίδας και ο Κοσμήτορας κ. Αγαθοκλής Παναγούλιας απονέμουν τιμητικές διακρίσεις σε μαθήτριες.

Λογοτεχνικά βραβεία στα παιδιά

Το βράδυ της 19ης Μαρτίου 2013, στην κατάμεστη αίθουσα «Μιχαήλα Αβέρωφ» της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, έλαβε χώρα η τελετή της βράβευσης των διακριθέντων μαθητών του Πανελλήνιου Διαγωνισμού Ποίησης και Διηγήματος για Παιδιά και Εφήβους, που οργάνωσε και πραγματοποίησε, με μεγάλη ομοιογουμένως επιτυχία, η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών. Στον λογοτεχνικό αυτό διαγωνισμό λάβανε μέρος χίλιοι πεντακόσιοι περίπου υποψήφιοι, από όλη την Ελλάδα και την Κύπρο! Η πρόθυμη συμμετοχή τόσων παιδιών που ενδιαφέρονται για τα γράμματα, αποτελεί άριστο οιωνό για το πνευματικό μέλλον της Ελλάδος!

Φρίξου Δήμου

Άξιοι συγχαρητηρίων είναι ο Πρόεδρος κ. Λευτέρης Τζόκας και το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, καθώς και τα μέλη εκείνα που υποστήριξαν το διαγωνισμό αυτό και που ευελπιστούμε να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο!

Συγχαρητήρια και ευχαριστίες, επίσης, στην ακούραστη Κριτική Επιτροπή, για το τιτάνιο έργο της να αξιολογήσει τις εργασίες του ασυνήθιστα μεγάλου αριθμού υποψηφίων.

Ευχαριστίες ακόμη για τη συνεισφορά στον μαέστρο κ. Νίκο Χριστοδούλη και στους μαθητές του Ωδείου «Μουσική Δημιουργία» της κ. Μαρίας Οικονομάκου για τη μουσική επένδυση της τελετής.

Και το μεγάλο μπράβο στους πρωταγωνιστές αυτού του διαγωνισμού, όλους τους μαθητές που διαγωνιστήκαν, τους νεοσσούς της νεοελληνικής λογοτεχνίας, που στα ενθουσιώδη χειροκροτήματα των παρισταμένων ήταν σαν να απαντούσαν όπως τα Σπαρτιατόπουλα: «*Και εμείς θα γίνουμε καλύτεροι από εσάς*». Αξίζει ν' αναφερθούμε ιδιαίτερα στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης, που μαθήτριές του απέσπασαν τρία βραβεία, και γι' αυτό συμμετέίχαν με ναυλωμένο πούλμαν από την πόλη, μεταφέροντας εκπαιδευτικούς, μαθητές και τη βουλευτή Λακωνίας κ. Φεβρωνία Πατριανάκου. Εύγε!... Άλλα και στους γονείς και στους δασκάλους για τη σωστή διαπαιδαγώγηση αυτών των παιδιών!

Και περαίνοντας, ευχαριστούμε τον Αναπληρωτή Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κώστα Τζαβάρα, που με την παρουσία, αλλά και την παραμονή του σε όλη τη διάρκεια της τελετής, ασυνήθιστο για Έλληνα πολιτικό, τίμησε τη μαθητιώσα νεολαία και λάμπρυνε την ωραία πνευματική εκδήλωση.

Σημειώνεται πως εκτός από τα βραβεία δόθηκαν και αναμνηστικά διπλώματα σε όλα τα παιδιά που συμμετείχαν στο διαγωνισμό.

**Ο λόγος του Αναπλ. Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Κωνσταντίνου Τζαβάρα**

Η εωρώ υποχρέωσή μου, ως Υπουργός που ασχολούμαι με τα ζητήματα του Πολιτισμού, να υποστηρίξω κάθε κίνηση και κάθε δραστηριότητα που έχει σχέση με την αναβάθμιση και την καλλιέργεια της Τέχνης του Λόγου. Γιατί, αν είναι μία από τις σοβαρές αιτίες που μας οδήγησε σήμερα στα οικονομικά αδιέξοδα, είναι γιατί ο λόγος μας, έπαψε να έχει την αξία που είχε ειδικά για τη χώρα μας, ειδικά για τον τόπο μας, ειδικά για την Ελλάδα μας, χιλιάδες χρόνια τώρα.

Η συντηματική κακοποίηση της Γλώσσας που καθημερινά βλέπουμε να συμβαίνει, χωρίς να διαμαρτύρεται κανένας, η συντηματική υποβάθμιση της επικοινωνίας μέσα από τη γλώσσα, αλλά και η περιθωριοποίηση όλων εκείνων που υπηρετούν το λόγο. Αυτά είναι συμπτώματα μιας κρίσης, την οποία όλοι τη βλέπαμε, εδώ και αρκετά χρόνια, αλλά αδιαφορούσαμε γιατί δεν είχαμε αντιληφθεί ότι θα έχει τις συνέπειες τις οικονομικές που σήμερα ζούμε. Εάν τα λόγια μας λειτουργούσαν διαφορετικά, εάν καθημερινά ο καθένας στο λόγο του ήταν ειλικρινής και καθαρός, εάν η γλώσσα μας είχε διαφάνεια, εάν αυτό το χάρισμα που κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας, τη Ρητορική Τέχνη, την είχαμε υπηρετήσει με περισσότερο σεβασμό και αξιοπρέπεια τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά.

Είμαι βέβαιος, γι' αυτό και πιστεύω ότι εσείς όλοι εδώ, που εσάς ενώνει αυτή η κοινή προσπάθεια να ενισχύσετε μέσα από τα παιδιά σας αυτή την ικανότητα, να υπάρχει Τέχνη διά του λόγου και μέσω του λόγου. Η σημερινή σας εδώ από κοινού συνάντηση θεωρώ ότι κι εμένα μου δίνει το δικαίωμα να σας συγχαρώ – είναι και υποχρέωσή μου – να σας συγχαρώ και να σας πω, ότι τίποτε δεν έχει χαθεί στην Ελλάδα. Γιατί η Ελλάδα διαθέτει ένα πολύ μεγάλο ιστορικό προνόμιο. Έχει μία Γλώσσα που εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια ομιλείται σ' αυτόν τον τόπο με τις ίδιες λέξεις. Δεν χρειάζεται ν' αναφερθώ στη γνωστή ρήση του Ελύτη. Όλοι την καταλαβαίνουμε περισσότερο από τον καθένα μας. Γιατί, αν είναι κάτι που εξακολουθεί μέσα μας να δίνει παλμό και τόνο στην Ελληνικότητα, αυτό δεν είναι τίποτε άλλο, περισσότερο απ' ότι δήποτε άλλο, από την Ελληνική Γλώσσα!

Σας συγχαίρω κύριε Πρόεδρε. Είμαι στη διαθεσή σας. Θα είμαι στο πλευρό σας, όσον καιρό τουλάχιστον θα υπηρετήσω τον Πολιτισμό από τη θέση που μ' εμπιστεύτηκε ο Πρωθυπουργός, και να είστε σήγουρος ότι τα πράγματα, εάν όλοι πιστέφουμε στη δύναμη του Πολιτισμού, θ' αρχίσουν σταθερά και συστηματικά να γίνονται καλύτερα.

Η ελπίδα που θα έρθει, είναι βέβαιο, ότι δεν μπορεί παρά να έρθει μέσα από την φυχή των νεαρών βλαστών της κοινωνίας, που σήμερα θα παρακολουθήσουμε να επιδίδονται σ' αυτή την Τέχνη, που προερχόντως και κυρίως έχει ελληνική καταγωγή. Σας ευχαριστώ πολύ και σας συγχαίρω.

(Παρατεταμένα χειροκροτήματα κάλυψαν τα τελευταία λόγια του κ. Υπουργού).

Χαιρετισμός Προέδρου Ένωσης Λευτέρη Β. Τζόκα

Εξοχότατε Υπουργέ Πολιτισμού κ. Κων. Τζαβάρα, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Αγαπητά παιδιά, μαθητές και μαθήτριες απ' τα Σχολεία της Ελλάδος και της Κύπρου, Συνοδοί Εκπαιδευτικοί, Γονείς και Κηδεμόνες, Κριτική Επιτροπή του Διαγωνισμού, Κυρίες, Δεσποινίδες και Κύριοι, Εκλεκτά Μέλη της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών,

Ευχαριστούμε για την τιμητική παρουσία Σας κ. Αναπληρωτή Υπουργέ Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, που υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Σας τέθηκε η σημερινή μας εκδήλωση. Είναι η Απονομή των τιμητικών διακρίσεων στον Πανελλήνιο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης και Διηγήματος για Παιδιά Δημοτικού και Εφήβους. Γυμνασίου και Λυκείου, που είχε προκηρυχθεί από τον Μάιο του 2012 και είχε αποσταλεί μέσω των Υπουργείων Παιδείας, Ελλάδος και Κύπρου, σε όλες τις Διευθύνσεις Α/βάθμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης και ενημερώθηκαν όσο καλύτερα μπορούσαν οι μαθητές. Σας ευχαριστούμε κ. Υπουργέ για την υπόσχεση που μας δώσατε στην επίσκεψη και συνάντηση στο Υπουργείο μαζί σας, στις 26 Φεβρουαρίου 2013, του Προεδρείου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, για την επιχορήγηση με το ποσό των 10 χιλ. ευρώ του σωματείου μας και την παραχώρηση αίθουσας που ανήκει στο ΥΠ.ΠΟ., στο κέντρο της Αθήνας, ώστε η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών να πραγματοποιεί τις εκδηλώσεις της. Σας ευχαριστούμε και πάλι...

Καλωσορίσατε εδώ, στο Ναό του Πνεύματος, τη φιλόξενη αίθουσα «Μιχαήλας Αβέρωφ» της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, μαθητές και μαθήτριες, εκπαιδευτικού, γονείς και κηδεμόνες, για την Απονομή των τιμητικών διακρίσεων του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού.

Παρά το ότι με τη συμβολή όλων μας γίνονται σημαντικά πράγματα στο χώρο του Νεοελληνικού μας Πολιτισμού, ο χώρος του Πνεύματος όμως, φάίνεται απ' όλους ότι περνάει μια κρίση που σημαδεύει την πορεία του. Η εκμηδένιση των αποστάσεων, η ισοπέδωση των αξιών, το εύκολο κέρδος, η καταστρατήγηση της γλώσσας μας και η αρχομανία, απ' ό,τι φαίνεται, μας έφεραν σ' αυτό το επίπεδο που είμαστε σήμερα.

Απαιτείται εγρήγορση και υπευθυνότητα απ' όλους μας. Να κωδικοποιούνται και να επεξεργάζονται οι πληροφορίες και τα στοιχεία. Να ενημερώνεται συνεχώς ο κόσμος.

Συγχαίρω την έντιμη Κριτική Επιτροπή του Διαγωνισμού για τις αδιάβλητες κρίσεις τους και την ομόφωνη εξαγωγή των τελικών αποτελεσμάτων. Επίσης συγχαίρω τους μαθητές και μαθήτριες που έλαβαν μέρος. Σημασία δεν έχει, σε πνευματικούς αγώνες η διάκριση, αλλά όσοι είχαν τη διάθεση να μετέχουν σαν πνευματικοί αθλητές σ' αυτόν τον πνευματικό αγώνα. Σήμερα θα χειροχροτήσουμε αυτούς, όλους που τιμήθηκαν και συμμετέχοντες. Την πρωτοβουλία και την ευθύνη ανέλαβε η κ. Πολυξένη Γιάχου, εκπαιδευτικός, διευθύντρια του 90ού Δημοτικού Σχολείου Αθηνών, που την συγχαίρει και ευχαριστεί το Δ.Σ. της Ένωσης, που πήρε στους ώμους της το βάρος, μαζί με την εκπαιδευτικό κ. Αγάπη Ευθυμιοπούλου.

Χαιρόμαστε τα νέα βλαστάρια που θα μπολιάσουν τα κλωνάρια της Νέας Λογοτεχνίας και τα Ελληνικά Γράμματα μας θα έχουν τους άξιους συνεχιστές. Εμείς τα περιμένουμε με ανοικτή αγκαλιά και τα καλωσορίζουμε. Τα θέλουμε κοντά μας...

Σας ευχαριστώ.

Ο Λογοτεχνικός Διαγωνισμός, οι συντελεστές του και το όραμα για το μέλλον Πολυξένης Γιάχου

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ, Εκλεκτό Διοικητικό Συμβούλιο, Κυρίες και Κύριοι, Αγαπητά μου παιδιά,

Ευχαριστώ τον Πρόεδρο για τα καλά του λόγια. Με συγκινούν και με τιμούν αλλά δεν μπορώ να κρατήσω όλη την τιμή για μένα γιατί δεν ανήκει μόνο σε μένα. Εκείνο που έκανα εγώ ήταν να μοιραστώ μια σκέψη μου με πολλούς άλλους που την υιοθέτησαν, τη στήριξαν και την εμπλούτισαν με δικές τους σκέψεις. Η τιμή ανήκει στον Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, ανήκει στα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού Ελλάδας και Κύπρου που προώθησαν τα έντυπα του διαγωνισμού στα σχολεία, ανήκει στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές από Ελλάδα και Κύπρο, που ανταποκρίθηκαν και μας έστειλαν τα έργα, ανήκει στα μέλη των κριτικών επιτροπών που κουράστηκαν για να μελετήσουν με προσοχή και να αξιολογήσουν τον απρόσμενα μεγάλο όγκο των έργων που λάβαμε, ανήκει σε όλους εσάς που βρίσκεστε εδώ και μας στηρίζετε με την παρουσία σας, αλλά και σε εκείνους που, αν και το ήθελαν, δεν μπόρεσαν να είναι εδώ. Η τιμή ανήκει σε όλους μας. Όλοι μαζί μέσα από τις συμφωνίες αλλά και τις διαφωνίες μας κάναμε την αρχική σκέψη ιδέα.

Προσωπικά ήρθα σε επαφή με εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς, από Ελλάδα και Κύπρο και εισέπραξα τη χαρά και τον ενθουσιασμό τους για όσα κάνουμε εδώ. Αυτό μου δίνει τη δύναμη να συνεχίσω. Από όλα όσα άκουσα και μετέφερα στους συντελεστές του διαγωνισμού θα αναφέρω μόνο αυτό που μου είπε η συνάδελφος από το 2ο Δημοτικό Σχολείο Πύργου όταν της είπα πως είμαστε μια παρέα ανθρώπων που με δικούς μας πόρους στηρίζουμε το διαγωνισμό. «Η παρέα σας θα μεγαλώσει». Και εγώ αγαπητοί προσκεκλημένοι την πίστεψα, γιατί αυτό θέλω να πιστέψω. Γιατί, θεωρώ, πως μόνο αν καταφέρουμε να ξεπεράσουμε το εγώ μας και μπορέσουμε να λέμε «εμείς» θα παρακάμψουμε τη μεγάλη νύχτα που φοβόμαστε πως μας περιμένει εξαιτίας της σύγχρονης οικονομικο-κοινωνικής συγκυρίας και θα περάσουμε από το λυκόφως του φόβου στο λυκαυργές της ελπίδας, θα μπορέσουμε να δούμε τη νέα μέρα που ξημερώνει, να αναλάβουμε το μέρος της ευθύνης που μας αναλογεί για όσα βιώνουμε και να εργαστούμε όλοι μαζί για εμάς τους ίδιους, για τον τόπο μας, για να δώσουμε ένα καλύτερο μέλλον στα παιδιά μας.

Ως Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών συνειδητοποιούμε το μέγεθος της δικής μας ευθύνης και είμαστε δίπλα στους νέους. Υπέροχα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, εγγράφουμε ως φίλους της Ένωσης όλους τους βραβευθέντες μαθητές, τους χορηγούμε κάρτα μέλους και δηλώνουμε την πρόθεσή μας να είμαστε δίπλα τους και να στηρίζουμε το λογοτεχνικό τους έργο. Επιθυμία μας είναι να συμβάλουμε ώστε να δημιουργήθουν νέες γενιές πνευματικών ανθρώπων που θα εργαστούν όλοι μαζί για την πνευματικότητα στον τόπο μας και με τη δική μας συμπαράσταση θα αναλάβουν τα γηία των πνευματικών σωματείων στο μέλλον.

Τέλος, εκπροσωπώντας τους συντελεστές του διαγωνισμού, αναφέρω πως κανένας μας δεν πιστεύει ότι διοργανώσαμε τον τέλειο διαγωνισμό. Υπήρξαν κενά και παραλείψεις κατά το σχεδιασμό που, είτε τα διαπιστώσαμε στην πορεία, είτε μας επισημάνθηκαν από τους συμμετέχοντες. Όλη αυτή η εμπειρία θα αξιοποιηθεί κατά το σχεδιασμό του επόμενου διαγωνισμού. Εν κατακλείδι αυτό που συμβαίνει σήμερα εδώ αποτελεί το πρώτο βήμα σε έναν δρόμο που θα μας πάει όλους μαζί πολύ μακριά.

Σας ευχαριστώ πολύ που με ακούσατε.

Παιδεία και μαθητικός λογοτεχνικός διαγωνισμός

Χρήστου Γκόντζου

Κύριε Υπουργέ,

Είναι αξέπανη η πρωτοβουλία της Ε.Ε., για την οργάνωση του μαθητικού λογοτεχνικού διαγωνισμού. Ο Πρόεδρός της, Λευτέρης Τζόκας, στη σαραντάχρονη πνευματική του πορεία ως λογοτέχνης, κριτικός, ιστορικός και συγγραφέας, παρουσίασε αξιόλογα θέματα που προάγουν τον ελληνικό λόγο και θεμελιώνουν τις αξίες της ζωής. Το πνεύμα αυτό εκφράζει με τη σημερινή εκδήλωση όλο το Διοικητικό Συμβούλιο, που απαρτίζεται με καταξιωμένες προσωπικότητες και διακεκριμένους παιδαγωγούς. Αψηφώντας χρόνο και κόπο, εργάστηκαν ευσυνείδητα για την πραγμάτωσή της, γιατί πιστεύουν στην παιδαγωγική της αξία. Αξίζει επίσης κάθε έπαινος στους παιδαγωγούς και τους γονείς των σχολείων, που με προθυμία αποδέχτηκαν την πρόταση της Ε.Ε.Λ. για το μαθητικό λογοτεχνικό διαγωνισμό και συνεργάστηκαν για την πραγμάτωσή του.

Αφήνω τελευταίους τους μαθητές που έλαβαν μέρος στο διαγωνισμό, γιατί στην ουσία είναι οι κορυφαίοι της εκδήλωσης. Ολόψυχα σας συγχαίρω, γιατί θα ασχοληθείτε με την λογοτεχνία.

Είναι ανηφορικός ο δρόμος, αλλά ευχάριστος και δημιουργικός. Νιώθω τη συγκίνησή σας, ακούω τα χτυποκάρδια σας και την ανάσα σας τη στιγμή που επιλέγετε τις κατάλληλες λέξεις για να εκφράσετε τα πλούσια νοήματά σας. Κατανοώ την αγωνία σας, που γεννιέται από το φόβο της αγονίας. Δοκιμάζετε τα αδύναμα ακόμα φτερά σας για να πετάξετε στο λογοτεχνικό περιβόλι και με χαρά να ανθοστρώσετε τα όνειρά σας.

Να είστε βέβαιοι ότι κάνατε καλή αρχή. Βάλατε σκοπό στη ζωή σας και θα πετύχετε. Να προσέχετε όμως. Αυτός ο αγώνας κρύβει και παγίδες. Μπορεί μια επιτυχία, μια νίκη, να σας κάνει εγωιστές και οιηματίες. Μπορεί μια αποτυχία να σας δημιουργήσει απογοήτευση, αβουλία και μειονεκτικά συμπλέγματα. Και στους δύο αυτούς κατεργάρδηδες να ανταμώνετε όλο ίδια. Αυτό σημαίνει ότι και στις δύο περιπτώσεις είστε νικητές. Γιατί αυτοκυριαρχείτε και έχετε τη δύναμη στην πρώτη περίπτωση του νικητή να μηδενίσετε την αλαζονεία που, όπως λέει ο Αισχύλος στους Πέρσες (820-822), γεννάει στάχυα συμφοράς και διαλύει τον ιστό της συντεταγμένης κοινωνίας.

Στην κατάλυση κάθε ανθρώπινης αξίας που έχει δοθεί από την ανθρώπινη σοφία και τους θεούς, είναι ύβρις. Για να αποκατασταθεί η θητική τάξη και αποτραπεί η εντροπία του συστήματος, πρέπει να ακολουθήσει η Νέμεσις, η Τίσις, η τιμωρία. Και στη δεύτερη περίπτωση, του ηττημένου, θα μπορείτε χωρίς απογοήτευση και με αισιοδοξία να ξεκινήσετε και πάλι με νέο σκοπό και περιεχόμενο.

Αυτός ο λογοτεχνικός μαθητικός διαγωνισμός δεν έχει το χαρακτήρα ενός στυγνού και αδυσώπητου ανταγωνισμού. Είναι μια ευγενική άμιλλα, που προάγει και δυναμώνει τη θέληση και παρωθεί στη δημιουργία. Δεν θέλει να δημιουργήσει την έμμονη ιδέα του πρωταθλητισμού στο άτομο και με κάθε μέσο να την επιδιώκει. Στοχεύει να καλλιεργήσει τον αθλητισμό με οδηγό το Ολυμπιακό ιδεώδες. Θέλει αθλητές στεφανίτες και όχι χρηματίτες συμφεροντολογισμού. Θέλει να αναπτύξει το ψυχικό σθένος, για να μπορείτε να συγχαίρετε το νικητή και να τον μιμηθείτε.

Η κοινωνία εκείνη που στερείται της ευγενικής άμιλλας και την αξιολόγηση του ατόμου στη δομή της κοινωνίας, οδηγεί στη στασιμότητα, στον ξιφισμό, στο μηδενισμό και στη στέρηση ιδανικών. Η έλλειψη πίστης σε ένα ιδανικό ανώτερο από το εγώ του, είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για την εκπλήρωση του χρέους και του καθήκοντος.

Τα έργα των παιδιών Αγάπης Ευθυμιοπούλου

Hενασχόληση με τη γραφή ενός λογοτεχνικού κειμένου, είτε πρόκειται για ποίηση ή για πεζό, εξυπηρετεί την ανάγκη του ανθρώπου, οποιασδήποτε ηλικίας, να εκφραστεί. Ιδιαίτερα για τα παιδιά, είναι ένας τρόπος έκφρασης του πλούσιου συναισθηματικού τους κόσμου, ένα καταφύγιο ανομολόγητων σκέψεων, μια ιδιαίτερη αποτύπωση των προβληματισμών και ψυχικών διεργασιών τους. Αρκετές φορές βοηθά στην επίλυση των εσωτερικών τους συγκρούσεων. Στον διαγωνισμό της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών είχαμε αρκετές συμμετοχές μέσω σχολείων, γεγονός που δείχνει ότι αρκετοί εκπαιδευτικοί ώθησαν τα παιδιά να συμμετάσχουν, τα βοήθησαν και ενίσχυσαν την απόφασή τους.

Οι ήρωες των έργων των παιδιών κάποιες φορές είναι ζώα που εκφράζουν φόβους και ανησυχίες, οι οποίες είναι χαρακτηριστικές της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Υπάρχουν διηγήματα που αναφέρονται σε συναντήσεις με εξωγήινους και αρκετά που δείχνουν την επίδραση στα παιδιά των αναγνωσμάτων, αλλά και των ταινιών και των τηλεοπτικών σειρών που προβάλλονται αυτή την εποχή στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο.

Στα κείμενα των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό, φαίνεται ο τρόπος που αντιμετωπίζουν πράγματα και καταστάσεις, οι ανησυχίες τους, οι προβληματισμοί τους, τα θέματα που τους απασχολούν, όπως η φιλία, η μοναξιά, η έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς, η αναζήτηση νοήματος στη ζωή, ο φόβος του αύριο, οι μεταφυσικές τους αναζητήσεις, ο έρωτας. Ιδιαίτερα στους εφήβους, διακρίνεται συχνά μια μελαγχολία και απαισιοδοξία για τη ζωή, άλλες φορές σε μικρότερο και άλλες σε μεγαλύτερο βαθμό, και ένας βαθύς προβληματισμός για τη σύγχρονη πραγματικότητα με τις αλλαγές που επιβάλλει η οικονομική και ευρύτερα κοινωνικοπολιτική κρίση που μαστίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

Φαίνεται η ανάγκη των ηρώων για ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον, η ανησυχία τους για τη μόλυνση των υδάτων, αλλά και η ανάγκη για ασφάλεια και αγάπη, ο συνδυασμός ενός καλύτερου κόσμου μέσα από την παιδική ματιά.

Ευχαριστούμε όλα τα παιδιά για τη συμμετοχή τους και τους ευχόμαστε να συνεχίσουν να γράφουν, να λαμβάνουν μέρος σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, να ελπίζουν και να προσπαθούν, με όποιο τρόπο ο καθένας μπορεί, για ένα καλύτερο αύριο, γιατί το μέλλον τους ανήκει.

Μαθητική λογοτεχνική άμιλλα Σταύρου Σταύρου

Καλωσορίζουμε τις νέες, τους νέους και τους γονείς τους, που ήρθαν από την Κύπρο μας, καθώς και όλα τα άλλα παιδιά από σιμοτινά και αλαργινά μέρη. Είμαι ιδιαίτερα συγκινημένος, γιατί αξιολογώντας την ποίηση και το διήγημά τους, όχι με τα δασκαλίστικα δεδομένα, ένωθαν ένα άγγιγμα φυχής, που με την αποφινή τους παρουσία, γίνεται πιο έντονο, πιο ουσιαστικό.

Πλέορια, δώσαμε στα νιάτα τόπο, τους δώσαμε την ευκαιρία με τη γραφίδα τους να ταξιδέψουν. Πήραν το άτι της φαντασίας τους, που κάποιες φορές ήταν δυσήνιο, και ταξίδεψαν. Βρήκαν τους δικούς τους οιρανούς, τις δικές τους θάλασσες, τραγουδήσανε την κρουάτη αυγούλα και τη σκαρλάτη δύση, ερωτεύτηκαν, η τόλμη τους οδήγησε και στην Αχερούσια Λίμνη, άγγιξαν το δίπολο της ζωής, άλλοτε στη χαρά και άλλοτε στη λύπη, με όχι ευκαταφρόνητες φιλοσοφικές φωύσεις, τόσο στην ποίηση όσο και στο διήγημα. Παρ' όλο το νεαρό της ηλικίας τους, άνοιξαν όλα της ζωής τα παράθυρα.

Και νάτους πάλι εδώ, προσγειωμένοι, δίπλα μας, προσφέρουν το αντίδωρο της αγάπης και του ενδιαφέροντός μας γι' αυτούς. Τι άλλο; Την πνευματική τους δημιουργία μέσα στης ευγενούς άμιλλας το πνεύμα. Αυτός άλλωστε είναι και ο επιδιωκόμενος στόχος. Αυτή είναι η αλήθεια βγαλμένη μέσα από το πυράκτωμα της καθημερινής συμβίωσης σε όλα τα επίπεδα. Δυστυχώς όμως ως κοινωνία έχουμε την «αχίλλειο πτέρωνα», το τρωτό σημείο, και λειτουργούμε με το «εγώ» και όχι με το «εμείς». Είναι επιταγή ύψιστη των καιρών να καλλιεργήσουμε το πνεύμα της ευγενούς άμιλλας. Ναι στην ατομική και συλλογική διάκριση, όχι όμως με τον αθέμιτο και δόλιο ανταγωνισμό. Και δεν αποτελεί αυτό διδακτισμό της στιγμής.

Και αν, παρά την προσπάθειά του, κάποιος δεν μπορέσει να φτάσει σε υψηλότερον αναβαθμό, μερικοί στίχοι απ' τον Καβάφη, που φέτος γιορτάζονται τα 150 χρόνια από τη γέννησή του και τα 80 από τον θάνατό του, θα του φανούν χρήσιμοι: «Κι αν είσαι στο σκαλί το πρώτο, πρέπει / να σαι περήφανος κι ευτυχισμένος / εδώ που έφτασες, λίγο δεν είναι / τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα. / Κι αυτό ακόμα το σκαλί το πρώτο / πολύ από τον κοινό τον κόσμο απέχει».

Έχει αξία η προσπάθεια, γιατί αποτελεί παραγωγική δύναμη, ενώ η αδιαφορία ή ο ανταγωνισμός αποτελούν γενεσιονγά αίτια κακοδαιμονίας. Και πάλι ο Καβάφης: «Τι συμφορά, ενώ είσαι καμαριένος για τα ωραία και τα μεγάλα έργα, / να σε εμποδίζουν οι ευτελείς συνήθειες, μικροπρέπειες και αδιαφορίες».

Μπορεί να δίνουμε την αγάπη μας στους νέους, διόλου όμως τις ιδέες μας, γιατί έχουν τις δικές τους, λέει ο Χαλίλ Γκιμπράν. Ενοικούν την κατοικία του αύριο, που δεν μπορούμε εμείς να επισκεφθούμε ούτε καν στα όνειρά μας.

Τόσο στην ποίηση, όσο και στο διήγημα, οι μαθητές χειρίστηκαν τη γλώσσα με εξαιρετική ευχέρεια. Τους συγχαίρω και από το βήμα αυτό. Η γλώσσα διέσωσε τον πολιτισμό μας, τη θρησκεία μας, τα ήθη και τα έθιμα μας. Ανεπανάληπτοι οι στίχοι του Νικηφόρου Βρεττάκου για την ελληνική γλώσσα: «Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα / στους γαλάζιους διαδρόμους / συναντήσω αγγέλους, θα / τους μιλήσω ελληνικά επειδή / δεν γνωρίζουνε γλώσσες, μιλάνε / μεταξύ τους με μουσική».

Ψυχή, για να τελεσφορήσει το τεράστιο αυτό έργο και να έχουμε αυτή την όμορφη αποφινή βραδιά, ήταν ο Πρόεδρος της Ένωσής μας, Λευτέρης Τζόκας, ακούραστος, με ατέλειωτες ώρες εθελοντικής προσφοράς. Του πρέπουν πολλά συγχαρητήρια.

Συγχαρητήρια στις μαθήτριες, στους μαθητές και στους γονείς τους. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Της Κριτικής Επιτροπής του Πανελλήνιου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Ποίησης και Διηγήματος, για Παιδιά Δημοτικού, με θέμα ελεύθερο

Η Κριτική Επιτροπή, αποτελούμενη από τον Γενικό Γραμματέα της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών κ. Δημήτρη Παπαδημητρίου και τα μέλη κ.κ. Φρειδερίκη Τζόκα-Ζήση, Παναγιώτα Μπαλινάκου και Αθηνά Ντάσιου-Γιάννου, αφού μελέτησαν και αξιολόγησαν αντικείμενικά και ο καθένας/μιά ξεχωριστά τα υποβληθέντα προς κρίση έργα Ποίησης και Διηγήματος που γράφτηκαν από παιδιά Δημοτικού, συνήλθαν από κοινού με την κ. **Πολυξένη Γιάχου**, Εισηγήτρια και Γραμματέα των Κριτικών Επιτροπών, την Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2013 και ώρα 18.00 στη Στέγη της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ζωοδόχου Πηγής 2-4, β' όροφος), για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και απόφασισαν ομόφωνα και παμψηφεί τα παρακάτω:

1. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Γλυκιά πατρίδα*», με το φευδώνυμο «*Στρατηγός*», που ανήκει στον **Θεμιστοκλή Ζαννούπα**, από το **2ο Δημοτικό Σχολείο Δερύνειας Αμμοχώστου**.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Ειρήνη είναι...*», με το φευδώνυμο «*Μαχητής*», που ανήκει στον **Κυπριανό Κυθραιώτη**, από το **Δημοτικό Σχολείο Λυκαβηττού Λευκωσίας**.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*H θάλασσα*», με το φευδώνυμο «*Jessica*», που ανήκει στην **Λαρίσα Ολαρίου**, από το **1ο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης**.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Θαλασσινό όνειρο*», με το φευδώνυμο «*Θαλασσινό παιδί*», που ανήκει στην **Ευφροσύνη Τριανταφύλλη**, από το **2ο Δημοτικό Σχολείο Δραπετσώνας**.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα ««*Μαγικό ραβδί*», με το φευδώνυμο «*Χαμομήλι*», που ανήκει στην **Χριστίνα Παπατσίρου**, από το **1ο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης**, και ισοβαθμεί με το ποίημα «*Nύχτα*», με το φευδώνυμο «*Το λαμπρό αστέρι*», που ανήκει στην **Παναγιώτα Κολοβού**, από το **1ο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης**.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «Τα αστέρια», με το φευδώνυμο «Μαρίνα», που ανήκει στην Πελαγία Γκουρνέλου, από το 90ό Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

2. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Ο φίλος που με γιάτρεψε», με τα φευδώνυμα «Νεφέλη και Αρίωνας», που ανήκει στους Ελισάβετ Μαλιαρά και Κωνσταντίνο-Ζώη Τσαγανό, από το Δημοτικό Σχολείο Νέων Πλαγίων Φλοιογητών Χαλκιδικής.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Λέξεις ψυχής», με το φευδώνυμο «Σόκοτζο», που ανήκει στην Γεωργία Τσουκαλά, από το 4ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Σμύρνης.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Η οικονομική κρίση μέσα από τα μάτια ενός παιδιού», με το φευδώνυμο «Τενίστας No 1», που ανήκει στον Φειδία Ραφαήλ, από το G.C. School of Careers Λευκωσίας.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Το νούμερα του Χαρίτωνα», με το φευδώνυμο «Φαίδρα Φωκά», που ανήκει στην Ελευθερία Βλάχου, από το Αρσάκειο Ιωαννίνων.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Ξεπεράστε τους φόβους σας», με το φευδώνυμο «Η μικρή εξερευνήτρια», που ανήκει στη Σταματούλα Παναγοπούλου, από το 81ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Χαρτονόμισμα και κέρμα», με το φευδώνυμο «Γιώργος Μαραθιώτης», που ανήκει στον Γεώργιο Σακελλαρόπουλο, από το 9ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δημητρίου Αττικής.

ΕΠΑΙΝΟΣ, εκτός συναγωνισμού, στο διήγημα με τίτλο «Ο φυτοφάγος αετός», με το φευδώνυμο «Π.Μ.», που ανήκει στον Παναγιώτη Μικελόπουλο, από το 2ο Δημοτικό Σχολείο Πύργου.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δημήτρης Παπαδημητρίου, Φρειδερίκη Τζόκα-Ζήση,
Παναγιώτα Μπαλινάκου, Αθηνά Ντάσιου-Γιάννου

Γλυκιά πατρίδα

Θεμιστοκλή Ζαννούπα

Κύπρος αφρογέννητη
κάτασπρο περιστέρι

Κύπρος μου αγαπημένη
γλυκιά πατρίδα μοιρασμένη

Κύπρος μου!
μικρή γλυκιά πατρίδα

Σαν κι εσένα
άλλη δεν είδα

Κύπρος, χώρα του αγρινού
της θάλασσας και του βουνού
του λεμονανθού και του χαλκού

Τις ομορφιές σου πολλοί τις ζήλεψαν
Γλυκιά πατρίδα
που σε κούρσεψαν

Πολλοί σε λεηλάτησαν
και τα όνειρά μας τα κομμάτιασαν

Πολλά παλικάρια θυσιάστηκαν
μα είσαι ακόμα λαβωμένη
γλυκιά πατρίδα μια μέρα δε μπορεί
θα ’σαι λευτερωμένη

Κύπρος θαλασσοφύλητη μάνα της Αφροδίτης
θέλω να είσαι ελεύθερη
χώρα της ειρήνης

Η ώρα του λυτρωμού
σύντομα να ’ρθεί
κι ο ήλιος της ειρήνης
στον ουρανό σου να φανεί.

Ειρήνη είναι...

Κυπριανού Κυθραιώτη

Ειρήνη είναι μια θάλασσα που απλώνεται μπροστά μας
 Ειρήνη είναι ο πόθος μας για τη λευτεριά μας
 Ειρήνη είναι ένα σύννεφο που φεύγει και γυρνάει
 Ειρήνη είναι ένα όνειρο που έρχεται και πάει

Ειρήνη είναι το διάλειμμα του αιματηρού πολέμου
 Ειρήνη είναι η προσμονή του κάθε λαβωμένου
 Ειρήνη είναι η ψυχή στο κάθε παλικάρι
 είναι μια αχτίδα φωτεινή που βγαίνει απ' το σκοτάδι

Ειρήνη είναι η ένωση ολόκληρου του κόσμου
 Ειρήνη είναι η εξάλειψη της πείνας και του τρόμου
 είναι μια σπίθα ζωντανή που ξεπηδά απ' τα σωθικά μας
 Ειρήνη είναι ελπίδα άσβεστη που ζει μες στην καρδιά μας.

Η θάλασσα

Λαρίσας Ολαρίον

Γαλανή μου θάλασσα, που είσαι εκεί κοντά,
 με τα ψηλά σου κύματα πλέω μακριά.
 Θέλω μαζί σου να 'μαι όλη μου τη ζωή
 μόνο εσέ να σκέφτομαι κάθε ώρα και στιγμή.

Με τη ζεστή την άμμο σου παίζουνε τα παιδιά,
 με τα πολλά κοχύλια σου χαίρεται η γειτονιά.
 Το ξέρω πως μια μέρα θα φύγεις μακριά,
 μα η φορεσιά σου η γαλανή θα 'ναι μες στην καρδιά.

Τα παιδιά του κόσμου σε κοιτούν καμαρωτά
 και με τα μαγιώ τους βουτάνε στα νερά.
 Τα ψάρια, τα δελφίνια, τα ζώα του βυθού
 βλέπουνε τους ανθρώπους και χαμογελούν.

Θαλασσινό όνειρο

Ενφροσύνης Τριανταφύλλη

Κρεβάτι έχω το κύμα
και σεντόνι τον αφρό.
Όνειρα παίζουν οι γλάροι
στο γαλάζιο το νερό.

Βοτσαλάκια και κοχύλια
παιχνιδάκια διαλεκτά
ένα ένα τα μαζεύω
σ' ένα μυστικό κουβά.

Και σηκώνω από την άμμο
φως, τον ήλιο τον χρυσό
και τον κάνω μια καδένα
και τη δένω το λαιμό.

Κι όλο σύρματα, σκοινιά γύρω
κι ανθισμένες λυγαριές
θάλασσα και καλοκαίρι
κέφι, αγάπη, διακοπές.

Το μαγικό ραβδί

Χριστίνας Παπατσίρου

Αν μπορούσα να πετάξω
και στον ουρανό να φτάσω
θ' άλλαζα σε μια στιγμή
καθετί πάνω στη γη.

Ο πόλεμος θα σταματούσε
κλάμα δε θα αντηχούσε
κάθε γειτονιά της γης
ειρήνη θα 'χε στο εξής.

Πρώτα πρώτα τα παιδιά
θα τα γέμιζε χαρά,
προσωπάκια να γελάνε,
στόματα να τραγουδάνε.

Ψωμί θα 'δινα πολύ
να χορτάσει το παιδί
και γιά κάθε που πονάει
μια αγκαλιά να το φυλάει.

Με το μαγικό ραβδί
όλα αλλάζουν στη στιγμή,
ένα μόνο δεν αλλάζει
κι είναι αυτό που με τρομάζει.

Η κακία και το ψέμα
βασιλεύουν κι έχουν στέμμα,
να τα διώξω δεν μπορώ
όσο και να προσπαθώ.

Στων παιδιών τα παραμύθια
όλα εύκολα είναι αλήθεια.
Εκεί θα 'θελα να ζούσα,
μόνο τότε θα νικούσα.

Nύχτα

Παναγιώτας Κολοβού

Νύχτα, νύχτα λαμπερή
σαν όνειρο φτιαγμένη
και σε κοιτάζω
και είμαι ευτυχισμένη

Τ' αστέρια απ' το κρεβάτι μου
συνέχεια τα κοιτάζω
κι αν πέσει κάποιο από εκεί
εγώ θα το θαυμάζω

Ν' ανέβω θέλω στο φεγγάρι
τ' αστέρια από κοντά να δω
και κάθε τι που με πονάει
να πάρει μακριά από 'δω

Νύχτα, νύχτα λαμπερή
και φεγγαρολουσμένη
πλημμυρισμένη είσαι θαρρώ
μ' άστρα πολλά πλασμένη

Στο φεγγαρόφωτό σου
λαμπυρίζει όλη η γη
λες και είσαι στολισμένη
με τη σκόνη τη χρυσή

Πόσο όμορφη είσαι νύχτα
τα δίχτυα σου όταν απλώνεις
στα μονοπάτια τ' ουρανού
πάντα μας ξεσηκώνεις

Σα δαχτυλίδια φαίνονται
μέσα στην αγκαλιά σου
σελήνη, αστέρια γίνονται
διαμάντια στην καρδιά σου

Νύχτα, νύχτα λαμπερή
που είσαι μαγεμένη
μες στο μυαλό μου είσαι συ
πολύ καλά κρυμμένη

Τα αστέρια

Πελαγίας Γκουρνέλου

Κάθε νύχτα σας κοιτάζω
άστρα μου εσείς γλυκά,
και φαντάζομαι πως είστε
μια μεγάλη ζωγραφιά.

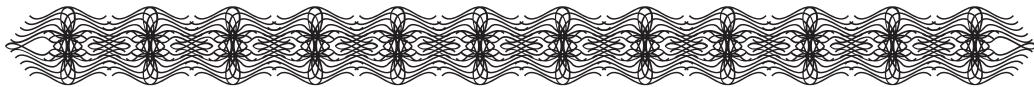
Κάθε νύχτα στο σκοτάδι
τίποτα πιο λαμπερό
από σας τα αστεράκια
τίποτα πιο φωτεινό.

Σας παρακαλώ αστεράκια
βοηθήστε τους φτωχούς

φέρτε μήνυμα αγάπης
στους κακούς και τους καλούς.

Ονειρεύομαι έναν κόσμο
δίχως λύπη και εχθρούς
της αγάπης περιστέρια
στείλτε απ' τους ουρανούς.

Τα λευκά τα περιστέρια
θα πετάξουνε μακριά
της αγάπης το τραγούδι
θα μας φέρουνε γλυκά.

Ο φίλος που με γιάτρεψε

Mια ζεστή καλοκαιρινή μέρα στις αρχές Ιουλίου, ο οχτάχρονος Φίλιππος επισκέπτεται για μια ακόμα φορά το νοσοκομείο. Έπρεπε να κάνει τις συνηθισμένες εξετάσεις του. Είχαν πα-

Ελισάβετ Μαλιαρά Κων/νου - Ζώη Τσαγανού

ρουσιαστεί προβλήματα με την υγεία του, από την χρονιά που πρωτοπήγε στο Δημοτικό. Ο μικρός Φίλιππος όμως ήταν πράγματι ένα πολύ γενναίο και υπομονετικό παιδί και αυτό βοηθούσε αρκετά στον αγώνα που έδινε. Έτσι, όταν οι γιατροί του ανακοίνωσαν ότι χρειαζόταν να μείνει στο νοσοκομείο για μερικές μέρες, ο Φίλιππος, αν και φοβόταν πολύ, το δέχτηκε, γιατί πάλευε με όλη τη δύναμη της καρδιάς του. Οι μέρες κυλούσαν αργά για το μικρό παιδί, που προσπαθούσε να κάνει φιλίες και γνωριμίες με όλα παιδιά, τα οποία έδιναν κι αυτά το δικό τους αγώνα. Για τούτα τα παιδιά δεν ήταν το καλοκαίρι ό,τι συνήθως είναι για τα υπόλοιπα: θάλασσα, μπάνια, εξοχή, παιχνίδια στην άμμο, βόλτες με τα ποδήλατα, ανεμελιά και ξεκούραση από το σχολείο. Το ότι ήταν καλοκαίρι έκανε ακόμα πιο δύσκολη την παραμονή τους μέσα στο νοσοκομείο, αλλά αυτό τα έκανε όμως να βάζουν και τα δυνατά τους για να γίνουν γρήγορα καλά και να καταφέρουν έτσι να ζήσουν μερικές από τις χαρές του καλοκαιριού.

Ο μικρός Φίλιππος συχνά έκλεινε τα μάτια ξαπλωμένος στο κρεβάτι και έκανε το ταβάνι ουρανό και τους πλαϊνούς τοίχους

θάλασσα. Το κρεβάτι του γινόταν καράβι και ο ορός του γινόταν κατάρτι για την πειρατική του σημαία, οι γιατροί κι οι νοσοκόμοι ήταν οι υπηρέτες του καραβιού και τα υπόλοιπα παιδιά στο θάλαμο ήταν οι ναύτες- πειρατές με αρχηγό τους τον καπετάνιο Φιλιχού! Κι εκεί που μια μέρα ο γενναίος Φιλιχού πάλευε με ένα γιγάντιο χταπόδι, μπήκε στο θάλαμο ο μεγάλος Φίλιππος, ο παππούς του. Τον χάμεψε απολά κι εκείνος χαμογελώντας του είπε:

«Περίμενε, βρε παππού, να σκοτώσω το χταπόδι-τέρας».

Ο νους του παππού ξαφνικά άστραψε. Σκέφτηκε ότι το εγγονάκι του έχει μεγάλη φαντασία κι αποφάσισε να του χαρίσει ένα βιβλίο, για να περάσει πιο ευχάριστα τις μέρες του στο νοσοκομείο και να γίνει γρήγορα καλά.

Ο παππούς, την ίδια κιόλας μέρα, επισκέφτηκε το καλύτερο βιβλιοπωλείο της περιοχής, αλλά οι πωλητές δεν μπόρεσαν να καταλάβουν τι είδους βιβλίο έψαχνε για τον οχτάχρονο εγγονό του. Του έδειχναν το ένα, του έδειχναν το άλλο, αλλά ο παππούς δεν ήταν απολύτως ικανοποιημένος.

«Αυτό, είναι ένα εξαιρετικό διήγημα του μεγάλου ξένου συγγραφέα X!». «Το παιδί πρέπει να διαβάσει τις περιπέτειες του Ψ, είναι πολύ συναρπαστικό το βιβλίο αυτό!» «Α! Ορίστε ένα μυθιστόρημα με φοβερή εικονογράφηση, που θα αρέσει στον εγγόνό σας». «Σας προτείνω, επίσης, και αυτό εδώ, που έγινε και ταινία σπάζοντας τα ταμεία στους κινηματογράφους.» «Μήπως, να δείτε και αυτό, ο συγγραφέας του οποίου έχει βραβευτεί; Πρόκειται για μια

καταπληκτική δουλειά!».

Ο παππούς μπερδεύτηκε τόσο, που πόνεσε το κεφάλι του. Μυθιστορήματα, διηγήματα, παραμύθια, περιπέτειες άρχισαν να χοροπηδούν μαζί με τις άλλοτε φανταχτερές εικόνες τους και άλλοτε με την ωραία βιβλιοδεσία τους σαν ζωηρά παιδιά, που μόλις χτυπήσει το κουδούνι ξεχύνονται με μανία και πολλή φασαρία στο προαύλιο, σπρώχνοντας το ένα το άλλο. Απογοητευμένος που δεν βρήκε κάτι κατάλληλο για τον μικρό Φιλιππο, αλλά και στενοχωρημένος που οι υπάλληλοι κουράστηκαν τόσο για να τον εξυπηρετήσουν, ευχαρίστησε και βγήκε έξω να πάρει μιαν ανάσα. Φεύγοντας, ο ιδιοκτήτης του βιβλιοπωλείου του έριξε μια λοξή ματιά, σαν να ήθελε να του πει:

«Βρε, τι περίεργος και δύσκολος άνθρωπος είσαι, χριστιανέ μου! Και τι παράξενα γούστα έχει το εγγόνι σου! Άντε αλλού και μη μας ξαναταλαιπωρήσεις!...».

«Όχι, το εγγόνι μου δεν είναι ένα παράξενο παιδί. Είναι μόνο ένα αγοράκι με φαντασία, καλοσύνη και πολύ θάρρος! Ακούτε; Και αν εγώ είμαι γέρος, δεν είμαι δύσκολος άνθρωπος. Προσπαθώ να βοηθήσω τον εγγονό μου να γίνει καλά και να τον κάνω λίγο ευτυχισμένο. Καταλάβατε;», σκέφτηκε ο παππούς, και μονολόγησε έξω στο πεζοδρόμιο: «Πω, πω, Θεέ μου! Σήμερα έγινε δύσκολο ακόμα και ένα βιβλίο να διαιλέξει ο άνθρωπος. Δε σε αφήνουν να σκεφτείς, να αποφασίσεις, θέλουν γρήγορα να διαλέξεις, να πληρώσεις πολλά και να φύγεις».

Την άλλη μέρα ο παππούς πέρασε από το βιβλιοπωλείο της γειτονιάς. Ο βιβλιοπώλης τον καλημέρισε και τον ρώτησε τι ήθελε.

«Ψ'άχων ύπαρχων ένα απλό και καλό βιβλίο για τον οχτάχρονο εγγονό μου, χωρίς πολλά στολίδια και φανταχτερά περιτυλίγματα.»

«Τότε, φάξτε με την ησυχία σας και στο καλάθι των προσφορών. Έκει θα βρείτε πολύ ωραία βιβλία σε καλή τιμή. Βλέπετε, ο κόσμος δεν τα προτιμά πια αυτά. Θέλει μόνο τα ακριβά και τα διαφημισμένα».

Μετά από κάμποση ώρα, ο παππούς πήρε στα χέρια του ένα βιβλίο με τίτλο: «Η φύση που μου μάλησε». Ο συγγραφέας ήταν άγνωστος, αλλά το περιεχόμενο πολύ ενδιαφέρον. Ο συγγραφέας ήταν άνθρωπος συνηθισμένος που, μετά από μια αρρώστια, αποφάσισε να ζήσει για πολύ καιρό κοντά στη φύση σε δάσος της πατρίδας μας. Έγινε, έλεγε, φίλος με φυτά, με δέντρα και με διάφορα ζώα κι έντομα. Έγραψε, λοιπόν, αυτές τις εμπειρίες του, οι οποίες ήταν αληθινές. Το βιβλίο άρεσε στον παππού και τον εντυπωσίασε. «Α! να, κάτι τέτοιο έφαχνα!», είπε ενθουσιασμένος. Σκέφτηκε ότι ταίριαζε στο μικρό Φιλιππο και πως θα κατάφερνε να του «φέρει» τη φύση μέσα στο νοσοκομείο. Ήταν ένα βιβλίο που περιείχε τις διηγημένες ιστορίες από τα ίδια τα φυτά και τα ζώα στο συγγραφέα που είχε μάθει πώς να ακούει τη φύση. Μάλιστα, ο συγγραφέας έδινε και μαθήματα στους αναγνώστες, για να μάθουν κι αυτοί να ακούνε τη φύση. Ο παππούς ικανοποιημένος και ανακουφισμένος, αφού πλήρωσε, ευχαρίστησε τον βιβλιοπώλη και πήγε κατευθείαν στο νοσοκομείο.

Ο γενναίος εγγονός του, ο αρχιπειρατής Φιλιχούκ, ότι είχε τελειώσει το φαγητό του. Ήταν η ώρα για να κοιμηθεί αλλά, αφού δεν ήταν κουρασμένος, χάρηκε πάρα πολύ που ο παππούς τού χάρισε το βιβλίο για να περνάει πιο ευχάριστα την ώρα του, χωρίς να κοιτάζει τηλεόραση ή να βαριέται. Τα υπόλοιπα παιδιά στο θάλαμο είχαν την ιδέα να διαβάζει ο Φιλιππος δυνατά για να ακούνε κι αυτά. Μάλιστα είπαν στο Φιλιππο, αν κουραστεί, να συνεχίσουν ε-

κείνα με τη σειρά να διαβάζουν.

Ο παππούς έφυγε, γιατί δεν επιτρεπόταν να καθίσει άλλο, κι έτσι ο Φίλιππος άρχισε το διάβασμα. Σε λίγο, όμως, τα υπόλοιπα παιδιά αποκοινήθηκαν, γι' αυτό ο Φίλιππος σταμάτησε να διαβάζει δυνατά. Μετά από λίγη ώρα ο ύπνος πήρε και το Φίλιππο με το βιβλίο ανοιχτό πάνω στο στήθος του. Κι είδε όνειρο το μικρό αγόρι που το θυμάται ακόμα και σήμερα.

Είδε, λέει, πως το βιβλίο άρχισε να μιλάει, γιατί ξύπνησε από τον χτύπο της καρδιάς του Φίλιππου. Του διηγήθηκε, λοιπόν, την ιστορία του. Του είπε πώς γράφτηκε και πώς εκτυπώθηκε, πώς ταξίδεψε και έφτασε στο καλύτερο ράφι του βιβλιοπωλείου. Του είπε, πως το κορόιδευαν κάποια βιβλία και πως έκανε τελικά παρέα με κάποια άλλα. Μάλιστα του αποκάλυψε πως κάποτε με ένα βιβλίο έγιναν φίλοι και πως έπαιζαν μαζί. Κι επειδή πέρασε πολύς καιρός που κανείς δεν το έπαιρνε από το ράφι, άρχισε να στενοχωριέται πολύ. Του περιέγραψε τη λαχτάρα που είχε όταν κάποιος άνθρωπος πλησίαζε στο ράφι και τη χαρά που είχε όταν κάποιο χέρι το έπαιρνε και το ξεφύλλιζε. Μετά του είπε πως έκλαιγε όταν το άφηναν πάλι πίσω στη θέση του και πως είχε πονέσει όταν το έριξαν μέσα στο καλάθι προσφορών. Πως εκεί βέβαια βρήκε καλύτερη παρέα από καλά βιβλία και πως έπιναν και καφέ μαζί, όταν το αφεντικό είχε κλειστό το βιβλιοπωλείο τις Τετάρτες τα απογεύματα. Τέλος, του είπε για την ανέλπιστη χαρά του, όταν ο παππούς Φίλιππος ενθουσιασμένος το διάλεξε και πως είχε μεγάλη αγωνία μέχρι να γνωρίσει τον άνθρωπο που θα το διάβαζε. Έτσι, το βιβλίο ευχαριστούσε το Φίλιππο και τον φίλο του, όχι μόνο γιατί ξεκίνησε να το διαβάζει το μικρό αγόρι, αλλά και γιατί το διάβαζε δυνατά και μάθαιναν τα μυστικά του και άλλα παιδιά. Κι εκεί που έβλε-

πε αυτό, ήρθε η νοσοκόμα και έδωσε το φάρμακο στο Φίλιππο και τον ξύπνησε. Αυτός θύμωσε που του έκοψε το όνειρο η νοσοκόμα και προσπάθησε να κλείσει ξανά τα μάτια του για να ξαναζωντανέψει το βιβλίο και να του πει κι άλλα. Άλλα, συνήθως, τα όνειρα δε συνεχίζονται, γι' αυτό ξεκίνησε πάλι να διαβάζει.

Η ανάγνωση ήταν πραγματικά συναρπαστική. Και τι δεν έμαθε ο Φίλιππος: για πουλιά και μελισσούλες που πρωτομάθαιναν να πετάνε κάνοντας περίεργες πτήσεις, για φυτά που έδιωχναν μακριά τους εχθρούς με το άρωμά τους, για μια λύκαινα που είχε χάσει το άτακτο μικρό της και που κινδύνεψε να το βρει, για τη συνεργασία δύο αρκούδων για να φαρέψουν στο ποτάμι, για το πώς τα έλατα λυγίζουν τα κλαδιά τους με φτέρνισμα για να ρίχνουν το χρόνι που τα βαραίνει και κινδυνεύουν να τα σπάσει. Ήταν όλα όσα έγραψε το βιβλίο αληθινά, σαν να τα έβλεπε ο μικρός Φίλιππος μπροστά του.

Αυτή όμως η ιστορία που τον εντυπωσίασε περισσότερο, ήταν η διήγηση μιας κορομηλιάς που φύτρωσε τυχαία στο δάσος από έναν σπόρο που τον πήρε μακριά ο άνεμος. Είχε φοιβερό ενδιαφέρον αυτή η ιστορία, αφού είχε μάλιστα και όνομα χαραγμένο στον κορμό της: «ΚΟΚΚΙΝΟΥΛΑ». Της το χάραξε κάποτε ένας μικρός διφασμένος και πεινασμένος βισκός, ο οποίος περνούσε από εκεί και κάθισε να ξεκουραστεί στη σκιά της. Η Κοκκινούλα διηγήθηκε πολλά περιστατικά του δάσους και ευχάριστα γεγονότα, όπως τη γέννηση μικρών σπίνων στα κλαδιά της, αλλά και δυσάρεστα, όπως την πυρκαϊά στο απέναντι βουνό που έγινε κάποια φορά από απρόσεχτους εκδρομείς.

Η Κοκκινούλα κράτησε παρέα στο Φίλιππο για αρκετές μέρες, μέχρι που το αγόρι άρχισε να νιώθει πιο καλά. Ο παπ-

πούς Φίλιππος που τον επισκεπτόταν, μάθαινε από τον εγγονό του τις τόσο ωραίες και αληθινές ιστορίες του βιβλίου και ένιωθε ευτυχισμένος για την επιλογή του. Κάποια μέρα, μάλιστα, το αγόρι είπε στον παππού πως όταν μεγαλώσει θέλει να κάνει ό,τι κι ο συγγραφέας του βιβλίου, δηλαδή να ζήσει κοντά στη φύση και, αφού μάθει να την ακούει, να γράψει τις ιστορίες της. «Πού ξέρεις, παππού, όλο και κάποια παιδάκια που θα είναι άρρωστα στο νοσοκομείο θα έχουν ανάγκη από τέτοια βιβλία, αφού δεν μπορούν εύκολα να χαρούν τις ομορφιές της φύσης», είπε, αγκαλιάζοντας τον παππού του.

Ο καιρός τελικά πέρασε γρήγορα για το Φίλιππο και τα υπόλοιπα παιδιά του θαλάμου του. Οι γιατροί έλεγαν πως ήταν ο καλύτερος θάλαμος του νοσοκομείου, όχι μόνο γιατί τα παιδιά γίνονταν καλά μέρα με τη μέρα, αλλά και γιατί ήταν πολύ συνεργάσιμα. Είχαν να το λένε και οι νοσοκόμες και οι καθαρίστριες πόσο φίλοι είχαν γίνει μεταξύ τους και πόσο γλυκά κι ευγενικά παιδιά ήταν. Ακόμα κι όταν έπαιξαν τους πειρατές στο θάλαμο δε ξεσκωναν το νοσοκομείο, όπως γινόταν με άλλα παιδιά που τσιρίζαν και φώναζαν είτε για τα φάρμακα και τις εξετάσεις τους είτε με τα παιχνίδια τους όταν ένιωθαν καλύτερα. Ο λόγος βέβαια ήταν το βιβλίο «Η φύση που μου μίλησε», το οποίο είχε μάθει πολλά πράγματα στα παιδιά και τα είχε ηρεμήσει. Μάλλον όμως τα είχε αλλάξει, αφού τα είχε ταξιδέψει στο μαγευτικό κόσμο της φύσης, μακριά από τα βάσανα της αρρώστιας τους.

Σε λίγες μέρες ο Φίλιππος μπορούσε πια να κάνει και τις βόλτες του μέχρι την αυλή του νοσοκομείου. Σε κάποια από τις βόλτες του αυτές, παρατήρησε ένα δέντρο που του θύμισε το βιβλίο που διάβαζε. Ήταν μια κορομηλιά αδύνατη και ταλαι-

πωρημένη, επειδή βρισκόταν σε μια γωνία του κήπου και φαίνεται πως δεν ποτιζόταν καλά. Ο Φίλιππος άρχισε να πηγαίνει κοντά της κάθε μέρα και με τη βοήθεια του προσωπικού του νοσοκομείου βάλθηκε να τη συνεφέρει. Έτσι, έβρισκε κάποιον από το προσωπικό, του ζητούσε ευγενικά μια χάρη και δείχνοντας το δέντρο του έλεγε να ποτίσει με έναν κουβά την κορομηλιά. Το δέντρο εκείνη την εποχή είχε και φρούτα, τα οποία είχαν αρχίσει να ωριμάζουν και να γίνονται κόκκινα. Το νερό δηλαδή που του δινόταν λίγο-λίγο σχεδόν κάθε μέρα το χρειαζόταν, για να μπορέσει να μεγαλώσει καλύτερα τους καρπούς του, χωρίς να κινδυνέψει να αδυνατίσει κι άλλο. Μερικές φορές ο Φίλιππος «πλήρωνε» με μερικά κορόμηλα τον ευεργέτη του δέντρου για τον κόπο του. Ήταν βέβαιο πως το μικρό αγόρι είχε επηρεαστεί από την κορομηλιά του βιβλίου και πως είχε αποφασίσει να βοηθήσει την κορομηλιά του νοσοκομείου, θέλοντας έτσι να ευχαριστήσει την Κοκκινούλα για τις ωραίες διηγήσεις της. Το οχτάχρονο παιδί είχε καταλάβει πως η αγάπη μαθαίνεται και έδειχνε με πράξεις την αγάπη που είχε μάθει μέσα από το βιβλίο.

Η δροσιά του ποτισμένου χώματος και η θέση του δέντρου, σε γωνία της αυλής του νοσοκομείου με περισσότερη ησυχία, φαίνεται πως ήταν η αιτία για να αρχίσουν να το επισκέπτονται δύο αδέσποτα σκυλιά. Πράγματι, κάθε απόγευμα ο Φίλιππος έβλεπε κάτω από την κορομηλιά που προστάτευε δύο σκυλάκια, ένα μικρότερο και ένα μεγαλύτερο, με καφετί τρίχωμα και τα δύο, κάτι που μαρτυρούσε πως ήταν μάλλον η μητέρα και το μικρό της. Άλλωστε τα έβλεπε ή να κοιμούνται ή, το πιο μικρό, να πειράζει παιζόντας το πιο μεγάλο, το οποίο μάλλον ήταν αδιάφορο για τα παιχνίδια. Φυσικά, ο Φίλιππος θύμωσε στην αρ-

χή για τους δύο απρόσκλητους επισκέπτες που έσκαβαν κιόλας λακκούβιτσες κάτω από το δέντρο του. Προσπαθούσε, λοιπόν, να τα διώξει με απειλές και χτυπώντας τα χέρια του, αλλά τα δυο σκυλιά έκαναν ότι φεύγουν για λίγο και επέστρεφαν μόλις το αγόρι έκανε να φύγει. Την ώρα που έφευγαν, κατέβαζαν λυπημένα τα κεφαλάκια τους και κοιτούσαν λοξά το Φίλιππο με παράπονο, αλλά και φόβο. Ήταν σαν να του έλεγαν: «Γιατί μας μαλώνεις; Γύροφέρουμε από τη ζέστη κι εδώ έχει δροσούλα. Άσε μας λιγάκι στη σκιά, δε κάνουμε τίποτα κακό». «Φύγετε, φύγετε, από το δέντρο μου, μην ανοίγετε λακκούβες και μου το χαλάσετε!», έλεγε δυνατά ο Φίλιππος, και τα σκυλιά πήγαιναν λίγο πιο πέρα και κάθονταν κάτω από τον ζεστό ήλιο. Τα λυπόταν τότε το αγόρι κι έλεγε: «Συγγνώμη, όμως φοβάμαι μήπως κάνετε κακό στο δέντρο».

Στην πραγματικότητα τα δυο σκυλάκια έκαναν καλό στην κορομηλιά, αφού σκάβοντας την λίγο, τη βοηθούσαν να δυναμώσει τις ρίζες της παίρνοντας οξυγόνο. Η κορομηλιά του νοσοκομείου είχε γίνει, λοιπόν, η κορομηλιά του Φίλιππου, αλλά και μικρή όση για τους δύο αδέσποτους φίλους της. Το πήρε απόφαση το παιδί, πως αυτά τα σκυλιά αγάπησαν την κορομηλιά του. Σιγά-σιγά ξεθάρρεψε και το μικρό κουτάβι, το οποίο πλησίαζε λίγο-λίγο το Φίλιππο κουνώντας χαριτωμένα την ουρίτσα του. Τελικά το αγόρι έδωσε και ονόματα στα σκυλιά, Μάκος και Κανέλλη, και άρχισε να τους πηγαίνει λίγο ψωμάκι από το μεσημεριανό του, γιατί τα λυπόταν που ήταν τόσο αδύνατα.

Το πιο σπουδαίο όμως όνομα το έδωσε στην κορομηλιά, ΚΟΚΚΙΝΟΥΛΑ, όταν έφαγε τα κατακόκκινα και ζουμερά κορόμηλά της μετά από λίγες μέρες. Μάλιστα, του φαινόταν πως τις στιγμές που καθόταν

κοντά της και μιλούσε στον Μάκο και στην Κανέλλη, η Κοκκινούλα αναστέναζε ευτυχισμένη για την ωραία παρέα που είχε ξαφνικά αποκτήσει. Μια φορά πάλι νόμισε πως άκουσε το δέντρο να γελάει, όταν είδε το αγόρι να παίζει χαρούμενο με το ζαβολιάρη Μάκο, ο οποίος είχε αρπάξει από την τσέπη του αγοριού το ψωμάκι που επίτηδες είχε αφήσει να φαίνεται.

Το μικρό παιδί, αφού ένιωθε πια καλά, πήρε εξιτήριο μετά από λίγες μέρες και επέστρεψε στο σπίτι κοντά στον αγαπημένο του παππού Φίλιππο. Η περιπέτεια με την υγεία του έγινε αφορμή να κάνει πολλούς και σπουδαίους φίλους, αλλά κυρίως την Κοκκινούλα του νοσοκομείου, το Μάκο και την Κανέλλη. Δε θα είχε ζήσει όλα αυτά, όμως, αν δεν ήταν εκείνο το καταπληκτικό βιβλίο «Η φύση που μου μίλησε». Η δύναμη του βιβλίου που ο Φίλιππος διάβασε, ήταν, χωρίς αμφιβολία, μεγάλη. Ο γενναίος Φιλιχούκ είχε τελικά νικήσει το χταπόδι-τέρας με τη βοήθεια του βιβλίου. Και, το πιο σημαντικό, είχε μάθει να ακούει και να αγαπάει τη φύση με τις γνώσεις που του έδωσε το βιβλίο.

Το βιβλίο αυτό ο Φίλιππος το δάνεισε σε πολλούς φίλους του για να το διαβάσουν και έγραψε αργότερα στην πρώτη του σελίδα και κάτι δικό του:

*Μια Κορομηλίτσα στην αυλή
Ψάχνει φύλο για να βρει
Αρρωστο παιδάκι βρίσκει
Που το πότισε από τη βρύση.
Νιώθει τώρα συντροφιά
Με τα δύο της τα σκυλιά
Που εξερευνούν και σκάβουν
Και λίγο ψωμάκι θάβουν.
Τους μιλά και τους προσέχει
Τρία τώρα φιλαράκια έχει.
Κι αν δε σ' έπεισα μ' αυτό
Διάβασε τούτο το βιβλίο
Για να βρεις το θησαυρό!*

Λέξεις ψυχής

Το αεροπλάνο μόλις προσγειώθηκε στο αεροδρόμιο της Αθήνας. Αφού έγιναν οι κατάλληλες ανακοινώσεις απ’ τις αεροσυνοδούς του αεροσκάφους, οι επιβάτες αποβιβάζονταν ό-

Γεωργίας Τσουκαλά

λοι μαζί, σαν μια ομάδα. Μέσα σ’ αυτό το «κοπάδι» των ανθρώπων βρισκόταν η πρωταγωνίστρια του διηγήματός μας, η Φρίντα. Μαζί της, ήταν και η μητέρα της, Μόρις. Η καταγωγή τους ήταν απ’ την Αιθιοπία, κι όπως καταλαβαίνετε το χωράμα του δέρματος τους είχε σκούρα και φέ απόχρωση.

«Πω, πω! Κουράστηκα! Πέντε ώρες ταξίδι», είπε η μητέρα της Μόρις.

«Ναι, τώρα, πού πάμε;» απόρησε η Φρίντα.

«Πάμε να παραλάβουμε τις αποσκευές μας και κατόπιν θα πάρουμε ένα ταξί για να πάμε στην πολυκατοικία, στο θυρωρείο», απάντησε η μητέρα.

Αφού πήραν τις αποσκευές τους και αφού πήραν ένα ταξί για να τους πάει στον προορισμό τους, έφτασαν στην πολυκατοικία που θα έμεναν. Τους υποδέχτηκε ο διαχειριστής της πολυκατοικίας ο κ. Βασιλόπουλος.

«Καλησπέρα σας. Καλώς ήρθατε. Λοιπόν, το δωματιάκι σας είναι αυτό δίπλα απ’ το ασανσέρ», είπε και τους έδειξε την πόρτα του μικρού διαμερίσματος.

«Ευχαριστούμε», απάντησε η Μόρις.

Μόλις μπήκαν μέσα, υπήρχε μια μικρή κουζινούλα και λίγο πιο ’κει υπήρχε ένα μονό κρεβάτι. Ένα μικρό σιδερένιο κομοδίνο, χώριζε το ένα κρεβάτι με ένα άλλο. Το μπάνιο ήταν απέναντι απ’ τα ξύλινα κρεβάτια. Μόνο ένα κηροπήγιο κοσμούσε όλο το δωμάτιο.

Οι μέρες πέρασαν γρήγορα για τη Φρίντα. Ήρθε η μέρα να πάει στο σχολείο. Εκείνο το πρωινό ξύπνησε μ’ ένα κακό προαίσθημα, έχοντας βέβαια και κακή διάθεση. Όταν, λοιπόν, έφτασε στο σχολείο της, αντίκρισε μαρμάρινα σκαλιά και ύστερα απ’ αυτά, υπήρχε μια πόρτα που οδηγούσε στον εσωτερικό του χώρου. Ανέβηκε τα πρώτα σκαλιά. Υστερα, κοντοστάθηκε. Άκουσε γέλια πίσω από την πλάτη της και κάποιους φιθύρους να λένε: «Κοίτα, κοίτα! Πώς είναι έτσι; Από πού έρχεται; Από τη... σοκολατοχώρα;» Εκείνη, όμως, δε μίλησε και συνέχισε να περπατάει.

Αφού χτύπησε το πρώτο σχολικό κουδούνι ύστερα από τα Χριστούγεννα, τα παιδιά όλων των έξι τάξεων του Δημοτικού σχολείου ανέβαιναν τα σκαλιά. Άλλα σταματούσαν στον πρώτο όροφο κι άλλα στο δεύτερο (ανάλογα που ήταν η κάθε τάξη).

Η Φρίντα, όμως, ανέβαινε μόνη της. Κανένα κορίτσι δεν την ήθελε. Άλλα, καμία δεν την είχε ωρτήσει το όνομά της, από πού είναι κ.τ.λ. Αυτό για τη Φρίντα ήταν τεράστια απογοήτευση.

Μετά από κάποια λεπτά, μπήκε μέσα η δασκάλα της τάξης, η Χρύσα Τσα-

πτσαλή. Μια τριανταπεντάρα καστανό-ξανθη δασκάλα. Είχε ρίζες από τη Ρωσία. Η κ. Χρύσα καλημέρισε τα παιδιά με ζεστά λόγια, που ζέστανε όλες τις καρδιές των πρόσχαρων παιδιών.

«Καλημέρα σας! Καλή χρονιά! Για το πώς περάσατε τα Χριστούγεννα και για το πού πήγατε θα το γράψετε σε μια έκθεση. Τώρα, πριν πούμε τα κατάλληλα πράγματα για την έκθεση, θα ήθελα να σας γνωρίσω την καινούργια σας συμμαθήτρια», είπε και έκανε νόημα στη Φρίντα να σηκωθεί πάνω.

«Με λένε Φρίντα. Έρχομαι απ' την Αιθιοπία», ανακοίνωσε ντροπαλά. «Α, ωραία! Θα μάθουμε πληροφορίες για έναν καινούργιο πολιτισμό. Ενδιαφέρον! Ωραία, ευχαριστούμε Φρίντα. Πήγανε να κάτσεις στο τρίτο θρανίο με τη Φανή», είπε η κ. Χρύσα. Τότε, η Φρίντα πήρε την τσάντα της απ' το τελευταίο θρανίο και κατόπιν μεταφέρθηκε στο τρίτο.

Έφτασε η ώρα του διαλείμματος. Στα πρώτα λεπτά η Φρίντα ήταν ολομόναχη στο γήπεδο της τάξης της, αλλά μετά την πλησίασαν τρία κορίτσια. Ονομαζόντουσαν Στέλλα, Φανή και Βιολέτα. Η αρχηγός αυτής της... «ομάδας». Η Στέλλα, κακολογούσε τη Φρίντα, την κορόιδευε για το χρώμα του δέρματός της αλλά και για τη χώρα απ' την οποία καταγόταν. Η Φρίντα δεν μίλησε. Απλώς κοίταξε κάτω και έσταξε ένα δάκρυ απ' τα κατάμαυρα μάτια της, στο στρογγυλό πρόσωπό της. Τα κορίτσια χασκογέλασαν και μετά έφυγαν με βήμα πασαρελέ.

Στο μάθημα της Γεωγραφίας, ύστερα απ' το διάλειμμα, η Φρίντα περιέγραψε τη ζωή της Αιθιοπίας.

«Η Αιθιοπία είναι μια φτωχή χώρα,

στην ήπειρο της Αφρικής. Παλιά ονομαζόταν Αβησσουνία...».

«Μάλιστα, πες μας τώρα για σένα. Μετά, θα δείξουμε τη χώρα στον πολιτικό χάρτη, αλλά τώρα ο λόγος στη Φρίντα.

«Εγώ είχα έναν πατέρα, τον έλεγαν Ντεμίρ. Πέθανε, γιατί αρρώστησε. Από τότε, η ζωή μου άλλαξε προς το χειρότερο. Δεν είχα εγώ με τη μητέρα μου βοήθεια για να μας φέρνει νερό και μια μικρή ποσότητα φαγητού, διότι δουλεύαμε για να βγάλουμε το φωμί μας. Έτσι, αποφασίσαμε να μεταναστεύσουμε στην Ελλάδα για μια καλύτερη ζωή και να αφήσουμε πίσω μας τις άσχημες αναμνήσεις», είπε και άρχισε να κλαίει. Με τη σκέψη του πατέρα της, δεν μπορούσε να συνεχίσει τη λυπητερή της «ιστορία». Η κ. Χρύσα, ρίγησε!

Το μεσημέρι, όταν η Φρίντα γύρισε στο θυρωρείο, είπε ότι συνέβησαν στο σχολείο στη μητέρα της. Η μητέρα της, όμως, δεν παρακολούθησε και τόσο πολύ. Η Φρίντα αναρωτήθηκε:

«Μαμά, τι έγινε;»

«Τίποτα. Απλός σήμερα μοίραζα τα γράμματα σε κάθε όροφο και σε κάθε διαμέρισμα. Ε, στον 3ο όροφο, στο διαμέρισμα απέναντι απ' τον κ. Βασιλόπουλο, μένει μια σαραντάρα γυναίκα, η κ. Ζαχαριάδου. Μόλις άνοιξε την πόρτα, αφού της την είχα χτυπήσει, μου λέει για το πώς με διάλεξε ο διαχειριστής αφού είμαι από την Αιθιοπία κ.τ.λ.» είπε λυπημένη και συνέχισε να μαγειρεύει.

«Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που δεν δέχονται ανθρώπους από άλλες χώρες! Είναι οι... οι... ρατσιστές. Αυτή τη λέξη τη μάθαμε στο σχολείο, στη Γλώσσα. Με άλλα λόγια... εγωισμός», απάντησε και ύστερα αγκάλιασε τη μητέρα της.

Το βράδυ, έριχνε καιρεκλοπόδαρα στα Καμίνια. Η Φρίντα ήταν αρκετά χαρούμενη. Είχε να δει τόση βροχή εδώ και έξι χρόνια. Δεν έβρεχε και τόσο στη χώρα της. Μια δυνατή βροχή «έριξε» μόνο και τίποτε άλλο. Ο όχιος των σταγόνων που έπεφταν στο περβάζι του παραθύρου, την κοιμίζε «απαλά».

Την επόμενη μέρα, ξύπνησε απ' τα χαράματα. Ήθελε να φτιάξει μια ζωγραφιά για την κυρία της, δείχνοντάς της την αγάπη της για εκείνη. Η ζωγραφιά απεικόνιζε τη Φρίντα, με τη δασκάλα της να της μαθαίνει διάφορα. Στο πάνω μέρος της ζωγραφιάς, υπήρχε μια κόκκινη με μαύρο περίγραμμα καρδιά. Ενώ στο άλλο μέρος της, έγραψε: «Κυρία, να ξέρετε ότι σας συμπαθώ πάρα πολύ. Θα θέλα να με βοηθήσετε με το θέμα της Στέλλας, της Φανής και της Βιολέτας. Είναι ανυπόφορο που με κοροϊδεύουν».

Μόλις μπήκε μέσα η κ. Χρύσα, η Φρίντα σηκώθηκε απ' την καρέκλα της. Αμέσως, της έδωσε το χαρτί. Η κ. Χρύσα, αφού το άνοιξε, δεν είχε λόγια. Συγκινήθηκε. Τα μάτια της ήταν έκπληκτα! Δεν μίλησε καμία από τις δύο τους. Η Φρίντα κατάλαβε ότι εκείνη την ώρα η κ. Χρύσα διάβαζε τι έγραψε. Η κυρία κούνησε το κεφάλι της καταφατικά. Η Φρίντα χάρηκε πολύ που η κ. Χρύσα θα τη βοηθούσε με το πρόβλημά της. Λίγο πριν το σχόλασμα της έκτης δημοτικού, η κ. Χρύσα κάλεσε τη Φρίντα στο γραφείο της. Έτσι, έφυγε η Φρίντα από το μάθημα της Φυσικής με την κ. Παπαδοπούλου και πήγε στο γραφείο των δασκάλων. Εκεί είδε την κυρία της να την περιμένει στην έδρα της.

«Γεια σου Φρίντα. Κάθισε», της είπε η κ. Χρύσα. «Μάλιστα. Να ανησυχώ ή...» δεν πρόλαβε να τελειώσει τη φρά-

ση της, καθώς η κυρία της έδειξε τη ζωγραφιά της. Τότε, η Φρίντα το κατάλαβε. «Λοιπόν, αυτό που γίνεται με τις "The Best Girls", δηλαδή τη Στέλλα, τη Φανή και τη Βιολέτα (έτσι ονόμασαν τη «συμμορία» τους), μου έχει ξανασυμβεί πέρυσι, στην πέμπτη δημοτικού. Ήταν ένα κορίτσι, η Τατιάνα, με καταγωγή απ' τη Χίο. Απλώς, ήταν αρκετά παχουλή, με παλιά γυαλιά και με αγορέ μαλλιά, αλλά δεν ήταν και τέλεια μαθήτρια. Μαθήτρια του εφτάτα, του έξι και του οχτώ. Τα κορίτσια, λοιπόν, που σε κοροϊδεύουν τώρα, έκαναν το ίδιο και στην Τατιάνα. Λογικό, η Τατιάνα άλλαξε σχολείο γι' αυτό δεν είναι σ' αυτό το σχολείο φέτος», είπε η κ. Χρύσα. Η Φρίντα δεν μίλησε. Ακολούθησε σιωπή, η οποία «γέμισε» όλη την παγωμένη αίθουσα. «Για να λυθεί αυτό το γεγονός, σήμερα το απόγευμα σε καλώ στο σπίτι μου. Έχω μια ιδέα που είμαι σίγουρη που θα σε βοηθήσει. Τώρα, πες μου το ταλέντο σου». Η Φρίντα, δεν ήξερε τι να απαντήσει. Αφού το καλοσκέφτηκε, απάντησε:

«Είμαι καλή ηθοποιός. Μπορώ να με κάνω να κλάψω χωρίς λόγο!».

«Αλήθεια; Τέλεια. Έχω την τέλεια λύση. Το απόγευμα σε περιμένω...» είπε ενθουσιασμένη και ύστερα της έδωσε ένα χαρτάκι με πληροφορίες για το σπίτι της. Όρα: 18:00, Μέρα: Σήμερα (Παρασκευή), Περιοχή: Καμίνια, Αθήνας, Διεύθυνση: Ζαχαριάδου 64.

Το μεσημέρι, ύστερα απ' το σχολείο, η Φρίντα με χαρά ανακοίνωσε τα νέα με τη δασκάλα της. Η μητέρα της Μόρις, χάρηκε πάρα πολύ που είχε ξεχάσει το τι είχε γίνει με την κ. Ζαχαριάδου.

Το απόγευμα, η Φρίντα φόρεσε ένα μαύρο κολάν που της είχε φέρει δώρο η

θεία της λίγο πριν φύγουν για την Ελλάδα, από επάνω φορούσε μια ροζ, σχετικά παλιά μπλούζα και ροζ με άσπρο χρώμα αθλητικά παπούτσια. Τα μαύρα, κοντά μαλλιά της τα «στόλισε» με μια ροζ κορδέλα. Η μητέρα της την πήγε στο σπίτι της κ. Χρύσας. Δεν ήταν πολύ μακριά το σπίτι της.

Όταν χτύπησε το κουδούνι, η κ. Χρύσα άνοιξε την πόρτα. Τότε η Φρίντα αντίκρισε ένα μικρό διάδρομο, όπου οδηγούσε σε ένα μικρό χολ και σε μια σχετικά μεγάλη κουζίνα. Εκεί που βρισκόταν το χολ, υπήρχαν τρεις πόρτες. Η μία πόρτα κοντά στο μπαλκόνι άνηκε σε μία αποθηκούλα, η άλλη άνηκε στο μπάνιο, ενώ η άλλη στο υπνοδωμάτιο της δασκάλας. Είχε μια πινελιά παλιού αρχοντικού και μια πινελιά σύγχρονου. «Γέμιζε» όλα τα γούστα, σε όλες τις ηλικίες.

«Λοιπόν, εσείς κ. Μόρις, μπορείτε να φύγετε. Ξέρω ότι έχετε δουλειές στο θυρωρείο, γι' αυτό σας το λέω», είπε η κ. Χρύσα. Τότε, η μητέρα φίλησε την κόρη της και ύστερα έφυγε.

«Ε, ποια είναι η λύση κ. Χρύσα;» αναρωτήθηκε η Φρίντα. Η δασκάλα δεν έδωσε απάντηση. Απλώς, πρόσφερε στη μαθήτριά της ένα κομμάτι κέικ ανάμεικτο με σοκολάτα και μπανάνα. Τότε, η Φρίντα συνέχισε: «Θα μου πείτε, παρακαλώ, τι λύση; Αρχίζω και αγχώνομαι!...».

«Ας αρχίσουμε. Μου είπες το μεσημέρι στο σχολείο, ότι ένα απ' τα ταλέντα σου είναι ότι είσαι πολύ καλή ηθοποιός. Άρα, η ευκαιρία σου “έρχεται” σύντομα! “Άρπαξέ” την, λοιπόν», είπε η κ. Χρύσα, αλλά η Φρίντα έκανε έναν μορφασμό απορίας. Η κ. Χρύσα, συνέχισε: «Θα ζητήσω απ' τον διευθυντή κ. Κολί-

δη, να “ανεβάσουμε” ένα έργο στο χώρο του σχολείου. Εσύ θα είσαι η πρωταγωνίστρια. Έτσι, δηλαδή πιστεύω, να σε συμπαθήσουνε τα κορίτσια. Το έχω ξανακάνει με ένα άλλο κορίτσι, πριν από πέντε χρόνια περίπου, και πέτυχε! Βέβαια, μην παίρνεις φόρα. Μπορεί να μην πιάσει. Τουλάχιστον θα προσπαθήσουμε!...».

Η ώρα πέρασε στο σπίτι της κ. Χρύσας, μιλώντας για το έργο και για τα σχετικά του. Πέρασε και το Σαββατοκύριακο. Η Φρίντα ανυπομονούσε πάρα πολύ για τη Δευτέρα το πρωί. Τότε θα το έλεγε η κ. Χρύσα στο διευθυντή και στα παιδιά.

Όταν μπήκε μέσα η δασκάλα είχε ευχάριστη ειδήση. Ο κ. Κολίδης δέχτηκε με την πρώτη! Το μόνο που απέμενε στην κ. Χρύσα, ήταν να το πει στα παιδιά και φυσικά να συμφωνήσουν. Όταν τους το είπε η δασκάλα τους, τα παιδιά δεν συμφώνησαν με την πρώτη. Η Φρίντα απογοητεύτηκε. Εκείνη, όμως, την ώρα, η Στέλλα πετάχτηκε:

«Για μισό λεπτό! Γιατί να μην συμμετάσχουμε; Είναι μια μεγάλη για... εμένα για να αναδείξω το καταπληκτικό ταλέντο μου στο τραγούδι και στην ηθοποιία». Κανένας δεν μίλησε. Αφού αντάλλαξαν μερικές ματιές, «συνεννοήθηκαν» με τα μάτια το ότι η Στέλλα δεν είχε καθόλου ταλέντο στην ηθοποιία.

«Συγγράμη, γιατί διστάζετε να πείτε ότι είμαι τέλεια;» είπε θυμωμένα.

«Σταμάτα, σε παρακαλώ, Στέλλα. Τι είναι αυτά τα πράγματα;» είπε αυστηρά η κ. Χρύσα. Η Στέλλα κάθισε νευριασμένη χτυπώντας το χέρι της στο θρανίο με νεύρα. Η δασκάλα έκανε πως δεν το είδε, επειδή δεν ήθελε να ανοίξει συζήτηση. Υστερα, συνέχισε: «Η πρωταγω-

νίστριά μας είναι η Φρίντα. Α. ξέχασα να σας πω ότι το έργο που θα ανεβάσουμε είναι το “Τα μάτια της Πηνελόπης” γραμμένο από τη δασκάλα του Δ' 3, κ. Δέσποινα Ξινοπούλου, απ' το σχολείο μας!». Τα παιδιά χάρηκαν αρκετά. Μόνο η Στέλλα ήταν θυμωμένη.

Μέσα σε δύο εβδομάδες, τα παιδιά είχαν ετοιμάσει την παράσταση και είχαν κάνει και πρόβες. Το κάθε παιδί είχε και από ένα ρόλο. Η Φρίντα είχε τον πρωταγωνιστικό ρόλο της Πηνελόπης, ο Άρης είχε κι αυτός πρωταγωνιστικό ρόλο του Δαμιανού, η Φωνή ήταν η φίλη της Πηνελόπης η Γωγώ, η Βιολέτα ήταν η εχθρός της Γωγώς η Ήλιάνα, ο Πέτρος ήταν ο κολλητός του Δαμιανού ο Λεωνίδας, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά ήταν κάτι σαν «κομπάρσοι». Κι όμως η Στέλλα ήταν κομπάρσος. Ήταν κάτι σαν «τιμωρία» απ' την κ. Χρύσα για αυτά που έκανε.

Η μέρα της παράστασης έφτασε! Η αίθουσα των εκδηλώσεων του σχολείου είχε γεμίσει από πολλούς γονιούς. Ούτε καρφίτσα δεν έπεφτε! Εκεί κάπου βρισκόταν η Μόρις, η μητέρα της Φρίντας. Κάθισε στην πρώτη σειρά. Είχε πολλά χρόνια να καμαρώσει την κόρη της. Την εισαγωγή την έκανε η κ. Χρύσα. Ανακοίνωσε τους ηθοποιούς, την υπόθεση αλλά και τις ευχαριστίες. Μόλις τελείωσε, ένα «ζεστό» χειροκρότημα γέμισε όλη την αίθουσα.

Η παράσταση, ξεκίνησε. Μια χαβανέζικη μουσική άλλαξε τη διάθεση των θεατών. Από μαραζώμενα λουλούδια, άνθισαν με τη μουσική. Ξεκίνησε τα πρώτα λόγια του ο Άρης (Δαμιανός). Κατό-

πιν, ανέβηκαν στη σκηνή και τα υπόλοιπα παιδιά. Το έργο συνεχίζοταν για πολύ ακόμη ώρα. Όσπου έφτασε η στιγμή που θα τραγουδούσαν τα παιδιά της ΣΤ' 2 τάξης, να τραγουδήσουν πέντε τραγούδια... ψυχής. Μετά τα τραγούδια, ένα συγχρονισμένο χειροκρότημα χάρισε στους μαθητές ένα μεγάλο «ΜΠΡΑΒΟ!!!». Χάρηκαν, ενθουσιάστηκαν, εντυπωσιάστηκαν... Η φωνή, όμως, της κ. Δέσποινας Ξινοπούλου (αυτής της δασκάλας που έγραψε το έργο) σταμάτησε απότομα το χειροκρότημα.

«Ακούστε με λίγο! Ένα μεγάλο συγχαρητήρια στα παιδιά του ΣΤ' 2, πρώτα απ' όλα. Δεύτερον και πιο σημαντικό, με εντυπωσίασε πολύ ο τρόπος που το κοριτσάκι απ' την Αιθιοπία, η... Φρίντα. Είναι ένα κορίτσι με εκπληκτικό ταλέντο! Χαρίστε της ένα θερμό, γεμάτο αγάπη χειροκρότημα!!!». Η Φρίντα και η μητέρα της κοιτάχτηκαν γεμάτες χαρά. Δεν το πίστευαν! Πριν από λίγες εβδομάδες όλοι τις αγνοούσαν και τις κακολογούσαν, αλλά ύστερα απ' αυτό που έγινε όλα τα μάτια των ανθρώπων και το ενδιαφέρον «στράφηκε» σε εκείνες.

Αμέσως η Φρίντα, σηκώθηκε απ' την σκηνή όπου καθόταν και πήγε να αγκαλιάσει την κ. Χρύσα. Είπε:

«Κυρία Χρύσα, είστε απίστευτη! Με βοηθήσατε με το πρόβλημά μου! Είμαι πρόσχαρη, τώρα, επειδή ήσασταν εσείς! Δεν ξέρω τι θα έκανα χωρίς εσάς! Θα πρέπει να σας το ανταποδώσω!»

«Δεν χρειάζεται, Φρίντα. Με τα λόγια σου και μόνο, μου το ανταπόδωσες! Αυτές δεν είναι λέξεις. Αυτές, είναι λέξεις ψυχής!». ■

Η οικονομική κρίση μέσα από τα μάτια ενός παιδιού

«Τιρέξε Ραφαήλ, μπορείς, μπορείς να αποκρούσεις την μπάλα!...», φωνάζει ο προπονητής. Το γήπεδο είναι γεμάτο μπάλες. Ο προπονητής με ενθουσιασμό προσπαθεί να

Ραφαήλ Φειδία

με ενθαρρύνει να καταβάλω περισσότερη προσπάθεια. Το ξέρω ότι τώρα, μετά από τόσα χρόνια προπόνησης και σκληρής προσπάθειας, πρέπει να γίνω πιο γρήγορος στις αποκρούσεις μου.

«Μπράβο! Κάθε φορά και καλύτερα», λέει ο προπονητής.

Νιώθω τόση κούραση αλλά τα λόγια του προπονητή μου δίνουν θάρρος για να συνεχίσω τη σκληρή δουλειά.

Η ώρα έχει περάσει. Ο πατέρας και η μητέρα θα είναι ήδη στο σπίτι. Πρέπει να τρέξω για το σπίτι πριν νυχτώσει.

Στο δρόμο για το σπίτι, φορτωμένος στην πλάτη την τσάντα με τα απαραίτητα, σκέφτομαι αυτά που μου έχει πει ο προπονητής κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Το γήπεδο του τένις απέχει μόνο δέκα λεπτά από το σπίτι μου με τα πόδια. Η γειτονιά μου είναι τόσο ήσυχη και οι γείτονες τόσο ευγενικοί. Ο φίλος μου ο Γιώργος, συμμαθητής του αδελφού μου του Χρίστου, μένει δύο σπίτια πιο κάτω από το δικό μου. Νιώθω πώς στη γειτονιά είμαστε όλοι μια μεγάλη οικογένεια.

Μπαίνοντας στο σπίτι καταλαβαίνω ότι κάτι είχε συμβεί.

«Πως πήγε το μάθημα Ραφαήλ;» ρωτά ο πατέρας.

«Πολύ καλά, ευχαριστώ μπαμπά», αποκρίνομαι.

Ακολουθεί ηρεμία. Κανείς δε λέει τίποτα. Η αγωνία μου κορυφώνεται. Η μητέρα μου κάθεται σιωπηλή στην κουζίνα με τα μάτια βουρκωμένα, έτοιμα να κλάψουν.

«Τι συμβαίνει;» ρωτά όλο απορία. Η καρδιά μου πάει να σπάσει.

«Κάθισε Ραφαήλ», λέει ο πατέρας.

Πρώτη φορά ο πατέρας θέλει να μου μιλήσει με ύφος τόσο σοβαρό. Τι μπορεί άραγε να έχει να συμβεί; Η καρδιά μου πάει να σπάσει. Ο μεγαλύτερος αδελφός μου κάνει βόλτες ανήσυχος στην κουζίνα χωρίς να λέει τίποτα. Το πρόσωπο του ανέκφραστο.

«Πρέπει να μιλήσουμε», μου λέει ο πατέρας. Αφήνω την τσάντα μου στο πάτωμα και κάθισμαι δίπλα από τη μητέρα μου.

«Δυστυχώς τα νέα δεν είναι τόσο ευχάριστα. Η μητέρα σου έχασε τη δουλειά της. Τώρα με μόνο ένα μισθό στο σπίτι τα οικονομικά μας θα είναι πολύ στριμωγμένα», συνεχίζει ο πατέρας.

Τα συναισθήματά μου απροσδιόριστα. Δεν ξέρω τι να πω και πώς να αντιδράσω. Βλέπω δίπλα τη μητέρα μου έτοιμη να κλάψει και προσπαθώ να μείνω φύχραιμος.

«Η οικονομική κρίση έχει αρχίσει να επηρεάζει και την Κυπριακή Οικονομία και από ότι φαίνεται η κατάσταση είναι

χειρότερη από ό,τι φανταζόμουν. Με τα νέα δεδομένα δεθανόντες να συνεχίσετε τα ιδιαίτερα μαθήματά σας. Επίσης, θα πρέπει να μελετήσουμε τα οικονομικά του σπιτιού για να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε», προσθέτει ο πατέρας.

Δεν μπορώ να το πιστέψω. Πώς γίνεται αυτό; Πώς είναι δυνατόν να σταματήσω το τένις; Μα αγαπώ τόσο πολύ το τένις. Οι φίλοι μου τιθα πουν;

Όλο το βράδυ δεν μπορώ να ησυχάσω. Έρχονται συνεχώς στο μυαλό μου τα λόγια του πατέρα μου. Με όλη αυτή την αγωνία κάθισα να δω τις βραδινές ειδήσεις στην τηλεόραση, μήπως καταλάβω κάτι περισσότερο.

Έμεινα έπιπληκτος. Άκουσα άγνωστες πρωτόγνωρες λέξεις. Κάποιες από αυτές δεν υπάρχουν ούτε στο λεξικό μου. ΤΡΟΪΚΑ, μνημόνιο, αξιόγραφα, ATA, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Eurogroup κ.ά. Δεν κατάλαβα σχεδόν τίποτα. Αυτά όμως που μου έκαναν μεγάλη εντύπωση, ήταν ο όρος «ΑΝΕΡΓΙΑ» και οι χιλιάδες διαδηλωτές να διαδηλώνουν στους δρόμους και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.

Τότε άρχισα να καταλαβαίνω πόσο κρίσιμα είναι τα πράγματα. Άλλα παράλληλα δεν μπορώ να καταλάβω γιατί έφτασαν τα πράγματα σε αυτό το σημείο. Γιατί οι πολιτικοί δεν μπορούν να βρουν μια λύση και ο ένας κατηγορεί τον άλλο; Ακόμη, πόσο θα αλλάξει τη ζωή μας «αυτή» η οικονομική κρίση;

Έρχονται Χριστούγεννα. Τι θα γίνει με όλες αυτές τις οικογένειες και όλα αυτά τα παιδιά; Θα πάρουν χριστουγεννιάτικα δώρα; Ο παππούς και η γιαγιά θα πάρουν τη σύνταξή τους; Οι φίλοι

μου άραγε, θα επηρεαστούν και αυτοί;

Νιώθω ότι έχω προσγειωθεί σε έναν άλλο κόσμο. Μήπως όλα αυτά είναι υπερβολικά ή μήπως πρέπει να ανησυχήσω περισσότερο;

Το βράδυ δεν μπορώ να κλείσω μάτι. Δεν ξέρω τι να πρωτοσκεφτώ, τη μητέρα, τον πατέρα, τον παππού, τη γιαγιά, τους φίλους μου ή τον προπονητή του τένις που πρέπει να του ανακοινώσω ότι πρέπει να σταματήσω το τένις;

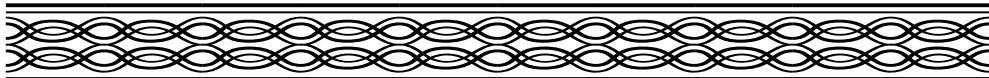
Είμαι χαμένος. Το όνειρο μου μια μέρα να γίνω ένας μεγάλος τενίστας, έχει γκρεμιστεί.

Πέρασαν μέρες. Έχω συνηθίσει στα νέα δεδομένα. Πρέπει όμως να βρω μια λύση. Ως παιδί με μεγάλο ταλέντο στο τένις, μου αξίζει μια ευκαιρία για να πετύχω. Το ξέρω ότι είναι δύσκολο, αλλά θα πρέπει να το παλέψω.

Όπως κι εγώ, έτσι και δύο άλλοι φίλοι μου στο τένις αναγκάστηκαν να σταματήσουν τα ιδιαίτερα μαθήματα. Σκέφτηκα λοιπόν, ότι θα ήταν καλό να βρισκόμαστε κάθε απόγευμα την ίδια ώρα όπως και πριν και να παίζουμε τένις μεταξύ μας χωρίς την παρουσία του προπονητή μας. Την τεχνική στο τένις τη γνωρίζω. Απλώς θα πρέπει να συνεχίσω την καθημερινή προπόνηση για να μην ξεχάσω αυτά που ήδη γνωρίζω.

Αυτό που θα ζητήσω από τον πατέρα μου είναι να συνεχίσω να λαμβάνω μέρος στα πρωταθλήματα στην Κύπρο, για να παίζω με άλλα παιδιά και εντοπίζω τα λάθη μου.

Ελπίζω σύντομα να αλλάξουν τα πράγματα για να μπορέσω να συνεχίσω τα μαθήματά μου στο τένις, θέλω να είμαι αισιόδοξος για το μέλλον και είμαι σίγουρος ότι μια μέρα το όνειρό μου θα γίνει πραγματικότητα. ■

Το νούμερο του Χαρίτωνα

Η α σας διηγηθώ μια περιπέτεια που έζησα πριν από λίγο καιρό και δε θα ξεχάσω ποτέ μου. Ένα μεσημέρι λοιπόν, αφού τελείωσε το σχολείο, επέστρεψα στο σπίτι. Ήμουν τόσο

Ελευθερίας Βλάχου

κουρασμένος από τα μαθήματα και το παιχνίδι, που το μόνο που σκεφτόμουν ήταν να καθίσω για φαγητό με τη μητέρα μου και μετά να πάω να κοιμηθώ λίγες ώρες για να ξεκουραστώ.

—Μαμά, γύρισα από το σχολείο!

Η μητέρα μου ήταν χαρούμενη και μου είπε:

—Ελα, κάθισε να φάμε. Σήμερα θα πάμε κάπου, που είμαι σίγουρη ότι θα σου αρέσει πολύ.

Δεν έδειξα και πολύ ενθουσιασμό, γιατί εγώ μόνο το κρεβατάκι μου ονειρεύομουν εκείνη τη στιγμή. Όμως, για να μη λυπηθεί η μητέρα μου, τη ρώτησα:

—Πού;

—Μάντεψε.

—Μμμ, είναι Παρασκευή, τελευταία μέρα σχολείου, αύριο είναι Σαββατοκύριακο, άρα θα πάμε στην παραλία;

—Όχι!

—Στη λίμνη, να ταΐσουμε τα φάρια;

—Όχι!

—Ε, τότε πού; Δεν μπορώ να σκεφτώ.

—Θα πάμε στο τσίρκο!

—Ααα, τέλεια! Τι ώρα;

—Το απόγευμα, στις 7 περίπου. Μέχρι

τότε να έχεις κάνει όλα τα μαθήματα σου, εντάξει;

—Ναι, μαμά.

Αφού είχα τελειώσει όλα τα μαθήματά μου, ήθε η ώρα να φύγουμε για να πάμε στο τσίρκο. Μόλις φτάσαμε, ο ταξιθέτης μάς έβαλε να καθίσουμε στις μπροστινές θέσεις.

Σ' όλο το τσίρκο κρέμονταν κόκκινες κουρτίνες και στη μέση υπήρχε μια κυκλική σκηνή γεμισμένη με άρματα. Μόλις ξεκίνησε η παράσταση, εμφανίστηκε στη σκηνή ένας ψηλός κύριος με παχύ μουστάκι και μεγάλη κοιλιά. Κρατούσε στα χέρια ένα μαστίγιο και το κουνούπισε κάθε λίγο και λιγάκι, λες και προσπαθούσε να πετύχει τις μύγες που πράγματι είχαν αρχίσει να μ' ενοχλούν. Αμέσως οι βοηθοί του άρχισαν να βγάζουν στη σκηνή ένα-ένα τα ζώα του τσίρκου, που είχα δει και στις αφίσες έξω από το σχολείο μου.

Η δυνατή του φωνή με ξύπνησε για τα καλά και λυπήθηκα τα καημένα τα ζωάκια που τον ακούνε κάθε μέρα να τους φωνάζει έτσι.

—Κυρίες και κύριοι, καλωσορίσατε! Ήρθε η ώρα να σας παρουσιάσουμε τα ζώα μας. Μάρτιν ο πιγκουίνος!

—Ινιν, ινιν.

—Λιλίν, η τίγρης!

—Γκρρρ, γκρρ!

—Μαξ ο ελέφαντας!

Και το τελευταίο ζώο για σήμερα. Χαρίτων ο πίθηκος!

—Ουսυ, ουσυ, ουσυ, ουσυ!...

Όλα αυτά τα ζώα μάς παρουσίασαν πολλά όμορφα, εντυπωσιακά, αλλά και δύσκολα νούμερα. Αυτό, όμως, που μου άρεσε περισσότερο, ήταν το νούμερο του Χαρίτωνα. Όμως μετά το δικό του νούμερο, πρόσεξα το διευθυντή του τσίρκου να κοκκινίζει και να χτυπάει με δύναμη το μαστίγιο στη σκηνή, κάνοντας τα ζώα να τρέξουν γρήγορα για τα κλουβιά τους. Τι περίεργος άνθρωπος!

Όταν τελείωσε η παράσταση, βγήκαμε έξω από την αίθουσα κι οι γονείς μου βρήκαν ένα γνωστό τους. Για να μη βαρεθώ, αποφάσισα να κάνω μία βόλτα μέσα στο τσίρκο. Καθώς περπατούσα, άκουσα μία φωνή να λέει:

—Μα τι νούμερο ήταν αυτό παλιο-μαϊμού; Έκανες ρεζίλι το τσίρκο μου! Εγώ σε φροντίζω κι εσύ ούτε ένα νούμερο της προκοπής δεν μπορείς να κάνεις.

Τότε είδα το διευθυντή του τσίρκου να χτυπάει τον καημένο το Χαρίτωνα, το ζωάκι που είχε εμφανιστεί στην παράσταση. Ήμουν έτοιμος να βάλω τα κλάματα! Δεν έπρεπε όμως να με δουν και γύρισα αμέσως στους γονείς μου, που με έφαχναν για να φύγουμε. Είχαμε φτάσει πια στο σπίτι, όταν η μαμά με ρώτησε:

—Σου άρεσε, καλό μου, το τσίρκο;

—Ναι, μαμά, της απάντησα λυπημένα, χωρίς όμως να της μιλήσω γι' αυτό που είδα στα παρασκήνια του τσίρκου.

Είχε νυχτώσει πια και αποκοιμήθηκα έχοντας συνεχώς στο μυαλό μου την εικόνα του μικρού Χαρίτωνα. Μετά από λίγο, μια φωνή βούιζε στο κεφάλι μου. Ήταν η κραυγή του Χαρίτωνα, που τον βασάνιζε ο διευθυντής του τσίρκου. Άκουγα να μου ζητάει βοήθεια και να με παρακαλάει να τον σώσω. Ξύπνησα απότομα και αποφάσισα ότι έπρεπε κάτι να κάνω. Δεν

μπορούσα να αφήσω αβοήθητο το μικρό αυτό πλασματάκι να βασανίζεται τόσο σκληρά. Πονούσε η ψυχή μου!

Μόλις ξημέρωσε, έφυγα γρήγορα από το σπίτι χωρίς να με καταλάβει κανείς. Έφτασα στο σημείο που είχε εγκατασταθεί το τσίρκο και έφαξα να βρω το κλουβί του Χαρίτωνα. Θυμάμαι που έγραφε το όνομα του και ήταν δίπλα στο κλουβί με τα λιοντάρια. Είχα πολλή αγωνία. Η καρδιά μου χτυπούσε τόσο δυνατά. Έπρεπε όμως να συνεχίσω και να τελειώσω αυτό που είχα αποφασίσει να κάνω. Τη σωτηρία του Χαρίτωνα!

Μάλλον όμως ήταν πολύ τολμηρή η απόφασή μου, γιατί ήμουν ήδη αρκετή ώρα στο τσίρκο κρυφά, κινδύνευα να με δουν και δεν είχα βρει ακόμη το Χαρίτωνα. Είχα αρχίσει να ανησυχώ. Δεν μπορούσα να περιμένω περισσότερη ώρα. Έπρεπε να ρωτήσω κάποιον από εκείνους που δούλευαν στο τσίρκο και φρόντιζαν τα ζώα. Ποιον όμως; Φοβόμουν μήπως μου κάνουν κι εμένα κακό; Ποιον να εμπιστευτώ;

Ξαφνικά είδα έναν παχουλό, φαλακρό κύριο και θυμήθηκα πως ήταν ο βοηθός του κλόουν και φερόταν πολύ ευγενικά στα παιδιά την ώρα της παράστασης. Αυτόν θα ρωτήσω σκέφτηκα.

—Καλημέρα σας, φάχνω το μικρό Χαρίτωνα. Μήπως γνωρίζετε πού είναι;

Με κοίταξε με λυπημένο βλέμμα και μου απάντησε με σοβαρό τόνο:

—Ο διευθυντής του τσίρκου δεν έμεινε ευχαριστημένος με το χτεσινό του νούμερο, εξοργίστηκε μαζί του και αποφάσισε να τον πετάξει στα σκουπίδια.

—Στα σκουπίδια; φώναξα. Δεν είναι δυνατόν να το κάνει αυτό. Πώς μπορεί να το κάνει αυτό; Πετιούνται τα ζώα στα

σκουπίδια;

—Αυτός τα πετάει, γιατί λέει πως του είναι άχρηστα, μου απάντησε.

Εκείνη τη στιγμή βλέπω το απορριμματοφόρο του δήμου να έρχεται προς το τσίρκο και να πλησιάζει τους κάδους απορριμμάτων που βρίσκονταν στο πίσω μέρος της σκηνής. Τώρα τι να κάνω; αναρωτήθηκα γεμάτος αγωνία.

Ο βοηθός του κλόουν είχε βρει μια μαργαρίτα, τη μαδούσε και έλεγε:

—Θα το προλάβει, δε θα το προλάβει, θα το προλάβει, δε θα το προλάβει...

Εγώ, χωρίς να χάνω χρόνο, έτρεξα να το προλάβω. Φώναζα στον οδηγό να σταματήσει, αλλά εκείνος δεν άκουγε τι έλεγα και συνέχιζε τη δουλειά του, χωρίς να μου δίνει σημασία. Τότε ούρλιαξα με όσο πιο δυνατή φωνή είχα:

—Σταματήστεεεε τώραααα το φορτηγό!...

Το απορριμματοφόρο, όμως, είχε αδειάσει τον κάδο και ξεκίνησε για τη χωματερή. Εγώ τώρα τι να κάνω; Βρήκα μπροστά μου το ποδήλατο του ακροβάτη και τους ακολούθησα. Μετά από λίγο σταμάτησε και άδειασε τα σκουπίδια. Τρομοκρατήθηκα! Σκέφτηκα πως δεν υπήρχε περίπτωση να έχει ζήσει ο Χαρίτωνας μετά από όλα αυτά που έπαθε. Δεν απελπίστηκα όμως και γρήγορα άρχισα να φάγω το Χαρίτωνα μέσα στα βουνά από σκουπίδια που μύριζαν απαίσια και σε κάποια σημεία έβγαζαν καπνούς. Μέσα σε αποφάγια, βρώμικα πλαστικά και χαρτιά, μου ανακοτευόταν το στομάχι, αλλά δεν ήταν δυνατόν να σταματήσω να φάγω. Δεν έφευγα από εκεί αν δεν έβρισκα αυτό το τόσο άτυχο πλασματάχι.

Ξαφνικά είδα κάτι να κουνιέται μέσα σε μια πλαστική σακούλα, κάτω από ένα

σπασμένο τραπεζάκι καθιστικού. Αυτός είναι, σκέφτηκα. Γρήγορα, γρήγορα!

Τράβηξα τη σακούλα με όση δύναμη είχα και άρχισα να τη σκίζω με αγωνία. Την άνοιξα και είδα μέσα το Χαρίτωνα λιπόθυμο, γιατί δεν μπορούσε να αναπνεύσει. Τον πήρα στην αγκαλιά μου και τον πήγα μακριά από τους καπνούς για να συνέλθει. Του χάιδευα το κεφάλι και προσευχόμουν να σωθεί. Τότε εκείνος άνοιξε τα ματάκια του, που ήταν υγρά, και άπλωσε το χέρι του να με ακουμπήσει. Ένιωσα την ανακούφισή του και ήμουν ευτυχισμένος. Είμαι σίγουρος πως εκείνη τη στιγμή δεν θα την ξεχάσω ποτέ.

Όταν βεβαιώθηκα πως ο Χαρίτωνας ήταν καλά, έπρεπε να σκεφτώ πού να τον πάω για να τον φροντίσουν όπως έπρεπε και να επιστρέψει αργότερα στο περιβάλλον που ανήκει. Να γλιτώσει επιτέλους από τσίρκο, παραστάσεις, ακροβατικά νούμερα, κλουβιά, κακούς διευθυντές και παιδιά που γελάνε με τα βασανιστήρια του.

Αυτό που σκέφτηκα εκείνη την ώρα, ήταν να τον παραδώσω στην αστυνομία. Οι αστυνομικοί, όταν τους εξήγησα τι είχε συμβεί και πώς βρέθηκε ένας πίθηκος στα χέρια μου, εντυπωσιάστηκαν με το θάρρος και την επιμονή μου, μου έδωσαν συγχαρητήρια και ένιωσα περήφανος, αν και η χαρά μου για τη σωτηρία του Χαρίτωνα ήταν πολύ μεγαλύτερη.

Ήθελαν οι γονείς μου και ήμουν σίγουρος πως θα με μαλώσουν. Εκείνοι όμως με αγκάλιασαν και μου είπαν πόσο περήφανοι νιώθουν για μένα. Φύγαμε όταν ήμουν πια σίγουρος για την τύχη του Χαρίτωνα. Όταν τον αγκάλιασα για να τον χαιρετίσω, μου φάγηκε σαν να μου φιθύρισε: «Ευχαριστώ!...». Λέτε;

Ξεπεράστε τους φόβους σας

Τον περασμένο Νοέμβριο είχαμε προγραμματίσει με το σχολείο μας μια επίσκεψη στο Μουσείο Ηρακλειδών, στο Θησείο. Η ξενάγηση στους χώρους του Μουσείου ήταν υπέροχη. Εί-

Σταματούλας Παναγοπούλου

δαμε πάρα πολλούς πίνακες ζωγραφικής, με μοντέρνα σχέδια, πλούσια χρώματα, με προοπτική που ο καθένας μας την έβλεπε με τη δική του ματιά και τη δική του προσωπικότητα. Ήπήρχε ένας καταπληκτικός ξεναγός, που μας εξηγούσε με πολλές λεπτομέρειες τους πίνακες που βλέπαμε, και φυσικά ήταν πολύ υπομονετικός, ώστε να μας εξηγεί όλες τις απορίες μας με πολύ ωραίο τρόπο.

Όπως καταλαβαίνετε, όλα ήταν ωραία και σημαντικά για μας! Όμως ξαφνικά, κάποια στιγμή, εκεί που ο ξεναγός μάς έδειχνε κάποια λεπτομέρεια σε έναν πίνακα, ακούστηκε ένας περίεργος θόρυβος και έσβησαν τα φώτα! Δημιουργήθηκε ανάμεσά μας πανικός, φασαρία, μουρμουρα, γελάκια, αλλά και λυπημένες φωνούλες από κάποια παιδιά. Ο ξεναγός μάς είπε ότι μάλλον είχε γίνει διακοπή ρεύματος ή ότι θα είχε πέσει ο γενικός διακόπτης του πίνακα.

Η ώρα περνούσε και δε γινόταν τίποτα. Εγώ είχα φοβηθεί πάρα πολύ, χωρίς και να καλοκαταλαβαίνω το λόγο. Είμαι σίγουρη ότι αν έβλεπα το πρόσωπό μου στον καθρέπτη, σίγουρα θα ήταν κάτασπρο εξαιτίας του φόβου μου. Άλλα μπο-

ρούσα να καταλάβω και από τη σιωπή που σιγά-σιγά άρχισε να επικρατεί ότι όλα τα παιδιά είχαν πανικοβληθεί. Βέβαια σε κάποια στιγμή άκουσα και κάποια παιδιά να ουρλιάζουν, αλλά σίγουρα το έκαναν έτσι για αστείο, για να περάσει λίγο πιο ανώδυνα η ώρα και ο πανικός μας.

Μετά από μισή ώρα στα σκοτάδια, άνοιξαν τα φώτα στο Μουσείο. «Και εγένετο το φως!...», είπε ένα συμμαθητής μου, και όλοι γελάσαμε. Σίγουρα όλοι καταλάβαμε πόσο πολύ εξαρτημένη είναι η ζωή μας από το ηλεκτρικό ρεύμα. Τεχνολογικός πολιτισμός νομίζω μάς τον είχε πει η κυρία σε κάποιο μάθημα της Αγωγής. Πάντως, για να είμαι ειλικρινής, όλη αυτή την ώρα που τα φώτα ήταν κλειστά, πέρασαν πολλές στιγμές της ζωής μου μέσα από το μυαλό μου. Θυμήθηκα τους ευχάριστους τσακωμούς με τον αδερφό μου, τις ωραίες παρέες με την καλή μου φίλη, τη Χριστίνα, τα διαλείμματα στο σχολείο, το αγαπημένο μου τραγούδι και άλλα πολλά. Είναι ωραία μερικές φορές να σου δίνεται η ευκαιρία να βρίσκεσαι με τον εαυτό σου και αυτή η συγκεκριμένη διακοπή ρεύματος το έκανε αυτό για μένα.

—Τι ανακούφιση, ψιθύρισε η Χριστίνα στο αυτί μου. Εγώ γέλασα χωρίς να απαντήσω.

Έριξα μια ματιά τριγύρω μου να δω τα πρόσωπα των συμμαθητών μου και τις εκφράσεις τους, όταν παρατήρησα στο βάθος της αίθουσας, σε μια γωνιά, τη συμμαθήτριά μου, τη Μάρθα, που καθόταν μόνη της και έκλαιγε πολύ. Καθώς εί-

μαι και πολύ ευαίσθητη, έτρεξα κοντά της για να τη βοηθήσω, γιατί ίσως πονούσε το κεφάλι της από την αναμονή ή και το φόβο της. Όταν την πλησίασα, άκουσα τη φωνούλα της πολύ λυπημένη να μου λέει:

–Σε παρακαλώ, βοήθησε με! Φοβάμαι πολύ!

Και τα δάκρυα ποτάμι... Έτρεχαν από τα μάτια της.

Αμέσως τη βοήθησα και ήμουν έτοιμη να κλάψω κι εγώ μαζί της, αλλά συγκρατήθηκα για να της δώσω κουράγιο. Την πήγα στην κυρία μας που ήξερα ότι θα βοηθούσε την κατάσταση. Την έπιασα αγκαλίσα και μόλις φτάσαμε στο σημείο που ήταν η κυρία, της εξήγησα τι συνέβαινε και αμέσως η κυρία ενδιαφέρθηκε και προσπάθησε με κάθε τρόπο να παρηγορήσει τη Μάρθα. Είδα κάποια παιδιά που γελούσαν κι αυτό επιδείνωνε την άσχημη κατάσταση της Μάρθας.

Αφού πέρασαν κάποια λεπτά, ήρθε ο ξεναγός και μας ειδοποίησε πως κάποιο σύστημα, όταν έκλεισαν τα φώτα, κάρκε και πως δεν μπορούμε πια να κάνουμε το πρόγραμμά μας και ότι ακόμα έπρεπε να γυρίσουμε πίσω στο σχολείο μας. Τι δυσάρεστη τροπή ήταν αυτή! Τι κρίμα! Πόσο άτυχοι ήμασταν! Και στο σχολείο θα κάναμε μάθημα! Ωχ!...

Γεμάτοι απογοήτευση, μαζέψαμε τα πράγματα μας και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Ούτε γέλια, ούτε τραγούδια στο δρόμο, ούτε τίποτα.

Μόλις φτάσαμε στο σχολείο, είχε χτυπήσει το κουδούνι για διάλειμμα. Όλα τα παιδιά μείνανε στην αυλή, αλλά η Μάρθα δεν ήθελε. Τότε η κυρία Χρύσα ρώτησε τη Μάρθα γιατί ένιωθε ακόμα έτσι και τότε η Μάρθα της τα είπε όλα χαρτί και καλαμάρι.

Όταν χτύπησε το κουδούνι να μπούμε στις τάξεις μας, η κυρία Χρύσα μάς ανακοίνωσε ότι δε θα κάναμε μάθημα και... πριν καλά-καλά τελειώσει την κουβέντα της, πεταχτήκαμε όλοι πάνω φωνάζοντας «Ζήτω!...». Την καημένη την κυρία Χρύσα! Λες και μας βασανίζει στο σχολείο, μα δεν είναι έτσι. Όλοι την αγαπάμε την κυρία μας, μα βλέπετε παιδιά είμαστε και τι το πιο φυσιολογικό από να αγαπάμε το παιχνίδι; Εκείνη συνέχισε λέγοντάς μας πως σήμερα θα κάναμε μια ωραία κουβεντούλα για τις φοβίες μας. Κοιταχτήκαμε μεταξύ μας και αμέσως κατάλαβα πως θα περνούσαμε καλά! Τότε η κυρία μάς είπε:

–Λοιπόν, καλά μου παιδάκια, να ξεκινήσω; Είστε όλοι έτοιμοι;

–Ναιiii, φωνάξαμε όλοι δυνατά, που τόσο πολύ της αρέσει της κυρίας μας.

–Ωραία, λοιπόν, παιδιά, όταν ήμουν μικρή ζούσα με τους γονείς μου σε ένα χωριό των Σερρών. Σ' αυτό το χωριό υπήρχαν πολλές ακρίδες. Να σκεφτείτε ότι μερικές φορές ήταν τόσες πολλές, που σχημάτιζαν σύννεφα σκούρα πάνω από τα χωράφια και εγώ μικρό κοριτσάκι καθώς ήμουν τις φοβόμουν πάρα πολύ. Άστε που μια μέρα ήρθε και κάθισε μια ακρίδα πάνω στο χέρι μου κι εγώ από το φόβο μου πηδούσα σαν αγριοκάτσικο και έκλαιγα τόσο πολύ, που ανησύχησα και το γείτονα του διπλανού σπιτιού, που πανικόβλητος ήρθε και με αγκάλιασε και προσπαθούσε να με ηρεμήσει. Προσπάθησε να μου εξηγήσει ότι είναι ακίνδυνες και δεν πρόκειται να μου κάνουν κακό, αλλά εγώ με τίποτα δεν ήθελα να τον πιστέψω. Τότε συνεννοήθηκαν με τη μητέρα μου και μια μέρα έφερε στο σπίτι μια ακρίδα. Εγώ μόλις την είδα τρόμαξα, χλόμιασα και ήμουν έτοιμη να χάσω τις αισθήσεις

μου, μα ο καλός κύριος γείτονας μου έπιασε το χέρι με μια σιγουριά και αιμέσως το οδήγησε πάνω στην ακρίδα που κρατούσε η αγαπημένη μου μανούλα. Άρχισα δειλά-δειλά να χαϊδεύω την ακρίδα και κατάλαβα πως δεν πρόκειται να με πειράξει καθόλου. Ήταν πραγματικά ένα άκακο ζωάκι, που ήθελε κι αυτό να ζήσει, να φάει, να αναπνεύσει, να κάνει δικά του ακριδάκια. Και να σας πω την αλήθεια, από τότε οι ακρίδες έπαψαν να είναι οι εχθροί μου και έγιναν οι αγαπημένοι μου φίλοι, που δε φοβάμαι πια όταν τις βλέπω, ούτε βάζω τα κλάματα ούτε τίποτα.

—Μήπως τώρα θέλετε να μου πείτε κι εσείς τις δικές σας ιστορίες;

«Ναιιιιιιι!...», απαντήσαμε όλοι, εκτός από μία, τη Μάρθα, που είχε κατεβάσει το κεφάλι της και είχε γίνει κόκκινη σαν το παντζάρι.

—Για πες μου εσύ, Γιώργο.

—Εγώ, παιδιά, φοβόμουν πάρα πολύ τα ύψη και όταν πήγαινα στο λούνα παρκ δεν ανέβαινα ποτέ σε φηλά παιχνίδια. Μια μέρα όμως ο αδερφός μου, μου είπε ότι έπρεπε να αντιμετωπίσω το φόβο μου και με έπιασε από το χέρι και με ανέβασε στη Ρόδα. Εγώ έκλαιγα, ούρλιαζα και πρέπει να είχα πει το «Πάτερ ημών» πενήντα χιλιάδες φορές από μέσα μου, μπας και σώσω τον εαυτό μου. Όμως έτσι κατάλαβα ότι δεν υπάρχει τίποτα να φοβάμαι στα ψηλά μέρη κι από τότε ξεπέρασα το φόβο μου!

—Μπράβο, Γιώργο! Μήπως θέλει και κάπιο άλλο παιδάκι να μας μιλήσει;

—Εγώ, κυρία, είπε η Χριστίνα. Ξέρετε, παιδιά, δε φοβάμαι να ομολογήσω πως έχω κλειστοφοβία. Μια μέρα παίζαμε στο σπίτι μου μαζί με τη μαμά μου και τον αδερφό μου κρυφτό. Τα φυλούσε η μαμά μου και ο εξυπνάκιας ο αδερφός μου με

πήρε από το χέρι και με έβαλε μέσα στην ντουλάπα, λέγοντάς μου πως έπρεπε να μείνω μέσα στη ντουλάπα και εκείνος να πάει να «φτύσει». Εγώ αρνήθηκα, μα εκείνος χωρίς δεύτερη κουβέντα βγήκε έξω και έμεινα μόνη μου μέσα στην ντουλάπα. Καταλαβαίνετε πόσο άσχημα ένιωσα μόνη μου μέσα στο σκοτάδι, σε ένα κλειστό χώρο! Άρχισα να δυσκολεύομαι στην αναπνοή μου, να βαριανασαίνω, να νιώθω ένα πλάκωμα στο στήθος μου. Είπα όμως μέσα μου πως δεν πρέπει να είμαι το φοβητσιάρικο μικρό κοριτσάκι και αποφάσισα πως δεν χρειάζοταν να αφήσω τον τρόμο να κυβερνήσει την ψυχή μου και το σώμα μου και με μιας πετάχτηκα έξω, έτρεξα στο μέρος που τα «φυύλαγε» η μαμά μου και φώναξα δυνατά «φτου, ξελευτερία!...», και έτσι ένιωσα όμορφα μέσα μου, ελεύθερη και νίκησα και στο κρυφτό.

—Αααα! Μας έδωσες ένα πολύ καλό παράδειγμα, Χριστινάκι. Άλλος;

—Κυρία, είπε ο Τρύφωνας, εγώ όταν ήμουν πιο μικρός φοβόμουν τη θάλασσα, γιατί δεν ήξερα κολύμπι. Ο πατέρας μου μια μέρα με έπιασε από το χέρι και μου είπε ότι θα μπούμε μαζί στη θάλασσα να παίξουμε και ίσως καταφέρουμε και να κολυμπήσουμε. Έτσι κι έγινε. Παίζαμε πόλο κι εγώ προσπαθούσα να μη φάω κανένα γκολ. Ο πατέρας μου σιγά-σιγά πήγαινε προς τα μέσα και εγώ χωρίς να το καταλάβω τον ακολουθούσα. Σε κάποια στιγμή, κάτι μου είπε κοροϊδευτικά για κάποιο γκολ που έφαγα και όλο με έβαζε να πηγαίνω προς τα μέσα. Κάποια στιγμή άρχισε να γελάει και να μου λέει πως δεν πατάμε σ' αυτό το σημείο της θάλασσας. Τότε εγώ άρχισα να χτυπάω τα πόδια μου και τα χέρια μου από το φόβο μου. Όμως ο πατέρας μου ήταν συνεχώς δίπλα μου και με ηρέμησε, μέχρι που έμαθα να επι-

πλέω και μάλιστα να κολυμπώ, βέβαια πολύ άτσαλα, αλλά, για να είμαι ειλικρινής, ήμουν τρισευτυχισμένος. Από εκείνη τη μέρα και έπειτα το κολύμπι και η θάλασσα είναι ό,τι πιο αγαπημένο έχω και, όπως όλοι ξέρετε, έχω πάρει και πολλά μετάλλια στην κολύμβηση. Το όνειρό μου είναι να γίνω και ολυμπιονίκης!

—Είμαι σίγουρη ότι θα τα καταφέρεις, είπε η κυρία Χρύσα, και εμείς τα παιδιά φωνάζαμε όλα μαζί: «Και χρυσό στους Ολυμπιακούς!...».

—Εγώ, κυρία, πήρε το λόγο η Μαρία, φοβόμουν πολύ να μένω σπίτι μόνη μου, χωρίς καμία συντροφιά. Η μαμά μου όμως μαζί με τον μπαμπά μου είχαν ένα μικρό ατύχημα με το αυτοκίνητο, καθώς γύριζαν από τη δουλειά τους, κι έτσι εγώ έπρεπε να μείνω για λίγο μόνη μου στο σπίτι μέχρι να έρθει η θεία μου, η Πόπη, να μου κάνει παρέα. Τότε εγώ, αν και φοβόμουν πολύ, κλείδωσα την πόρτα, όπως με συμβούλευαν πάντα οι γονείς μου, έβαλα μουσική, χόρεψα, τραγούδησα, ζωγράφισα και πέρασα όμορφα μόνη μου, αν και είχα τη σκέψη μου στους γονείς μου, που ευτυχώς όταν ήρθε η θεία Πόπη με καθησύχασε λέγοντάς μου ότι όλα ήταν καλά. Τελικά δεν ήταν καθόλου άσχημα να μείνω για λίγο μόνη μου, γιατί τα βρήκα με τον εαυτό μου.

—Είναι καλό να μπορείς να μείνεις για λίγο μόνη σου, Μαρία.

Κι έτσι με την κουβεντούλα μας περνούσε η ώρα, χωρίς να το καταλαβαίνουμε. Η Μάρθα περίμενε όμως γεμάτη αγωνία να χτυπήσει το κουδούνι, μα εκείνο το άτιμο δεν της έκανε τη χάρη. Δεν έλεγε να χτυπήσει με τίποτα, λες και οι δείχτες τού ρολογιού ήταν κολλημένοι και δεν προχωρούσαν. Η Μάρθα, μόλις κατάλαβε ότι πλησίαζε η σειρά της, προσποιήθηκε ότι

ήθελε να πάει στην τουαλέτα. Η κυρία Χρύσα, είμαι σίγουρη, ότι με τίποτα στον κόσμο δεν ήθελε να φέρει σε δύσκολη θέση τη Μάρθα, γι' αυτό και της επέτρεψε να πάει στην τουαλέτα.

Η Μάρθα πήγε και κλείστηκε στην τουαλέτα και περίμενε μήπως χτυπήσει το κουδούνι αλλά εκείνο, είπαμε, δε θα της έκανε το χατίρι. Όλα έχουν την αιτία τους, ίσως τελικά τίποτα δεν είναι τυχαίο.

Αφού πέρασε αρκετή ώρα και δεν εμφανίζόταν η Μάρθα, η κυρία Χρύσα ανήσυχη έστειλε ένα παιδί για να την φάξει.

«Μάρθα, Μάρθα», φώναζε το κοριτσάκι, και η Μάρθα απάντησε «ναι», και τράβηξε το καζανάκι για να φανεί πως κάτι έκανε όλη αυτή την ώρα στην τουαλέτα.

Όταν ανέβηκαν πάνω στην τάξη, η κυρία ρώτησε τη Μάρθα αν νιώθει καλά και η Μάρθα της απάντησε θετικά. Τότε η κυρία άρπαξε την ευκαρία και ζήτησε από τη Μάρθα να μας πει τη δική της ιστορία. Η Μάρθα γούρλωσε τις ματάρες της και συμφώνησε με τρεμουλιασμένη φωνή ότι θα το έκανε. Τότε όλοι μας την κοιτάζαμε με έντονο ύφος. Στην τάξη επιχράτησε σιωπή και καρφίτσα, που λέτε, για έπεφτε στο πάτωμα σίγουρα θα ακουγόταν.

Η Μάρθα άρχισε να ιδρώνει και τα μάτια της σιγά-σιγά βούρκωναν. Τη λυπήθηκα την καημένη. Σαν να έκανε το μεγαλύτερο άθλο της ζωής της! Α, βρε Ήρακλή, πόσο γενναίος και ένδοξος ήσουν με όλους αυτούς τους άθλους που είχες κάνει στο θείό σου τον Ευρυσθέα! Και σε αυτή τη σκέψη, μου ήρθε ένα μικρό γελάκι, όχι από ειρωνεία προς τη Μάρθα, όχι όχι, καθόλου δε συνέβαινε κάτι τέτοιο, απλά έτσι μου ήρθε εκείνη τη στιγμή, και, όπως μου λέει η μητέρα μου, καλό είναι να χαιρόμαστε κάθε στιγμή της ζωής μας. Γέλασα, γιατί η Μάρθα, σαν άλλος Ήρακλής,

Θα έκανε το δικό της άθλο, που ίσως την βοηθούσε να ξεπεράσει τη φοβία της.

Πήρε λοιπόν το λόγο και είπε:

—Εγώ, κυρία, φο... φοβάμαι το σκοτάδι,
είπε μέσα από τα δόντια της.

—Δεν άκουσε κανείς αυτό που λες, Μάροθα. Χρειάζεται να μας μιλήσεις πιο δυνατά, έκανε η κυρία, για να της δώσει θάρρος.

—Εντάξει. Εγώ, παιδιά, φοβάμαι πάρα, μα πάρα πολύ, το σκοτάδι και δεν μπορώ να ξεπεράσω το φόβο μου, είπε η Μάρθα με περισσότερο θάρρος και με κάτασπρο πρόσωπο.

—Νομίζω ότι θα σε βοηθήσουμε εμείς να
ξεπεράσεις το φόβο σου, είπε η κυρία.

—Ναι, είναι σαν να κλείνεις τα μάτια σου για ένα λεπτό, απάντησε ο Σωτήρης.

—Κάντο, της φωνάξαμε όλοι.

Εκείνη, υπάκουα, έκλεισε τα μάτια της και είδε ότι δεν υπήρχε κάτι για να φοβηθεί. Όταν άνοιξε τα μάτια της, όλα ήταν όπως πριν. Μάλιστα τώρα τα παιδιά είχαν πιο χαρούμενα πρόσωπα και η κυρία Χρύσα μια πιο ευχάριστη όψη στο πρόσωπό της. Της άρεσε αυτό και ξανάκλεισε τα μάτια της, να βρεθεί ξανά στο σκοτάδι της και να καταλάβει ότι τίποτα δε γίνεται όταν είναι στο σκοτάδι που τόσο φοβάται.

Όλοι τής είπαμε πως ούτε στο Μουσεό έγινε τίποτα όταν έκλεισαν τα φώτα και πως μερικοί ούρλιαζαν για να σπάσουν τη σιωπή και τον πανικό. Μα τίποτα απολύτως δε συνέβη. Της είπαμε ακόμα πως όλοι φοβήθηκαμε και όχι μόνο αυτή. Τότε η Μάρθα ρώτησε γιατί κάποια παιδιά γέλασαν υπό τον πόνο των

—Είναι, κυρία, σωστό να γελάμε με τον πάρον του άλλου: είπε η Μάρθα.

—Εσύ, Τάκη, γιατί γελούσες; είπα αμέ-
σως εγώ;

—Δε γελούσα με τη Μάρθα. Απλά μου είπε ένα αστείο ο Κώστας και γέλασα.

—Ακριβώς εκείνη τη στιγμή που πέρασε κλαμένη η Μάρθα από δίπλα σου;

—Ναι, γιατί δε μιλάς κι εσύ, βρε Κώστα;
—.....

- Η σιωπή του Κώστα ίσως δείχνει και κάποια ενοχή, είπε η κυρία. Πολλές φορές έχουμε μιλήσει και έχουμε τονίσει το γεγονός, του να μη λέμε φέματα. Τα φέματα βλάπτουν σοβαρά τις σχέσεις των ανθρώπων. Μην ξεχνάτε ότι καλό είναι να παραδεχόμαστε τα λάθη μας και να έχουμε τη δύναμη να ζητάμε συγνώμη από τους άλλους, όταν νιώθουμε ότι τους έχουμε βλάψει με τη συμπεριφορά μας. Μια αγκαλίτσα και ένα φιλάκι, Τάκη, στο μάγουλο της Μάρθας είμαι σίγουρη ότι δε θα την έβλαπτε καθόλου, αντίθετα θα τη βοηθούσε...

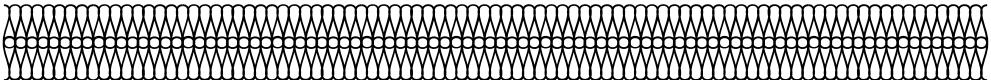
Μαζί μας φώναξε και το κουδούνι, που με μεγάλη ανυπομονησία περίμενε η Μάρθα. Ντρινννν... Ντρινννν... και όλοι πεταχτήκαμε από τα θρανία μας για διάλειμμα. Μια παρεούλα, μια όμορφη συντροφιά τα παιδιά της τάξης μου, κατεβήκαμε τα σκαλιά για να πάμε στην αυλή...

Και η Μάρθα... κατάφερε να ξεπεράσει το φόβο της. Από τότε της αρέσει να μεγενεί στο σκοτάδι, που πια δεν την ενογχεί.

Είμαι ευτυχισμένη για τη συμμαθήτριά μου. Εεπέρασε το φόβο της, αλλά ταυτόχρονα μείωσε και τον εγωισμό της νομίζω. Είναι καλό σε δύσκολες στιγμές να ζητάμε τη βοήθεια των άλλων.

Μετά από λίγο καιρό, εγώ και η Μάρθα γίναμε κολλητές φίλες, ενωμένες σαν μια γροθιά.

Τελικά το σκοτάδι έχει και τα καλά του!...

Χαρτονόμισμα και κέρμα

Ηταν κάποτε ένα χαρτονόμισμα των είκοσι ευρώ και ένα κέρμα των δέκα λεπτών. Το χαρτονόμισμα ήταν στο πορτοφόλι ενός κυρίου και το κέρμα πεταμένο στο πεζοδρόμιο κεντρικού δρό-

Γεωργίου Σακελλαρόπουλου

μου για πολλές μέρες. Περνούσαν χιλιάδες άνθρωποι, άντρες και γυναίκες, μικροί και μεγάλοι, και δεν έσκυψε κανένας να το πιάσει. Μερικοί μάλιστα το κλότσησαν με περιφρόνηση.

Επιτέλους, ύστερα από μέρες, έσκυψε και το έπιασε ένα παιδί κι έτρεξε και αγόρασε μια καραμέλα από το γειτονικό περίπτερο. Ο περιπτεράς έβαλε το κέρμα στο συρτάρι του ταμείου. Μετά από λίγο ήρθε ο κύριος με το χαρτονόμισμα των είκοσι ευρώ στο ίδιο περίπτερο για να αγοράσει μια εφημερίδα και ένα πακέτο τσιγάρα. Έδωσε το χαρτονόμισμα, πήρε τα ρέστα και έφυγε. Ο περιπτεράς έβαλε το χαρτονόμισμα στο συρτάρι του ταμείου που έβαλε και το κέρμα. Λίγα λεπτά αργότερα έπιασαν συζήτηση το χαρτονόμισμα και το κέρμα.

—Σε βλέπω στενοχωρεμένο ή κάνω λάθος, καλέ μου φίλε; ρωτά το χαρτονόμισμα το κέρμα.

—Δεν κάνεις λάθος, φίλε, είμαι πολύ στενοχωρεμένο, απαντά το κέρμα.

—Θα είναι πολύ σοβαρός ο λόγος για να είσαι πολύ στενοχωρεμένο! Εάν δε γίνομαι αδιάχριτο, μπορώ να μάθω το λόγο;

—Θα σου τον έλεγα έτσι κι αλλιώς. Βρι-

σκόμουνα που λες, καλέ μου φίλε, περίπου δέκα μέρες στο πεζοδρόμιο κεντρικού δρόμου, πέρασαν χιλιάδες άνθρωποι και κανένας δεν έσκυψε να με πιάσει. Η περιφρόνηση που ένιωσα δε λέγεται! Ιδιαίτερα όταν άκουσα ένα μικρό παιδί να λέει στο φίλο του. «Δε βαριέσαι, ένα δεκάλεπτο είναι. Σιγά και θα σκύψω για ένα δεκάλεπτο!...».

Ξεφύσησε δυνατά για να βγάλει τη στενοχώρια από μέσα του και συνέχισε:

—Εάν ήσουν στη θέση μου εσύ και σε έβλεπαν, καβγάθαν ποιος θα σε έπιανε πρώτος! Εσύ, βλέπεις, έχεις αξία, μπορεί κάποιος να αγοράσει ένα ολόκληρο πακέτο σοκολάτες, ενώ με ένα δεκάλεπτο μια καραμέλα μόνο.

Αναστέναξε βαθιά και συνέχισε:

—Ακούς δέκα μέρες να βρίσκομαι στο πεζοδρόμιο ενός κεντρικού δρόμου, να με τρώει η ζέστη, η βροχή, το κρύο, η σκόνη και το καυσάεριο, να με ποδοπατούν χιλιάδες πόδια και να μην καταδέχεται ένας να σκύψει να με πιάσει! Ευτυχώς και βρέθηκε κι αυτό το παιδί και με έπιασε. Διαφορετικά θα σκούριαζα στο πεζοδρόμιο και θα με έριχναν σε καμιά χωματερή.

Σταμάτησε για λίγο, κούνησε το κεφάλι, συνέχισε:

—Αντίθετα, εσύ αλλάζεις καθημερινά χέρια, πορτοφόλια, τσέπες, ταμεία, τράπεζες, χωριά, πόλεις και χώρες. Δηλαδή εσύ είσαι πιο τυχερό, λέει με παράπονο και πόνο το κέρμα.

—Μπορεί να έχεις κάποιο δίκιο, καλέ μου φίλε, λέει το χαρτονόμισμα. Είπες ότι

είμαι πιο τυχερό και πιο ευτυχισμένο από εσένα, επειδή έχω κάποια αξία και με σέβονται και με προτιμούν οι άνθρωποι. Και ακόμα, επειδή καθημερινά αλλάζω θέση και χέρια και κάνω έτσι πολλές γνωριμίες. Όμως, ξεχνάς ότι έχω κι εγώ τα δικά μου βάσανα. Ξεχνάς ότι είμαι από χαρτί και, αλλάζοντας καθημερινά χέρια, με λερώνουν, με τσαλακώνουν, με σχίζουν, χάνω το χρώμα και την αξία μου και μένω στο τέλος ένα παλιόχαρτο άχρηστο. Ενώ

εσύ είσαι φτιαγμένο από μέταλλο και μπορείς να ζήσεις αιώνες!...

Ακούγοντας τα καλά λόγια του χαρτονομίσματος το κέρμα, ένιωσε μεγάλη χαρά και ικανοποίηση, γιατί κατάλαβε ότι το καθένα στη ζωή έχει τη δική του αξία. Ακόμη ότι δεν είναι το μόνο που νιώθει περιφρόνηση και ότι όλα νιώθουν και χαρές και λύπες. Ευχαρίστησε το χαρτονόμισμα για τα καλά του λόγια και του ευχήθηκε καλή τύχη. ■

Ο φυτοφάγος αετός

Μια φορά κι έναν καιρό υπήρχε ένας λευκοκέφαλος αετός με καστανές όμορφες και μακριές φτερούγες, αλλά δεν έτρωγε κρέας όπως όλοι οι αετοί. Έτρωγε φρούτα και χόρτα. Όλοι

Παναγιώτη Μικελόπουλου

οι άλλοι αετοί τον κορόιδευαν, διότι δεν ήταν σαρκοφάγος σαν και αυτούς.

Μια μέρα ο αετός έφωνε να βρει φαγητό, όταν ξαφνικά είδε ένα θεόρατο λιοντάρι να στέκεται μπροστά του και ο αετός, του είπε τρομαγμένος:

- Μη με φας, καλό μου λιοντάρι!
- Το λιοντάρι απάντησε:
- Μα δε σκοπεύω να σε φάω!
- Είμαι χορτοφάγος και έφυγα από τον

τόπο μου γιατί όλα τα λιοντάρια με κορόιδευαν, διότι δεν είμαι σαρκοφάγος σαν και αυτά.

Τότε ο αετός συνειδητοποίησε πως δεν είναι το μόνο φυτοφάγο ζώο και αποφάσισε να γίνει φίλος του. Από τότε έγιναν αχώριστοι φίλοι και το λιοντάρι προστάτευε τον αετό όποτε κινδύνευε. Ήταν σωματοφύλακάς του.

Το δίδαγμα του παραμυθιού μας, είναι ότι πρέπει όλους να τους θέλουμε για φίλους, ακόμα κι αν είναι διαφορετικοί από εμάς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αυτή την ιστορία την αφιερώνω στο νουνό και στη νουνά μου και ελπίζω να τους αρέσει.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

**Της Κριτικής Επιτροπής του Πανελλήνιου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού
Ποίησης και Διηγήματος, για Εφήβους Γυμνασίου-Λυκείου, με θέμα ελεύθερο**

Η Κριτική Επιτροπή, αποτελούμενη από τον Ειδικό Γραμματέα της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών κ. **Σταύρο Σταύρου** και τους φριλολόγους κ. **Δέσποινα Παπαδιονυσίου** και κ. **Εμμανουήλ Μαθιουδάκη**, αφού μελέτησαν και αξιολόγησαν αντικειμενικά και ο καθένας/μια ξεχωριστά τα υποβληθέντα προς κρίση έργα ποίησης που γράφτηκαν από εφήβους, μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, συνήλθαν από κοινού με την κ. **Πολυξένη Γιάχου**, Εισηγήτρια και Γραμματέα των Κριτικών Επιτροπών, την Πέμπτη 10 Φεβρουαρίου 2013 και ώρα 7:00 στη Στέγη της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ζωοδόχου Πηγής 2-4, β' όροφος), για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και αποφάσισαν ομόφωνα και παμφηφεί τα παρακάτω:

1. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

A' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Σκιάς όναρ*», με το φευδώνυμο «*Αίολος*», που ανήκει στον **Αβέρωφ Στυλιανίδη**, μαθητή του **Λυκείου Λανίτειο Α' Λεμεσού**.

B' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Ελέησόν με, Κύριε*», με το φευδώνυμο «*Αρχιμήδης*», που ανήκει στον **Στέλιο Δρακονταειδή**, από την **Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne D'Arc στον Πειραιά**.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Αόρατη θλίψη η ποίηση*», με το φευδώνυμο «*Συννεφάκι*», που ανήκει στην **Μαρία-Νεφέλη Μαρκοπούλιώτου**, μαθητρια του **3ου Γ.Ε.Λ. Νέου Ηρακλείου Αττικής**.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Αγάπης Λήθη*», με το φευδώνυμο «*Λυρική Ευριδίκη*», που ανήκει στην **Ερασμία Μπουλιτσάκη**, από το **Λύκειο Ελευθερίου Βενιζέλου Χανίων Κρήτης**.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Όνειρο*», με το φευδώνυμο «*Φωτεινός*», που ανήκει στον **Σπύρο Μουρούτη**, από το **2ο ΓΕΛ Βριλησσίων Αττικής**.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Ματαιότητα*», με το φευδώνυμο «*Ξεχασμένος εραστής*», που ανήκει στον **Γιώργο Μενελάου**, από το **Λύκειο Κάτω Πολεμιδίων Λεμεσού**.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Εισηγήτρια: **Πολυξένη Γιάχου**

Τα Μέλη: **Σταύρος Σταύρου, Δέσποινα Παπαδιονυσίου,
Εμμανουήλ Μαθιουδάκης**

«Σκιᾶς ὄναρ ἀνθρωποι»*

Αβέρωφ Στυλιανίδη

Δεν ήταν η πνοή του Ζέφυρου
που ξεγλίστρησε στα μαλλιά της κόρης,
μήτε το τελευταίο πέταλο
στη χιλιοειπωμένη μαργαρίτα του πόθου.

Μικρά που 'ναι αυτά τ' αηδόνια.
Παιάνες διάσπαρτοι στην ατραγούδητη τη γη.
Ανάσες και σιωπές
και ψίθυροι κραυγές, αγκάλες μισόκλειστες.
Και πώς να ρίξουν μπόι τα πλατάνια,
να παν να διαλαλήσουν του θεού το Καλημέρα.
Το καινούργιο, το μυρωδάτο, το φρεσκοζυμωμένο,
που μόλις βγήκε απ' τον ξυλόφουρνο
και περιμένει τα γεράκια να το ξεσκίζουν ζωντανό.

Στο χειμώνα σαν στραφεί το μισό πρόσωπο
και το βότσαλο τελέψει τους τρεις κύκλους,
θα μηνύσει ο ήλιος τα πουλιά του Νότου,
να μας κάμουν νέους χάρτες, νέους ουρανούς, νέες βροχές.

Και να κρύβεται η ηχώ μου σε κενταύρων μονοπάτια.
Ασημένια κλωστή να υφαίνει,
μη ξεστρατίσει και νυχτώσει,
για δε θα 'χει φεγγάρι τη νύχτα που θ' ασπρίζουν οι σκιές.

Σαν λικνιστούν στην τρικυμία τα καράβια,
ν' αδράξουμε από 'να κατάρτι,
χέρι με χέρι να κινήσουμε τα ύψιστα.
Δάκρυα φως κι αμάραντος να στάξουν,
στου ποιητή το άγιο μαρτύριο,
για του Προμηθέα τ' άλυτα δεσμά.

Γιατί τον κόσμο τούτο τον έκτισε μωρό παιδί,
και θα τον ρίξει πριν τον ύπνο μαζί με τα τουβλάκια του.

* «Σκιᾶς ὄναρ ἀνθρωποι», Πίνδαρος Π.8.136.

Ελέησόν με, Κύριε

Στέλιον Δρακονταειδή

Νόσησε το πονηρό βλέμμα. Και η καρδιά ζητά το φως της λύτρωσης.
Κάτοχοι της μακαριότητας, δύναμη στην καταφυγή του θυμού μη γενείτε.

Χρυσό φόντο το στάχυ που ανέμισε στη σεπτή σκέπη
το σπέρμα της χάρης σου.

Απόκρυφη σκέψη οδηγεί τη ψυχή του ανθρώπου,
που βύζαξε στο έλεος της φιλανθρωπίας. Ελέησαν με Κύριε.

Ότι μέτοχος του πλούτου που κινεί τα σύμπαντα
της προσταγής σου νόμος πρώτος κι ο Λόγος σου κυρίαρχος,
στα φλογερά μάτια του απύθμενου σκότους. Ελέησόν με, Κύριε.

Στα ματωμένα άρματα της καταιγίδας
η μνήμη των ανερμήνευτων σχημάτων του ενός,
σύμβολα μορφών και εικόνων στην εξέλιξη του μυστηρίου
της ζώσας ουσίας, που σκορπά σ' ανυπόκριτους δρόμους,
αφανείς και αόρατους, το μυστηριώδες αμάγαλμα της σοφίας σου.

Τους καρποφόρους υετούς της μεγαλοσύνης σου αξίωσε
στους ταπεινούς και εχέφρονες οδοιπόρους,
να παρέχουν έργο για τη φύλαξη της δύναμής σου,
στα ακατάληπτα παραπετάσματα του ουράνιου θόλου.

Στα φοβερά των άστρων σπήλαια που συνθλίβουν
στη μήτρα της γέννησης το πυρακτωμένο μάγμα
της τροφής των πλανώμενων κόσμων.

Μια φλογέρα απόηχα ραίνει στης θέωσης σεβάσμιο μύρο,
το άγιο και ζωοποιό πνεύμα σου. Ελέησόν με, Κύριε.

Στην τέχνη των αριθμών της συμπαντικής σκέψης
του άπειρου, να απλώσω το χέρι μου στο δίαυλο
που φυλάσσει κιβωτούς με το σύνθημα:
«όλοι οι κόσμοι παράλληλοι».

Κι όμως κάπου εκεί στο προσκύνημα,
Ο αιώνων αιώνιος, Συ ενυπάρχεις.
Ω! απερινόητη έλλαμψη,

Αόρατη θλίψη η ποίηση

Μαρίας-Νεφέλη Μαρκοπούλιώτου

<p>Έλα λοιπόν γλυκιά μου θλίψη! Σαν ξαφνικό διαγώνισμα στο σκοτεινό παρόν μου. Δώσε διάσταση ονείρου στα πράγματα γύρω μου... Δώσε μου το περίγραμμα των αόρατων φόβων μου...</p> <p>Έλα σαν τ' αεράκι να περάσεις.</p> <p>Μωρό στα χέρια σου θα γίνω σαν πυκνωθούν τα σκόρπια κύτταρά μου σαν μου στεγνώσεις το αθέλητό μου δάκρυ σαν όνειρο μου δώσεις να αποδράσω...</p> <p>Έλα λοιπόν γλυκιά μου θλίψη σαν τη λεπτή βροχή του φθινοπώρου.</p> <p>Δώσε υγρασία, ζωή στις μενεξεδιές ίριδες μέσα μου... Δώσε τη γενεσιουργό αιτία ανάγκης ποίησης των εφηβικών μου χρόνων.</p>	<p>Έλα σαν το λευκό το χιόνι να σκεπάσεις το χτες, το σήμερα, το αύριο που πεθαίνουν στα δυο σου χέρια κρύσταλλα, κομμάτια δάκρυα απ' τα μάτια του ουρανού... πνοές ανέμων...</p> <p>Σαν φως στα χέρια σου θα λάμψω σαν διαλυθούν οι ίσκιοι και οι γραμμές μου σαν θα με σπρώξεις μέσ' στου ορίζοντα τα μάκρη σαν λεύτερη μ' αφήσεις για να φύγω!</p> <p>Έλα λοιπόν γλυκιά μου θλίψη τους φόβους μου να απλώσεις να στεγνώσουν και τις μικρές μου αγάπες να τυλίξεις σε άνλα πέπλα αόρατα, μεταξωτά «φιλόλογοι καθηγητές» να μην τις βλέπουν!</p>
--	---

Αγάπης λήθη

Ερασμίας Μπουλιτσάκη

Στη μέση του αιώνιου θέρους αδόκητη κακοκαιρία πέφτει,
λες κι ο φράχτης της φωλιάς μας τη χώρισε άξαφνα στα δύο.
Είναι το κοινό μονοπάτι μας που διχάζεται, γλώσσα φιδιού.
Ένα φίδι σαν λησμονιά φαρμακερό κι αδήριτο σαν μοίρα.

Οι χαρταετοί μου πουλιά που κυνηγούν τον Βορρά, μα οι δίκοι σου τρέχουν προς το Νότο.
Οι δίδυμοι κόσμοι μας, καρδιές μαθημένες στο απόλυτο μαζί,
πρέπει πια παράλληλα να υψωθούν, τραβώντας για ξένες νύχτες.
Και πώς φοβάμαι, ω κρυστάλλινη αγάπη μου, να πετάξω μακριά απ' την καρδιά σου...

Τα μάτια σου κάτοπτρα του «εγώ» μου, τα χέρια σου κούνια μωρουδιακή.
Στις φλέβες σου κυλάει η πνοή της καρδιάς μου,
και τώρα πώς, ω φως του ουρανού, ν' αφήσω να σ' αγγίξει ξένη αύρα;
Πώς ν' αφήσω τον λύκο των αμνήμονα να με αρπάξει απ' την καρδιά σου;

Κι ενώ τα σκοτεινά νερά σε σαγηνεύουν στον μαύρο βυθό της απουσίας,
τα μολυβένια σύννεφα πλακώνουν τον χάρτινό μου κόσμο.
Μια νύχτα αιματοβαμμένη ξεχνώντας σε βογκάει
και μια αλύπητη άνοιξη ξεσκίζει την εικόνα σου με βία.

Μα η λατρευτή ψυχή σου απ' τα πέρατα του κόσμου μου φωνάζει,
κραυγάζει τους όρκους τους σκαλισμένους σε ζεστά μάρμαρα.
Είν' οι κλωστές λεπτές, μα στέρεες, που για πάντα μας έχουν δέσει.
Δεμένοι σε φλόγα αιώνια που για πάντα τη νύχτα θ' ανατέλλει.

Όνειρο

Σπύρου Μονρούτη

Απόγευμα.
Ο ήλιος σ' άλλο κόσμο
κι η Απουσία στον αέρα.
Ο θάνατος θα επιστρέψει.
Όπου να 'ναι
να ποτίσει τα λουλούδια
αυτού του Κήπου.

Το μέρος δεν με δέχεται.
Είμαι ξένος.
Όμως ήρθα.
Εδώ βρίσκεται κάτι δικό μου
αγαπημένο
που το λησμόνησα
στο ξύλινο κατώφλι.
Εφιάλτης κι Αγωνία.
Ψάχνω στ' αφιλόξενα
δωμάτια μιας άλλης ζωής.

Βιάζομαι
γιατί το ξέρω ότι θα 'ρθει.
Μάλλον είναι ήδη εδώ
– το νιώθω.

Η γυναίκα με το γερασμένο πρόσωπο
και με τη φορεσιά της φρίκης.

Ξέρω ότι ψάχνει να με βρει,
να διαφυλάξει τα λησμονημένα
που έρχομαι να ταράξω.

Μέσα στο σπίτι της φθοράς
αναζητώ κάτι πολύτιμο. Αγαπημένο.
Δεν θυμάμαι...τι;

Ματαιότητα

Γιώργον Μενελάου

Σταγόνες βροχής
ίδιες μες των καιρών την καταιγίδα,
σε πτώση συνεχή.

Αστόχαστες και άβουλες
άλλοτε παρασυρμένες με των ανέμων τις παραξενιές,
αλλά και με Σειρήνων μουσικές
και ψαλμωδίες από μάγισσες πλανεύτρες.

Σταγόνες ανώτερες, σταγόνες χρυσές
προορισμένες μόνον για ποταμούς δόξας και πλούτου.

Πικρό το ποτήρι του διψασμένου
μεγαλεία και δόξες θα δώσει η Ιθάκη.

Μακρύ το ταξίδι και οι αέρηδες τρελλοί.

Κι όταν το τέλος θα φανεί αχνό
ψηλά θ' αγναντέψουν και τις άλλες.

Μικρές κι ασήμαντες που θα φαντάζουν...

Όπως αυτές ήσαν και είναι.

Και θα νουθετηθούν,
όμως σε λίγο θα χαθούν, στου υγρού πλήθους τη βοή
μη ζώντας τον απόηχο μιας δυνατής βροχής...

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Της Κριτικής Επιτροπής του Πανελλήνιου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Διηγήματος, για Εφήβους Γυμνασίου-Λυκείου, με θέμα ελεύθερο

Η Κριτική Επιτροπή, αποτελούμενη από τους/τις κ. Πολυξένη Γιάχου, Εισηγήτρια και Γραμματέα των Κριτικών Επιτροπών, Σταύρο Σταύρου Ευθυμιοπούλου μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών και την κ. Χρύσα Πούλου μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών αφού μελέτησαν και αξιολόγησαν αντικειμενικά και ο καθένας/μιά ξεχωριστά τα υποβληθέντα προς κρίση έργα διηγήματος που γράφτηκαν από εφήβους, μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, συνήλθαν την Πέμπτη 14 Φεβρουαρίου 2013 και ώρα 7:00 στη Στέγη της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ζωοδόχου Πηγής 2-4, β' όροφος), για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και αποφάσισαν ομόφωνα και παμφηφεί τα παρακάτω:

1. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Δυο κουβέντες στο γιο μου», με το φευδώνυμο «Άλκινοος», που ανήκει στον Δημήτριο Φθενάκη, από το Κολέγιο Αθηνών.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Το ποτάμι», με το φευδώνυμο «Συνδετήρας», που ανήκει στον Αντώνη Σεργίου, μαθητή του Λυκείου Παραλιμνίου Κύπρου.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα με τίτλο «Αισθήματα χωρίς σύνορα», με το φευδώνυμο «Καραβιώτισσα», που ανήκει στη Χρύσω Νικολάου, μαθήτρια του Γυμνασίου Επισκοπής Λεμεσού.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Με μια υποψία κανέλας...», με το φευδώνυμο «Φαιναρέτη», που ανήκει στην Ελένη Καράλη, από το 1ο Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Η Ζωή της Ζωής μου», με το φευδώνυμο «Ζωή», που ανήκει στην Εύα Τζανακάκη, από το 2ο Γυμνάσιο Ελληνικού Αττικής.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα με τίτλο «Πόσο στοιχίζει μια μέρα», με το φευδώνυμο «Τριαντάφυλλο», που ανήκει στη Μαρία Λοϊζίδου, από το Καλογεροπούλειο Γυμνάσιο Λεμεσού και ισοβαθμεί με το διήγημα με τίτλο «Ρόζα», με το φευδώνυμο «Μελίνα Χριστοφόρου», που ανήκει στη Νικολέττα Μπακόλα, από τα Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη στη Θεσσαλονίκη.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Εισηγήτρια: Πολυξένη Γιάχου

Τα Μέλη: Μαρία Περατικού, Αγάπη Ευθυμιοπούλου, Χρύσα Πούλου

Δυο κουβέντες στο γιο μου...

Γιε μου, έχω φθάσει τα 50 και εσύ είσαι ακόμη 17. Κι όμως, σε αυτό το μισό αιώνα περιπλάνησής μου σε ένα κόσμο άγνωστο και βάναυσο, όμορφο και εχθρικό, έγινα κι εγώ μια

Δημητρίου Φθενάκη

χιονονιφάδα αυτής της γυάλινης σφαιράς, που με το βάδισμα του ανθρώπου κινείται κι αυτή, και όλα τριγύρω γίνονται άσπρα και γιορτινά. Μα, μιλώ φυσικά για την κοινωνία. Η κοινωνία... αυτή η ακατάπαυστη προσπάθεια του ανθρώπου, όχι απλώς για επιβίωση, αλλά για αθανασία. Η κοινωνία, για μου, δεν είναι τίποτε άλλο, παρά η εξέγερση του είδους μας στη σκιά του θανάτου, η αντίστασή μας στη συνεχή και επιβλητική παρουσία του. Όσο υπάρχει εκείνη, τα σημάδια μας μένουν για πάντα χαραγμένα σε αυτό τον τόπο που εν αγνοία των μυστικών του κατοικούμε. Ομολογώ πως ίσως να έχω ζήσει μια ζωή «συμβιβασμένη», όπως θα έλεγες κι εσύ. Σπούδασα σε φημισμένα πανεπιστήμια, διάβασα και μορφώθηκα. Το παραδέχομαι. Δεν προσπάθησα ποτέ να αλλάξω τον κόσμο σε καιρούς που αυτός χρειαζόταν τις πιο ριζοσπαστικές ανατροπές. Πάλεψα για να αλλάξω τον τρόπο με τον οποίο θα δει εμένα αυτός ο κόσμος και όχι το δικό μου πρίσμα... μήπως και καταλάβω κάτι περισσότερο», έκανα τα πάντα

για να γίνω ο καλύτερος στη δουλειά μου. Κι όμως, παρ' όλα μου αυτά τα προσόντα, ποτέ μου δεν τα χρησιμοποίησα για όφελος αυτού του τόσο αναγκαίου ανθρώπινου, μήπως και, ακόμη και αν δεν καταλάβω, προσπαθήσω να κάνω τη διαμονή όλων των ομοίων μου σε τούτο τον τόπο καλύτερη. Έσκυψα το κεφάλι στους περιορισμούς της φύσης μου και δεν επιχείρησα να σχεδιάσω το αύριο, ένα αύριο όπου εγώ ίσως να μην υπάρχω, αλλά σ' αυτό θα ζήσουν πρόσωπα που λατρεύω και μπορεί να διαρκέσουν πράγματα που με έχουν στιγματίσει.

Σήμερα το μεσημέρι σε είδα στο δρόμο, καθώς έφευγα από το γραφείο. Τα μάτια σου έκαιγαν, ο ιδρώτας έσταζε στο μπλουζάκι σου. Η μια σου παλάμη αγκαλιαζει σφιχτά μια πέτρα. Σε αυτή την αγκαλιά κρατιόταν γερά όλος ο νεανικός δυναμισμός, κάθε ανάγκη σου και κάθε κραυγή διαμαρτυρίας σου για τον κόσμο που σου προσέφερε μια γενιά χωρίς σαφείς ιδεολογικούς προσανατολισμούς. Ήταν τότε, εκείνα τα πρώτα δευτερόλεπτα, που εμφανίστηκε μπροστά μου ένα κύμα ονείρων και προσδοκιών, μια πληθώρα συναισθημάτων που γέμιζαν όλη την ατμόσφαιρα της πλατείας. Ξαφνικά, η πέτρα φεύγει από το χέρι σου και πετάγεται με δύναμη σε μια ομάδα αστυνομικών. Τρόμαξα. Φοβήθηκα μήπως σε συλλάβουν, μήπως πάθεις τίποτα. Σου φωνάζω, δε

μ' ακούς. Δεν ακούς κανένα. Τα αυτιά σου βουτίζουν από την ελπίδα του αύριο. Είσαι ένα με τους υπόλοιπους. Είστε εσείς και ο εχθρός, εσείς μπροστά στη δικαίωση των οραμάτων σας, ένα τσούρμο 200 εφήβων, στέκεστε απέναντί τους και το μόνο που σας χωρίζει είναι «αυτό το καταραμένο το χράτος». Δηλώνεις απερίσκεπτα αναρχικός κι επαναστάτης. Δε θες πια νόμους λες, δε θέλεις, λες, άλλους ψευτοθεσμούς. Κι εγώ αισθάνομαι ένοχος. Ατύχησα που δεν μπόρεσα σαν πατέρας να σου πω ότι, ναι, η κοινωνία μας για να υπάρξει χρειάζεται τόσο υπακοή όσο και επανάσταση. Δεν επαναστατούμε, όμως, για να μην υπακούσουμε ποτέ σε κανέναν και τίποτα. Επαναστατούμε για να υπακούσουμε σε καλύτερους νόμους από αυτούς που μας προσφέρουν και να συμβάλλουμε στο έργο γηγετών που θα μας δείξουν το δρόμο στην αιώνια πορεία μας με μεγαλύτερο κύρος και αλτρουσιμό.

Είσαι νέος, όμως, ακόμα και θέλεις ν' αλλάξεις τον κόσμο. Ο χρόνος για μένα έχει σταματήσει και δεκάδες σκέψεις και αναμνήσεις με διαπερνούν, θυμήθηκα τότε που ήσουν 10 χρονών και με ρώτησες:

—Μπαμπά, πώς σου φαίνεται ο κόσμος μας;

—Τι ενοείς, αγόρι μου;

—Θέλω να πω... σου φαίνεται ωραίος ή μπα;

—Ο κόσμος μας, μικρέ μου, είναι πολύ όμορφος, άλλα θέλει ακόμη ν' αλλάξει πολύ.

—Τότε κι εγώ θα τον αλλάξω! Μόνο που... δεν ξέρω πώς να ξεκινήσω...

—Ο τρόπος είναι να έχεις ανοιχτά το

μυαλό και την καρδιά σου. Να διαβάσεις για να μάθεις όσο το δυνατόν περισσότερα και να αγαπήσεις με πάθος.

Αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά, θα χαμογελούσα όταν θα μου ερχόταν αυτή η σκηνή στο μυαλό. Τώρα όμως σε βλέπω να κινδυνεύεις και τα πόδια μου έχουν παγώσει, δε με βαστάνε άλλο. Δεν μπορώ να κουνηθώ. Η αλήθεια είναι πως διάλεξες ένα πιο βίαιο τρόπο για να ανατρέψεις τα σημερινά κοινωνικά δεδομένα, μα είναι και αλήθεια πως η γνώση από μόνη της δεν μπορεί να κάνει και πολλά. Κοιτάζω σαστισμένος και αναρωτιέμαι ποιο είναι το σωστό. Και τώρα που όλα έχουν τελειώσει το ίδιο αναρωτιέμαι. Μια βδομάδα πριν σε είχα ρωτήσει γιατί ασχολείσαι τόσο με τα πολιτικά και το τι συμβαίνει σε ένα ήδη διεφθαρμένο και κατάρρεον χράτος. Κι εσύ μου απάντησες: «Πατέρα, αυτό που βιώνουμε είναι ένα ιστορικό κενό, μια μεταβατική περίοδος, το “breaking point”. Στην ιστορία, όμως, δεν αρέσουν τα κενά και αργά ή γρήγορα θα το καλύψει. Και, όταν αυτό συμβεί, δε θέλω απλώς να είμαι εκεί, θέλω να ξέρω πως έχω κάνει το καλύτερο για τους ανθρώπους μου και για μένα».

Είναι αλήθεια πως η γενιά μου έχει μεγαλώσει με πρότυπα σαθρά και όνειρα λησμονημένα. Κοιτάμε σε υπερβολικό βαθμό το ατομικό μας συμφέρον, φοροδιαιφεύγοντας, και καταντήσαμε να ζούμε σε μια χώρα που ολοένα βουλιάζει. Κι εσείς είστε εκείνοι που γεννηθήκατε με κληρονομιά την αλλαγή αυτής της νοοτροπίας, την αλλαγή του κόσμου, τη διάφυευση κάθε ισχυρισμού για καθοδική πορεία της ανθρωπότη-

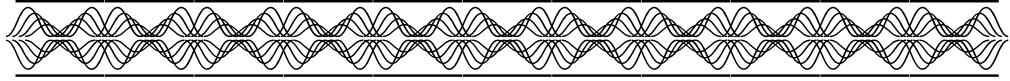
τας μέσα στο χρόνο. Και μπορεί να είμαι αιστηρός και να σου λέω να κοιτάς καλύτερα τα μαθήματά σου και ότι μετά έχεις χρόνο γι' αυτά άλλα, κατά βάθος, πλημμυρίζω από χαρά. Ανακουφίζομαι, γιατί ευτυχώς υπάρχει ακόμη «ο νέος». Αυτός που δεν πιστεύει στην ώρα της κρίσης άλλα δημιουργεί μόνος του τις προϋποθέσεις για την μεγάλη εξέταση του κόσμου. Κρίνει την ανθρωπότητα ανέτομη να προχωρήσει παρακάτω και οδηγεί εκείνος τους συνανθρώπους του στην άλλαγή, μοναδικός θεός και δημιουργός αυτού του ανθρώπινου μωσαϊκού.

Περγάνε δυο λεπτά και βλέπω έναν αστυνομικό να σε χτυπάει με δύναμη. Πανικοβάλλομαι. Ο κόσμος καταρρέει γύρω μου, ο χαρτοφύλακάς μου πέφτει στο πεζοδρόμιο κι εγώ τρέχω να σε σώσω. Σπρώχω το πλήθος με μανία. Φωνάζω. «Είναι το παιδί μου!», τους λέω και κάποιοι κάνουν λίγο παραπάνω χώρο. Φθάνω στο «πεδίο της μάχης» και πριν το καταλάβω έχω ορμήξει στον αστυνομικό και τον χτυπάω με κάθε μου των χεριών μου. Ματωμένος μπλέκεσαι κι εσύ. Τη σκηνή την παρακολουθούν και άλλοι αστυφύλακες. Ακούγεται ένας πυροβολισμός. Πέφτεις κάτω. Αιμορραγείς. Σε βλέπω και τα μάτια μου θολώνουν. Τίποτα δεν φαίνεται καθαρά και ένα παράξενο βουητό καλύπτει

την ακοή μου. Σε αγκαλιάζω και φωνάζω με κάθε δύναμη που μου έχει απομείνει. Μου λες «μπαμπά, καίγομαι». Μετά από λίγη ώρα καταφθάνει ένα ασθενοφόρο και μας παίρνει. Φοβάμαι. Για πρώτη φορά στη ζωή μου, τρέμω τις στιγμές που θα ακολουθήσουν. Σε βάζουν στο χειρουργείο. Έχεις χάσει αίμα, λένε, άλλα η κατάστασή σου είναι σταθερή. Τώρα είσαι στο κρεβάτι στην εντατική, σου κρατάω το χέρι. Μετανιώνω για όσα δεν πρόλαβα να σου πω. Μα, μέσα σε όλη την ταραχή μου, το βλέπω πια καθαρά και σε καταλαβατίνω. Ισως και να ξέρει τον κίνδυνο. Αυτή η κοινωνία δε θα αντέξει αν δεν ξεκινήσει από την αρχή, αν δεν επαναΐεραρχήσει τις αξίες της. Τώρα πια το βλέπω καθαρά. Χαίρομαι, τελικά, που πήρες μέρος σε αυτό. Πάνω σε ένα τραπεζάκι δίπλα στο κρεβάτι σου παίζει ένα ραδιόφωνο. Ακούω «σήμερα στη διαδήλωση τραυματίστηκε σχεδόν θανάτιμα ένα παιδί». Το κλείνω για να μη σε ξυπνήσει. Κι όμως ακόμη δύσπιστος, σκλάβος κι εγώ αυτού του έλους της στεγνής από συναίσθημα απελπισίας λέω «σήμερα τραυματίστηκε ένα παιδί. Αύριο τι;». Και τότε ανοίγεις σιγά-σιγά τα μάτια και φιθυρίζεις: «Αύριο ο κόσμος θα είναι έστω και λίγο διαφορετικός».

■

Το ποτάμι

Πάντα θαύμαζα τα ποτάμια γιατί μπορούν να ταξιδεύουν, να πηγαίνουν όπου θέλουν και στο τέλος να πέφτουν ορμητικά ή απαλά στη θάλασσα. Δεν ξέρω αν πηγαίνουν να γλυκάνουν το νερό της ή αν

Αντώνη Σεργίου

μπαίνουν από περιέργεια στο αλμυρό στοιχείο. Το σίγουρο είναι πως συνεχίζουν το ταξίδι τους και τα ζηλεύω γι' αυτό.

Ετοι αποφάσισα μια μέρα να μπω σ' ένα ποτάμι, να ταξιδέψω μαζί του και να γνωρίσω τα μυστικά της ζωής που κρύβει μέσα του. Δεν μπορείς βέβαια να εισβάλεις στη ζωή κάποιου χωρίς να τον ρωτήσεις. Πλησίασα διστακτικά στην όχθη.

—Ποτάμι που ποτέ δεν κοιτάς πίσω σου, μπορείς σε παρακαλώ να με πάρεις μαζί σου και να μου αποκαλύψεις το μυστήριο της ζωής που κρύβεις μέσα σου;

Δεν στάθηκε να με κοιτάξει, όμως μου απάντησε:

—Μα είσαι ήδη στο ορμητικό ποτάμι της ζωής που παρασύρει τα πάντα στο διάβα του. Τι γνρεύεις να γνωρίσεις από μένα...

Επιστράτευσα όλη μου την ευγένεια. Έπρεπε οπωσδήποτε να πετύχω το σκοπό μου. Ή τώρα ή ποτέ!

—Σε παρακαλώ! Θέλω να ταξιδέψω και να κοινβεντιάσω μαζί σου, να δροσιστώ στα νερά σου. Υπόσχομαι πως δεν θα σου είμαι φορτικός.

—Ας είναι... Έλα αφού το θέλεις τόσο...

Έτσι βρέθηκα στο ποτάμι. Η επιθυμία μου έγινε πραγματικότητα. Πιάσαμε κοινέντα σαν να γνωριζόμασταν από παλιά. Για την

ακρίβεια το ποτάμι μιλούσε, εγώ μόνο άκουγα.

—Δεν είμαι θεός όπως με νόμιζαν οι αρχαίοι σου πρόγονοι. Είμαι απλώς αυτό που βλέπεις. Ένα ποτάμι, δεν ξέρω καν αν άξιζε τον κόπο να ταξιδέψεις μαζί μου. Απορώ... και δεν μπορώ να καταλάβω γιατί με βλέπετε τόσο αδιάφορα και θιλμένα, εσείς οι άνθρωποι, που δεν έχω σπίτι, πατρίδα, αναπαμό... Έτσι είναι η δική ζωή. Σεβαστείτε την!

Ξεκινώ από μια μικρή στάλα βροχής, από μια μικρή πηγή. Στην αρχή είμαι δειλό και φοβισμένο... Όμως προχωρώ... Προχωρώ... Και ενώνομαι με άλλα αδέλφια μου, για να αποκτήσω δύναμη, ζωντάνια, ορμητικότητα... Ο σκοπός της ζωής είναι να έχεις «αδέλφια» όπως εγώ, να πάζεις με το φως του ήλιου μέσα σου, να κτενίζεις τα μαλλιά σου στο φως του φεγγαριού, να ονειρεύεσαι πως μπορείς να αλλάξεις τον κόσμο. Σκοπός είναι να βρω διέξοδο στη θάλασσα για να νιώσω ευτυχισμένο, να αναγεννηθώ, να αναζωογονηθώ.

Πόσο ωραία μιλά! και πόσο σοφό είναι! σκέφτηκα. Ήθελα κάπου να γράψω αυτά που μου έλεγε, για να τα θυμάμαι, όμως δεν μπορούσα γιατί κυλούσα μαζί του και περνούσα από πανέμορφους τόπους, που τώρα τους έβλεπα ολιώς, θαύμαζα όλα όσα πριν μου ήταν αδιάφορα.

Μου φαίνεται πως όλα μας γνωρίζουν και μας χαιρετούν. Ένα κοπάδι αγριόχηνες περνά από πάνω μας και για πολλή ώρα μας ακολουθούν. Μεγάλα δέντρα στην όχθη απολαμβάνουν το πέρασμά μας. Νομίζω πως είναι πλατάνια, θεέ μου είναι πανέμορφα!!! Ένα αγριοκάτσικο σκύβει βιαστικά και πίνει

νερό, στη συνέχεια φεύγει αλαφιασμένο... Εκείνα τα μικρά χορταράκια θα τα παρασύρουμε μαζί μας. Όμως... σκύβουν τα κεφαλάκια τους για να περάσουμε. Σε λίγο θα είναι και πάλι ορθια. Πιο κάτω, εκεί στην όχθη, κάποια παιδιά παιζουν αιμέριμνα. Μικρά ζουζουνάκια πετούν γύρω μας χωρίς να μας αγγίζουν. Το ποτάμι σφύζει από ζωή!

Κατάλαβε πως ήμουν αφηρημένος και με σκούντηξε απότομα.

—Μην παρακαλουθείς μόνο αυτά που συντελούνται έξω από την κοίτη μου. Κάνε βουτιά στο νερό για να γνωρίσεις τι υπάρχει στο βάθος. Η ουσία των πραγμάτων δεν βρίσκεται στην επιφάνεια!!! Χρειάζεται να κουραστείς και να φάξεις πολύ για να γνωρίσεις τον κόσμο. Πρόσεχε... Απότομη στροφή. Μπροστά μας είναι ένας μικρός καταρράκτης. Πέσε απότομα και δεν θα πάθεις τίποτα. Ήπαρχουν και αυτά τα απρόσπτα στο δρόμο μου, που τα απολαμβάνω γιατί σπάζουν τη ρουτίνα. Καμιά φορά οι άνθρωποι μου φράζουν το δρόμο. Τότε αλλάζω πορεία. Δεν τα βάζω εύκολα κάτω. Τα εμπόδια είναι πρόκληση για τους δύνατούς. Σημασία έχει να φτάσω τη θάλασσα.

Φοβήθηκα!!! Για μια στιγμή μου πέρασε η ιδέα να διακόψω το ταξίδι, να βγω από το νερό. Ήταν αδύνατο! Το ποτάμι κυλούσε ασταμάτητα και με έπαιρνε μαζί του.

Το πέσιμο ήταν μια μαγεία! Μου φάνηκε ότι πετούσα. Είχα γίνει ένα με τις σταγόνες του νερού που έπεφτε από φηλά.

—Τώρα πρέπει να αφήσουμε τις τρέλες, μου είπε. Καιρός να κάνουμε και κάτι χρήσιμο. Όλοι σ' αυτή τη γη πρέπει να εργάζονται και να αλληλοβοηθούνται. «Άλλο πάλι κι αυτό, σκέφτηκα, εργάζονται και τα ποτάμια, και ποιους μπορούν να βοηθήσουν;». Το ποτάμι συνέχισε να κυλά και να μιλά.

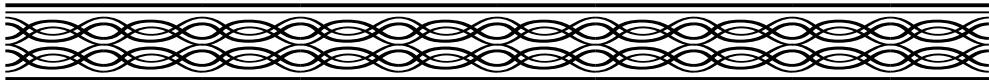
—Πρέπει πρώτα να ξεδιψάσω τους ανθρώπους, μετά θα ποτίσω τα χωράφια. Παλαιότερα μου ζητούσαν να κάνω και μια άλλη πο-

λύ κοπιαστική δουλειά. Γύριζα τους μύλους για να αλέθουν το σιτάρι και άλλα γεννήματα. Τώρα δεν τους βρίσκω μπροστά μου. Δεν στάθηκα ποτέ μου να ρωτήσω τι έγινε και δεν με χρειάζονται γι' αυτή τη δουλειά. Ευτυχώς δεν έπιασαν οι πολλές ζέστες και δεν υπάρχουν πυρκαγιές για να χρειαστεί να σβήνω φωτιές. Είμαι πολύ χαρούμενο και ευτυχισμένο όταν προσφέρω. Και να σου εξομολογηθώ κάτι; Ποτέ δεν ζητώ ανταλλάγματα γι' αυτά που κάνω. Θα ήμουν βέβαια ευτυχής αν οι άνθρωποι δεν πετούσαν ο.τι άχρηστο έχουν στο διάβα μου. Δεν μπορείς να φανταστείς τι βλέπουν τα μάτια μου.

—Ποτέ σου δεν σταματάς για να ξεκουραστείς, ρώτησα για να πω κι εγώ κάτι.

—Η στασιμότητα είναι πολύ κακό πράγμα, είναι ο ίδιος ο θάνατος!!! Αν σταματήσω, θα πεθάνω! Γι' αυτό κινούμαι συνεχώς, γιατί η ζωή είναι κίνηση, είναι συνεχής «ροή». Πλησιάζουμε τώρα στη θάλασσα και όταν γίνω ένα μαζί της δεν θα μπορώ να σου μιλώ, γι' αυτό άκουσε προσεκτικά αυτά που θα σου πω: Μην φάγηνες την αλήθεια αλλού, είναι εκεί που δεν κοιτάς. Πάρε τη μιλιά της θάλασσας και φέρε' τη στο νησί της ψυχής σου. Ταξίδεψε τους πόδους σου στα χιονισμένα βουνά και άσε τα χόνια να λειώσουν. Κοίταξε το Χειμώνα που κοιμάται στα όνειρα της Άνοιξης. Κράτησε στην καρδιά σου δυο σταγόνες ξεγνοιασιάς. Όταν δεν έχεις από πού να κρατηθείς στηρίζου στον εαυτό σου και φάξε τη δύναμη που κρύβεις μέσα σου. Βλέπε το πότιρι της ζωής πάντοτε μισογεμάτο μην το βλέπεις μισοάδειο. Άνοιξε τα φτερά σου και δοκίμασε να πετάξεις, οι ουρανοί είναι δικοί σου. Εδώ οι δρόμοι μας χωρίζουν. Εγώ θα μπω στη θάλασσα να αναζωογονηθώ και εσύ θα επιστρέψεις στους ανθρώπους για να γίνεις ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Δεν πρόλαβα να πω τίποτε, ούτε ένα ευχαριστώ. Βρέθηκα έξω από το ποτάμι. Δεν ήμουν βρεγμένος ήμουν αναζωογονημένος. ■

Αισθήματα χωρίς σύνορα

Kάθε μέρα, με τη δύση του ήλιου, έφευγε κρυφά από το σπίτι της. Ένα σπίτι κρυμμένο μέσα στις λεμονιές, τις πορτοκαλιές και τις αμυγδαλιές, που θύμιζαν στολισμένες νυφούλες.

Χρύσως Νικολάου

Ένα σπίτι με θέα την κρυστάλλινη θαλασσα του Καραβά και την καταπράσινη πλαγιά του Πενταδάκτυλου. Ένα μικρό σπίτι, ένα κομμάτι του Καραβά, του τόπου όπου γεννήθηκε η Ειρηνούλα. Έφευγε λοιπόν κρυφά, μην την πάρουν είδηση οι γονείς της. Διέσχιξε το κέντρο του χωριού, ακούγοντας το γλυκό κελάθημα των πουλιών και τον ήχο από τα δροσερά ρυάκια, και έπαιρνε τον αγηφορικό δρόμο για το Κεφαλόβρυσο. Εκείνο το μαγευτικό μέρος, εκείνο τον παράδεισο, την νερομάνα, από την οποία έτρεχε γάργαρο άφθον νερό και ποτίζονταν τα περιβόλια της περιοχής. Εκεί η Ειρηνούλα συναντούσε ένα αγόρι. Ένα αγόρι που είχε ερωτευτεί μ' όλη της την φυχή...

Θυμόταν τη μέρα που γνώρισε τον Μπίλυ σαν να ήταν χθες, παρ' όλο που είχαν περάσει έξι μήνες. Ήταν μια ηλιόλουστη μέρα, μέσα στο κατακαλόκαιρο. Η Ειρήνη διέσχισε το χωριό και έφτασε στην παραλία. Σ' εκείνη την παραλία που τόσο λάτρευε να κολυμπά και να ακούει τα κύματα να κτυπούν στις σπηλιές, που είχαν δημιουργηθεί με τα χρόνια. Βράχοι, αεράκια... ένα τόσο μαγευτικό τοπίο! Η Ειρήνη μπήκε στα κρυστάλλινα νερά. Απολάμ-

βανε τόσο πολύ τη δροσιά του νερού, που είχε ξεχάσει ότι δεν ήταν ιδιαίτερα καλή στο κολύμπι. Κάποια στιγμή συνειδητοποίησε ότι βρισκόταν πολύ βαθιά. Πανικοβλήθηκε! Δεν κατάφερνε να φτάσει στη στεριά. Τα πάντα είχαν σκοτεινιάσει γύρω της... Μετά από αρκετή ώρα άνοιξε τα μάτια της. Ας ήταν καλά το αγόρι που την έσωσε! Ο Μπίλυ, ο Αφρικανός! Σαν θαύμα έγιναν όλα. Σαν θαύμα βγήκε ο Μπίλυ από τις σπηλιές και την έσωσε. Από εκείνη τη μέρα είχαν αναπτύξει μια ιδιαίτερη φιλική σχέση. Σταδιακά ούμως, η φιλία τους εξελίχθηκε σε έρωτα...

Συναντιούνταν κάθε μέρα με τη δύση του ήλιου σε διάφορα μέρη του Καραβά. Άλλοτε σε μικρά ξωκκλήσια και άλλοτε κάτω από τις ανθισμένες λεμονιές... Τον τελευταίο καιρό ούμως συναντιόντουσαν στο Κεφαλόβρυσο, στο κέντρο των μύλων, στην μπροστινή αυλή. Σ' εκείνη την αυλή που ήταν γεμάτη με πράσινα πλατάνια. Ήταν ένα ιδιαίτερα ρομαντικό και παραδεισένιο μέρος...

Μετά λοιπόν από έξι μήνες ευτυχίας και αγάπης, οι δύο τους αποφάσισαν ότι ήταν έτοιμοι να προχωρήσουν σε γάμο. Ο Μπίλυ ήταν διατεθειμένος να βαφτιστεί μέχρι και χριστιανός για να μπορέσει να παντρευτεί με την αγαπημένη του. Άλλωστε, το μόνο πλάσμα που είχε σ' αυτή τη γη, ήταν η Ειρήνη. Οι γονείς του, δύο φτωχοί και ταλαιπωρημένοι άνθρωποι, είχαν πεθάνει από τότε που ήταν μικρός. Ο ίδιος κατέψυγε στην Κύπρο, έρημος και μονάχος. Μέχρι που γνώρισε την Ειρήνη...

Η Ειρήνη είχε αρχίσει να πρετοιμάζει τους γονείς της για τη μέρα που θα τους παρουσιάζει τον αγαπημένο της. Οι γονείς της, ακούγοντάς την να τους μιλά τόσο σοβαρά και ώριμα, είχαν καταλάβει ότι ήταν έτοιμη να προχωρήσει στη ζωή της. Αυτό τους έκανε να χαίρονται τόσο πολύ...

Λίγες μέρες λοιπόν πριν την συνάντησά τους με τον Μπίλυ θα πραγματοποιείτο και κάτι άλλο. Ο Μπίλυ και η Ειρήνη είχαν δώσει ραντεβού στην εκκλησία της Αχειροποιήτου, τη βυζαντινή εκκλησία, που ήταν κτισμένη στους βράχους της ακρογιαλιάς, όπου γνωρίστηκαν. Σ' αυτή την εκκλησία, στις 6 Ιανουαρίου, οι κάτοικοι έκαναν την βάφτιση του Σταυρού. Οι πιο γενναίοι βουτούσαν στα βαθιά και τρικυμισμένα νερά για να αρπάξουν το Σταυρό. Σ' αυτή την εκκλησία λοιπόν, ο Μπίλυ θα βαφτιζόταν χριστιανός. Οι δύο νέοι είχαν αποφασίσει για τα καλά να προχωρήσουν. Ένα κορίτσι από τον Καραβά της Κύπρου και ένα αγόρι από την Αφρική, ήταν έτοιμοι να ενώσουν τις ζωές τους για πάντα...

Δυστυχώς τα πράγματα δεν πήγαν και τόσο καλά. Δεν έγιναν όλα όπως τα φανταζόταν η Ειρήνη. Οι γονείς της δεν αποδέχτηκαν τον Μπίλυ, με την δικαιολογία ότι ήταν μαύρος και δεν της ταίριαζε. Ήταν και φτωχός... Δεν ήθελαν η μονάχριβή τους κόρη να προχωρήσει μ' αυτόν... Πόσο ρατσιστές είχαν φανεί στα μάτια της...

Για αρκετές μέρες έκρυβαν την κόρη τους σ' ένα μέρος, το οποίο βρισκόταν στην περιοχή της αρχαίας Λάμπουσας, για να μην μπορεί να συναντηθεί με τον Μπίλυ. Ο Μπίλυ, απελπισμένος όπως ήταν, πίστεψε πως όλα είχαν τελιώσει και πως η αγαπημένη του δεν νοιαζόταν γι' αυτόν πλέον. Το μόνο που του είχε απο-

μείνει από αυτήν ήταν ένα μακουκούδι. Μια μικρή ξύλινη σαΐτα που τύλιγαν την κλωστή οι γυναίκες κι έφτιαχναν το κέντημα φερβολιτέ.

Μετά από λίγο καιρό, οι γονείς της Ειρήνης, την πάντρεψαν μ' ένα άρχοντα. Η ίδια ήταν πολύ δυστυχισμένη... Ποτέ δεν αποδέχτηκε αυτόν που ονομαζόταν «άντρας» της. Η καρδιά της ανήκε στο Μπίλυ. Πολύ συχνά επισκεπτόταν το μοναστήρι της Αχειροποιήτου, δήθεν για να προσευχηθεί. Και η αλήθεια είναι ότι προσευχόταν, αλλά ο κύριος λόγος που πήγαινε εκεί ήταν γιατί αυτός ο τόπος της θύμιζε τον αγαπημένο της. Εκεί βαφτίστηκε χριστιανός για χάρη της...

Σταδιακά συνεδέθηκε και με τις μοναχές, οι οποίες έμαθαν γι' αυτήν και την στήριξαν όσο μπορούσαν. Η ίδια είχε μάθει πολλά που δεν ήξερε για το μοναστήρι αυτό. Σύμφωνα με την παράδοση, η εκκλησία της Αχειροποιήτου, βρισκόταν στη Μ. Ασία και μετά από θαύμα, μέσα σε μια νύχτα, βρέθηκε στην Κύπρο! Ακόμη μέσα στην εικόνα της Παναγίας βρέθηκε το Άγιο Μανδήλιο, στο οποίο αποτυπώθηκε το πρόσωπο του Χριστού, για χάρη κάποιου, που υπέφερε από λέπρα και ζήτησε από το Χριστό να τον γιατρέψει. Τόσο μεγάλα θαύματα που έγιναν... Δεν θα γινόταν και ένα μικρό, τόσο δα θαύμα. ώστε να βρισκόταν τώρα με τον αγαπημένο της;

Είχαν περάσει χρόνια. Η Ειρήνη είχε πλέον αποδεχτεί τη μοίρα της, αυτή την αναπόφευκτη μοίρα, χωρίς να ξεχάσει ποτέ βέβαια τον αγαπημένο της. Απέκτησε και δύο παιδάκια, τη Μαρία και τον Άγγελο. Τα λάτρευε τόσο πολύ, όσο και αν δεν είχε αισθήματα για τον πατέρα τους. Όσο για τους γονείς της, ποτέ δεν τους συγχώρεσε. Αυτό που της είχαν κάνει της στοίχισε όλη της τη ζωή.

Πλέον όμως η ζωή της κοιλούσε ομαλά και ήρεμα... Κάθε πρωί, σηκωνόταν και πήγαινε, συντροφιά με τα παιδάκια της, στο μικρό λιμανάκι. Στο γιο της άρεσε τόσο πολύ να φαρεύει... Επειτα επέστρεφαν στο σπίτι και περιποιούνταν τα λεμονόδεντρα, τις πορτοκαλιές τους, τις ελιές τους και όλο τον κήπο τους, που ζούσε από τα παγωμένα νερά του Κεφαλόβρυσου.

Ήταν μια μέρα σαν τις άλλες... Ξεκίνησε τόσο ήρεμα... Ωστόσο, η μικρή Μαρία ήταν ανήσυχη και αγχωμένη. Αναγκαστικά λοιπόν άφησαν τα φάρια και επέστρεψαν στο σπίτι. Αυτή ήταν η τελευταία φορά που έβλεπαν το σπίτι τους... γιατί μετά....

Σειρήνες! Βόμβες και πυροβολισμοί, αεροπλάνα! Οι νεκροί πολλοί και το αίμα να σκεπάζει τους δρόμους! Όλεθρος, καταστροφή! Οι Τούρκοι είχαν εισβάλει στο νησί από το λιμάνι της Κερύνειας. Ο σύζυγος της Ειρήνης έτρεξε να σώσει την περιουσία και το τομάρι του, αφήνοντας αυτήν και τα παιδιά αυνπεράσπιστους. Η Ειρήνη ήταν πανικοβλημένη. Κατέφυγε με τα παιδιά της στο πατρικό της σπίτι. Ή μάνα της έκλαιγε. Ο πατέρας της κλήθηκε στο στρατό να πολεμήσει. Οι Τούρκοι κατέστρεψαν τα πάντα. Σκότωναν όποιον έβλεπαν μπροστά τους.

Η Ερήνη, μαζί με τα παιδιά και τη μάνα της, έπρεπε να εγκαταλείψουν το σπίτι, γιατί κινδύνευαν. Κατευθύνονταν προς τον Πενταδάκτυλο, όταν μπροστά τους βρέθηκε ένας οπλισμένος Τούρκος... Στόχεψε την κυρα-Μαρία, τη μητέρα της Ειρήνης. Πυροβόλησε. Η σφαίρα όμως δεν βρήκε αυτήν, αλλά κάποιον άλλο. Κάποιος μπήκε μπροστά. Ποιος να ήταν άραγε; Ίσως να μην τον σεβάστηκε ποτέ, αλλά αυτός της απέδειξε πόσο σπουδαίος ήταν και πόσο πολύ αγαπούσε την κόρη της. Ο Μπίλι! Αυτός της έσωσε τη ζωή!

Η Ειρήνη έκλαψε πικρά. Προσπαθούσε να τον συνεφέρει. Το μόνο που πρόλαβε να ακούσει από το στόμα του όμως... «Να θυμάσαι πόσο σ' αγάπησα και ότι θα σ' αγαπώ για πάντα ακόμη και αν μας χωρίσει ο θάνατος. Τρέξε να σωθείς!». Μαύρα δάκρια θαρρείς πως έτρεξαν από τα μάτια της. Ήταν η τελευταία φορά που έβλεπε τον αγαπημένο της. Και τι σκληρός τρόπος για να αποχαιρετιστούν... Η μάνα της; Πικρότερα από εκείνη έκλαψε. Είχε καταλάβει το λάθος που είχε διαπράξει. Μα πλέον ήταν πολύ αργά...

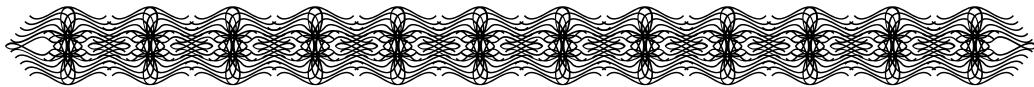
Για τρεις μέρες λοιπόν, γιαγιά - παιδί - εγγόνια, κρύβονταν στις σπηλιές του Πενταδάκτυλου. Τελικά κατέληξαν πρόσφυγες στη Λεμεσό.

«Ισως να ήταν ένα ειδος τιμωρίας», ήταν η άποψη της κυρα-Μαρίας.

«Ο Θεός με χώρησε από κάτι που αγαπούσα, από τον Καραβά, από τη φύση που είχα ερωτευτεί, από το σπίτι μου. Εγώ ευθύνομαι όμως γι' αυτό. Γιατί να χωρίσω την Ειρηνούλα από τον Αφρικανό, από αυτόν που αγαπούσε;».

Η κυρα-Μαρία είχε επιβαρύνει τον εαυτό της υπερβολικά με ευθύνες. Είχε την αίσθηση ότι αυτή ευθυνόταν για όλη αυτή την καταστροφή. Η Ειρήνη, που είχε καταλάβει πλέον τη μάνα της, της έλεγε ότι υπερβάλει και ότι δεν φταίει εκείνη για μια τόσο μεγάλη καταστροφή.

Ο Καραβάς, ο τόπος της Ειρήνης, το σπίτι της, οι λεμονιές, το Κεφαλόβρυσο, η εκκλησία της Αχειροποιήτου, μαζί και ο Μπίλι... Όλα βρίσκονταν στα χέρια των Τούρκων! Ο Καραβάς έσβησε... Έσβησαν μαζί και οι πατημασιές του Κανάρη, ήρωα της ελληνικής επανάστασης του 1821, που αποβιβάστηκε στα παράλια του Καραβά. Έσβησαν όλα...

Με μια υποφία κανέλας στο τελείωμα...

Γλυκά. Γλυκά τυλιχτά, σιροπιαστά ταφιού με αιμύγδαλα και με φουντούκια. Γλυκά χρωματιστά με πινελιές απ' την κοσμική και την καθημερινή ζωή. Γλυκά μοναδικά, που χρειάζονται συγκεκριμένη τέχνη κι εμπειρία.

Ελένης Καράλη

Γλυκά... γλυκά, είναι σαν τους ανθρώπους που σου ομορφαίνουν την μέρα, που σου κάνουν το κάθε δευτερόλεπτο της ζωής σου ξεχωριστό. Όπως είναι τόσοι πολλοί οι άνθρωποι που σ' ευχαριστούν και θέλεις να τους έχεις κοντά σου, για να μπορείς να τους χορτάσεις, έτσι και τα γλυκά. Άλλωστε... γι' αυτό και τα γλυκά παχαίνουν.

Έχω χρόνια να πάω στο ζαχαροπλαστείο στη γωνία του χωμάτινου δρόμου, δυο στενά λίγο πιο κάτω απ' το παλιό μας σπίτι. Έμπαινες μέσα και το καμπανάκι στη πόρτα κουδούνιζε χαρούμενα. Η κυρία Σουλτάνα σε καλωσόριζε και σε άφηνε να περιεργαστείς το μαγαζί με την γοσχία σου. Εμένα συνήθως μου τραβούσαν την προσοχή τα στρόγγυλα τσίγκινα ταφιά με ακρίβεια τοποθετημένα μέσα στη γυάλινη τζαμαρία. Τα περιεργαζόμουν αρκετή ώρα και μετά διάλεγα ένα ταφάκι με γαλακτομπούρεκο τίγκα στο σιρόπι. Καθόμουν και το έτρωγα στα μπρούτζινα τραπεζάκια αργά-αργά, απολαμβάνοντάς το. Ύστερα έπινα μονορούφι το παγωμένο νερό, πλήρωνα κι έφευγα.

Αυτά γίνονταν κάθε Κυριακή, ώσπου μια μέρα ο μπαμπάς ήρθε στο σπίτι και μας είπε ότι φεύγαμε. Το πώς και το γιατί, κάθε φορά που προσπαθώ να θυμηθώ, τα πάντα γύρω μου θολώνουν και το σώμα μου μουδιάζει, σα να μη θέλει με τίποτα να συμβιβαστεί με αυτό που λαχταρώ να θυμηθώ. Η μητέρα μου αδυνατεί να μου πει και κάθε φορά που τη ρωτάω, τα μάτια

της βουρκώνουν και τη βλέπω... ταξιδεύει πίσω στο χρόνο, τότε... που όλα πήγαιναν απ' το κακό στο χειρότερο. Κι έτσι, εκείνη η Κυριακή, στις 27 Αυγούστου, ήταν η τελευταία φορά που είδα το αγαπημένο μου ζαχαροπλαστείο και έφαγα το γαλακτομπούρεκό μου.

Μετά από αρκετά χρόνια όλα είχαν φτιάξει. Ο μπαμπάς είχε βρει τη δουλειά που ήθελε κι όλοι είχαμε μπει σε έναν κανονικό ρυθμό. Και προπαντός εγώ είχα ανακαλύψει ένα ζαχαροπλαστείο στο κέντρο της Αθήνας, στη γωνία της Ηροδότου, και κάθε Σάββατο, τώρα, πήγαινα κι έτρωγα το γλυκάκι μου.

Λεπτές στρώσεις φύλλων βουτηγμένες καλά στο σιρόπι, κάλυπταν την αφράτη, με μια υποφία κανέλας στο τελείωμα, κρέμα. Πάντα, όταν έτρωγα γαλακτομπούρεκο, στην πρώτη δαγκωματιά, άνοιγε στο μυαλό μου το συρτάρι των αναμνήσεων. Φωνές γνώριμες και άλλες άγνωστες, τρεχόματα κουρασμένα, πυροβολισμοί που έσχιζαν τον αέρα και πονεμένα κλάματα. Μετά η εικόνα της φωτιάς και όλης της πόλης κατεστραμμένης. Εμείς σωθήκαμε, αλλά πολλούς δεν τους ξαναείδα. Με το καράβι φτάσαμε στην Ελλάδα. Καταπίνω την τελευταία μπουκάλι με μπόλικη κρέμα και λίγο ξεροφημένο φύλλο και επανέρχομαι στην πραγματικότητα. Η καθημερινή ρουτίνα μπαίνει και πάλι στη σκέψη του μυαλού μου. Όμως η τελευταία δαγκωματιά με την υποφία κανέλας στο τέλος έγραψε στην μνήμη μου με ανεξίτηλο μελάνι: να ξαναδώ τη χώρα που γεννήθηκα.

Και μάλλον αυτό ήταν που ήθελα να κάνω. Γιατί ποτέ δεν κατάφερνα να κλείσω καλά το συρτάρι των αναμνήσεων που ήταν καταχωνιασμένο στο μυαλό μου. Πάντα αχνές και θολωμένες αναμνήσεις ξεπηδούσαν από 'κει και με έκαναν να ξυπνάω φωνάζοντας και μουσκεμένη στον ίδρωτα απ' τον ανήσυχο ύπνο μου. Τα

Σάββατα, όμως, με τη συνοδεία του λαχταριστού μου γαλακτομπούρεκου, οι αναμνήσεις αυτές ξεκαθάριζαν και μου φαίνονταν τόσο οικείες, που δε με αναστάτωναν. Το μεγάλο μου πρόβλημα ήταν, πως την επομένη δεν θυμόμουν τίποτα απ' τις αναμνήσεις που έρχονταν στο ζαχαροπλαστείο τα Σάββατα. Αυτό ήταν που μ' ἔκανε να μην κοιμάμαι τα βράδια και όταν τελικά ο ύπνος με επισκεπτόταν, να ξυπνώ ξανά λουσμένη στον ιδρώτα με τη μόνη ανάμνηση, καλυμμένη κι αυτή με οιμήλη, σαν τρίγωνο πανοράματος πασπαλισμένο με ζάχαρη άχνη, τη μυρωδιά του καμένου. Ήταν τότε που πήρα τη μεγάλη απόφαση.

Το εισιτήριό μου το έβγαλα ένα πρωί. Τα υπόλοιπα ήταν κανονισμένα, θα έφευγα σε δύο μέρες, θα ερχόταν με πάρει ο γιος της Ρίτας, της γειτόνισσας, που ήταν ταξιτζής και είχε εκείνη την ώρα τη βάρδιά του. Γράμμα θ' άφηνα στη μητέρα και στον πατέρα, πως θα πήγαινα κάπου μακριά και θα γυρνούσα το συντομότερο δυνατόν. Την ώρα που γράφα το γράμμα, θυμήθηκα τη Μαριάνθη, την αδερφή μου, που είχε φύγει, έτσι, απροειδοποίητα, όπως θα 'κανα και γ'ω, και γύρισε μετά από έξι χρόνια παντρεμένη και με δύο παιδιά, τη Μάρω και τον Κώτσο. Είχε πάει για σπουδές, μας είπε όταν ήρθε στην Ελλάδα. «Πιστεύω εγώ να μη γυρίσω έτσι πίσω», σκέφτηκα, και γέλασα μοναχιά μου μες στο μικρό δωμάτιό μου. Το γέλιο μου ήταν βεβιασμένο, σα να μη μπορούσα να χαρώ πραγματικά και να γελάσω αυθόρυμητα, καθώς μεγάλωνα και οι αναμνήσεις μού τρυπούσαν το μυαλό σα κοφτερό μασχαίρι. Σηκώθηκα και δίπλωσα το γράμμα, το βάλα σε έναν κιτρινισμένο φάκελο απ' την πολυκαριά. Θα τ' άφηνα στο τραπέζακι, έξω, στο καθιστικό, όταν θα ήτανε να φύγω. Έβγαλα τη βαλίτσα μου απ' τη ντουλάπα και έριξα μέσα λίγα ρούχα.

Το καράβι έφυγε πρωί. Είχα ταξίδι ήρεμο και ξεκούραστο. Καθώς άφηνα την Ελλάδα πίσω μου και την έβλεπα να ξεμακραίνει, ένιωσα το συναίσθημα του ξεριζωμού να με πνίγει και ένας κόμπος να ανεβαίνει στο λαιμό μου. Ήταν σαν τότε. Τότε που μας έδιωξαν από τη Σμύρνη.

Μόλις πάτησα το πόδι μου στη Σμύρνη, ένα απαλό αεράκι διέλυσε την ομίχλη που σκέπαζε τις αναμνήσεις μου. Κι εκείνες καρτερούσαν αυτήν την στιγμή όσο κι εγώ. Και να! Θυμήθηκα! Ήμουν μικρή. Πέντε με έξι χρονώ. Στο σπίτι κάθη μέρα κάτι καινούργιο έφτανε από στόμα σε στόμα. Την απόφαση απ' την Ελλάδα την είχαν πάρει στα σίγουρα.

Θα μας ελευθέρωναν! Θα γινόμασταν χώρα ελληνική! Θα περπατάμε στους δρόμους και δε θα φοβόμαστε να μιλήσουμε δυνατά, μην τυχόν κι είναι κανά τσιφάκι του Κεμάλ και παραμονεύει για να κρυφακούσει τα σχέδιά μας, θα μπορούμε πια να βγούμε απ' τα σπίτια μας και θα φωνάζουμε μ' όλη μας τη δύναμη: «Είμαστε ελευθεροί!», να ξεμπουκώσουν τα πνευμόνια μας απ' το φόβο και τον τρόμο που τα γεμίζει. Οι μαμάδες θα μας αφήνουν να παιζούμε κουτσό με τα παιδιά της γειτονιάς στους χωματόδρομους, χωρίς φόβο μη μας μαζέψει κανά τούρκικο αυτοκίνητο. Έτσι κι έγινε το 1920, τη χρονιά που όλα τα όνειρά μας πραγματοποιήθηκαν. Καμπάνες χτυπούσαν χαρμόσυνα, τα παιδιά έτρεχαν ξένοιαστα, όλοι αγχαλιάζονταν και φιλιούνταν, οι μανάδες μας έπεφταν στα γόνατα και ευχαριστούσαν την Παναγία και το Χριστό για το θαύμα τους.

Μετά όμως από ενάμιση χρόνο, η χαρά ξεθύμανε και ακούγαμε πρόγραμμα που μας τρομοκρατούσαν. Οι απόφεις του Κεμάλ και οι βλέψεις του ήταν άλλες. Ήθελε να «ρίξει» το σουλτάνο. Να φτιάξει μια Τουρκία αλλιώτικη. Εμείς με την αγωνία μας κάθη μέρα να μεγαλώνει, μένομε στο σπίτι. Σάμπως είχαμε και πουθενά να πάμε, να ζητήσουμε βοήθεια; Σα να μην έφταναν αυτά, δεν είχαμε τίποτα να φάμε, έτσι όπως ήταν η κατάσταση. Αν μπορούσε ο πατέρας να έφερνε κανά λάχανο και η μητέρα τυρί απ' τις κατσίκες που 'χαν στα διπλανά χωριά, ήταν Ανάσταση! Πιού και πού ερχόταν η ξαδέρφη μου, η Μαρίκα με τον θείο το Κωνσταντή απ' την Πόλη να μας δούνε. Έφερνε λάδι και μας αγόραζε ρούχα και γλυκά. Αχ... μέσα σ' ένα στρογγυλό ταφάκι μάς έβαζε μπακλαβά και κανταΐφι. Υστερα έριχνε μπόλικο τριμμένο φιστίκι. Μόνη

της τα έφτιαχνε! Με μια συνταγή... μούρλια! Το φιστίκι και το σιρόπι γλύκαναν και μαλάκωναν για λίγο τις δυσάρεστες στιγμές της ζωής μας στο στενάχωρο σπίτι. Η χαρά ετούτη κράτησε για λίγο. Μάθαμε απ' την θεία Τασία, την αδερφή της μαμάς, που έμενε στην Αθήνα, πως τα πράγματα ανατράπηκαν και άλλαξαν τα σχέδια για τη Σμύρνη. Το γεγονός αυτό έσπειρε τον πανικό στην οικογένεια και σ' όλους τους Έλληνες που είχαν ζήσει πριν από λίγα χρόνια την απελευθέρωση και πίστευαν πως ετούτο θα κρατήσει για πάντα. Η ώρα που θα χτυπούσαν οι καμπάνες χαρμόσυνα φάνταζε σε όλους μας μια ζωγραφιά που την είχε πάρει ο άνεμος και την είχε πετάξει μέτρα μακριά. Κάθε ελπίδα έσβησε. Απογοήτευση και τρόμος ζωγραφίστηκε στα πρόσωπα των Ελλήνων. Τώρα δε θα σωζόμασταν με τίποτα!

Όταν γύρισα να δω τη θάλασσα, το καράβι είχε φύγει. Πόση ώρα καθόμουν καταμεσής στον πεζόδρομο με τη βαλίτσα μου στο χέρι. Η παλάμη μου είχε μελανίσει και κρύος ιδρώτας έτρεχε στην πλάτη μου. Κούνησα το κεφάλι μου να συνέρθω απ' τις αναμνήσεις, που τώρα σα ξυράφι μου πριόνιζαν το μυαλό, πιο ζωντανές από ποτέ.

Προχώρησα σ' ένα πλακόστρωτο δρομάκι, απέναντι απ' το λιμάνι. Παντού υπήρχαν αραδιασμένοι πάγκοι με κάθε λογής μπαχάρια, μυρωδικά, λουκούμια, καραμέλες και φρούτα. Οι μυρωδιές τους περνούσαν απ' τη μύτη μου και τρύπωναν στο μυαλό μου, φέρνοντάς μου ζάλη και κουβαλώντας μαζί τους παλιές αναμνήσεις της γιαγιάς μου καθισμένη στην κουζίνα του παλιού μας σπιτιού να μαγειρεύει υπόλιμαδες και μπουγιουρντί με μπόλικο κόκκινο πιπέρι. Πιο πέρα, καθώς περπατούσα διέκρινα πλανόδιους πουλητές με κάρα, φορτωμένα μεταξωτά υφάσματα, κεντητές μαντίλες, τόπια υφάσματα, φέσια χρωματιστά, πασούμακια με χάντρες και βραχιόλια πλουμιστά. Πρέπει να είχε παζάρι γιατί σ' εκείνον τον δρόμο ήταν μαζεμένη ολόκληρη η Σμύρνη. Γυναίκες με μαντίλες, φορέματα αέρινα και γοργό βηματισμό, χάζευαν τον πλούτο που ήταν αραδιασμένος μπροστά τους. Αγόρασα λίγα φρούτα και κίνησα να βρω έναν

ξενώνα να ξαπλώσω, κουρασμένη καθώς ήμουν απ' το ταξίδι.

Απ' την πόλη πήρα το λεωφορείο και μ' έβγαλε σ' ένα χωμάτινο δρομάκι. Ρώτησα στα λιγόστα σπίτια αν υπήρχε κάποιο ξενοδοχείο εδώ κοντά και με τα κουτσά μου τούρκικα κατάφερα να συνεννοηθώ με τους ανθρώπους. Κατάλαβα ότι μου έλεγαν πως ένα ξενοδοχείο υπήρχε στο χωριό τους και απείχε ένα με δύο χιλιόμετρα από εκείνον τον χωματόδρομο.

Μετά από αρκετό ποδαρόδρομο, βρήκα το περιβόητο ξενοδοχείο, που δεν ήταν τίποτε άλλο από ένα διώροφο μαζεμένο σπιτάκι με τέσσερα πέντε δωμάτια. «Δε θα ξουν επισκέπτες συχνά εδώ», σκέφτηκα. Ανέβηκα μια μικρή στριφογυριστή σκάλα και μπήκα στον ξενώνα. Δίπλα στην πόρτα υπήρχε ένας μικρός παραληλόγραμμος χώρος με τακτοποιημένα παπούτσια. Εβγαλα τα δικά μου και τα άφησα εκεί. Δίπλα στη μεγάλη σκάλα υπήρχε ένας μαρμάρινος μεγάλος πάγκος. Μια κοπέλα δεκάξι με δεκαεπτά χρονών με ρώτησε αν θέλω δωμάτιο στον κάτω ή στον πάνω χώρο. Προτίμησα ένα δωμάτιο στον επάνω χώρο. Η κοπέλα μου δώσε ένα μπρούτζινο κλειδί. Ήταν βαρύ και παλιό, σκαλισμένο με σπέρες και ασύμμετρα σχήματα. Το χάιδεψα. Τέτοια κλειδιά είχαμε κι εμείς ίστον ζούσαμε στη Σμύρνη. Μ' ένα τέτοιο κλειδώναμε την πόρτα που έβλεπε στον κήπο. Ο πατέρας μου μοναχός του τα έφτιαχνε, οι αναμνήσεις γλίστρησαν στο σώμα μου και τρύπωσαν στην καρδιά μου όπως γλιστράει το πρωινό δροσερό αεράκι μέσα απ' τις καραμάδες των παντζούριών και τρυπώνει γλυκά στο δωμάτιο μετά από μια ανήσυχη νύχτα. Η νοσταλγία του τόπου μου δε μ' άφηνε λεπτό να ηρεμήσω. Τα κλειδιά σαν και τούτο θάφτηκαν πίσω μας, μαζί με τις στάχτες της Σμύρνης. Κι όπως τα κλειδιά είχαν καταστραφεί και χαθεί, έτσι κι εγώ δε θα ξανάβλεπα τη γιαγιά μου, την ξαδέρφη μου και τον αγαπημένο μου παππού, τον Νικόλα.

«Μπαμπά, μπαμπάκα μου καλέ, τι έγινε; Γιατί τρέχουν αυτοί οι άνθρωποι έτσι στους δρόμους; Σαν να τους τσίμπησαν μέλισσες κάνουν. Μπαμπά, οι μέλισσες παραμονεύουν τους αν-

θρώπους και όταν βγούνε έξω αρχίζουν να τους τσυμπάνε; Να πεις στις μέλισσες, μπαμπά, να μην τσιμπούν όλες μαζί, γιατί αν τσιμπήσουν κι εμάς δε θα μπορέσουμε να τους ξεφύγουμε, με τόσους ανθρώπους που τρέχουν σαν τρελοί». Κι εγώ συνέχιζα να αναλύω τη θεωρία για τις μέλισσες, ενώ ο μπαμπάς μάζευε τα χαλιά και τις κουβέρτες. Κάποια στιγμή έβαλα τα χλάματα, γιατί δε με άκουγε που μιλούσα για το μεγάλο πρόβλημά μας, ενώ εκείνος μάζευε τις κουβέρτες και τα χαλιά, λες και θα πηγαίναμε ταξίδι! Γύρισε και με κοίταξε με βουρκωμένα μάτια γεμάτα απελπισία μα και θυμό συνάμα. Δεν ήξερα ότι μισούσε τόσο πολύ τις μέλισσες που τον έκαναν να κλαίει γιατί δε θα τους ξεφύγαμε. «Μακάρι να ταν μέλισσες, Λενάκι μου..., μακάρι!...» Και τότε κατάλαβα! Ήταν κουνούπια! Μα για να τρέχουν έτσι οι άνθρωποι, πάει να πει πως τα κουνούπια ήταν πολλά. Πάρα πολλά! Μα τι στο καλό είχαν αυτά τα κουνούπια και τρόμαζαν έτσι τον κόσμο; Δε μίλησα, γιατί κατάλαβα ότι η κατάσταση ήταν σοβαρή (μάλλον τα κουνούπια ήταν μολυσμένα). Βγήκα απ' το σπίτι με αργά, βαριά βήματα. Στην πόρτα γύρισα στον πατέρα μου και του είπα: «Εντάξει, μπαμπά. Μη βγεις απ' το σπίτι μέχρι να σου φέρω την κουνουπιέρα απ' το υπόγειο». Κι έφυγα. Άφησα τον πατέρα μου να με κοιτάει αποσβόλωμένος. Νόμιζε πως θα καταλάβαινα. Άλλα ήμουν πολύ μικρή ακόμα.

Κατεβαίνοντας στο υπόγειο, βρήκα τη μαμά στη σκάλα να κουβαλάει τα χρυσαφικά της σ' ένα κασόνι και παραμάσχαλα τρεις εικονίτσες με την Παναγία και το Χριστό. Μία μας την είχε φέρει η θεία η Ζίτσα απ' την Πόλη, όταν είχε πάει στην Αγια-Σοφιά. Μ' αρπάζει από τη μέση και με βράζει έξω απ' την αυλή τρέχοντας. Φορούσε ένα όσπρι φόρεμα, που φαινόταν μαύρο απ' την σκόνη και το πρόσωπό της ήταν γεμάτο τρόμο. Τα χέρια της τσιτωμένα και μ' έσφιγγαν τόσο πολύ που με πόνεσαν τα πλευρά μου. Άρχιζα να κλαίω, γιατί τον μπαμπά θα τον έτρωγαν τα κουνούπια αν έβγαινε έξω, μιας και δεν είχα προλάβει να του πάω την κουνουπιέρα. Πριν στρίψουμε στο δρομάκι, του φώναξε: «Νί-

κο, πάμε στο λιμάνι να προφτάσουμε και τους άλλους!...».

Το λιμάνι ήταν ξέχειλο από κόσμο. Όλη η Σμύρνη είχε συγκεντρωθεί εκεί. Φωνές, κλάματα, ποδοβιολητά... η μυρωδιά του καμένου έσχισε τα ρουθούνια μου. Τα καράβια έφτασαν. Έπρεπε να μπούμε μέσα. Τα αδέρφια ήταν γύρω: η Μαριάνθη, ο Στέφος, ο Κώστας. Ο πατέρας έλειπε. Η μητέρα άρχισε να φωνάζει απελπισμένη: «Νίκο!... Νίκο!... Νίκο!...». Στην τρεμάμενη φωνή της άκουγες τον πόνο. Πελώριες φλόγες φάνηκαν να γλείφουν τους τοίχους των κοντινών αρχοντικών. Εκεί ήταν το σπίτι μας. «Μπαμπά!...», ούρλιαξα μέσα στον πανικό. Τα μάτια μου βγήκαν από τις κόγχες τους. «Εδώ είμαι!...». Ήταν εκείνος... Η αγαλλίαση αναδύθηκε από μέσα μου και τον αγκάλιασα με όλη τη δύναμη που είχαν τα μικρά, αδύναμα χέρια μου. Ήταν σχισμένος και μαυρισμένος από την καπνιά, εξαντλημένος από την κούραση που τον είχε νικήσει. Κουβαλούσε δυο χαλιά στο ένα του μπράτσο και στο άλλο τρεις μάλλινες κουβέρτες. Πώς τα είχε καταφέρει;... Μπήκαμε στο καράβι. Η γιαγιά μου, η ξαδέρφη μου και ο παππούς ο Νικόλας έμειναν πίσω. Το καράβι δε σχωρούσε πολλούς. Αυτοί που ήταν γέροι δεν ήθελαν να φύγουν. Δεν προλάβαμε να τους αποχαιρετίσουμε. Το καράβι ξεμάκραινε. Η Σμύρνη καιγόταν! Γύρισα στο φουστάνι της μαμάς αιμιλητή και έχωσα τη μουρίτσα μου μέσα. Ένα δάκρυ κύλησε. Έτρεξε στο μάγουλο μου αργά και έσταξε απ' το σαγόνι. Ήταν δάκρυ κόκκινο σαν ξεροφημένο αιμύγδαλο. Δεν ήταν κουνούπια... μακάρι να ταν!... Αυτή ήταν και η τελευταία μπουκιά γαλακτομπούρεκου με μπόλικη κρέμα, λίγο ξεροφημένο φύλλο και με μια υποφία κανέλας στο τελείωμα.

Άνθρωποι. Γλυκά. Βουτηγμένα καλά στο σιρόπι του γαλακτομπούρεκου μου. Κρύβουν λέξεις, ιστορίες, συνταγές. Για μένα είναι και τα δύο αυτά που μου ανοίγουν την όρεξη για ένα ακόμα γαλακτομπούρεκο. Κι εκεί, μέσα στην παχιά κρέμα και στα ξεροφημένα φύλλα, βρίσκεται η ιστορία του τόπου μου. Η ιστορία της Σμύρνης.

Η ζωή της Ζωής μου

Ημουν σχεδόν σίγουρη: το καλοκαίρι μου αυτό ήταν επιεικώς άθλιο και έτσι θα παρέμενε τον ένα μήνα που είχε ακόμη για να λήξει. Ήταν από τα χειρότερα καλοκαίρια της ζωής μου, μέχρι στιγ-

Εύας Τζανακάκη

μής. Τίποτα δε μου έκανε εντύπωση. Όλα κενά, σαν κάποιος να ήθελε να γράψει τη συνέχεια της ιστορίας της ζωής μου και πάνω που του ερχόταν η έμπνευση, τέλειωσε το μελάνι από το στυλό, και οι ιδέες που είχε όλο το χειμώνα χάθηκαν σε μερικά δευτερόλεπτα, έτσι απλά. Και μόνο το κενό χαρτί έμεινε να θυμίζει πως κάποτε στοιβες με χαρτιά γέμιζαν την προσπάθεια συνέχσης της ζωής μου. Γεμάτες ιδέες και όνειρα, ξεχειλισμένες από ζωή.

Αλλωστε, όπως έλεγε, και χρησιμοποιώ παρελθοντικό χρόνο, η μαμά μου: «Η ζωή της Ζωής μου θέλω να είναι η πιο γεμάτη από όλων των ανθρώπων μαζί». Γιατί, βλέπετε, η μαμά μου είχε πονέσει πολύ στη ζωή της, χάνοντας τη μητέρα της στα έντεκα της λόγω καρκίνου και εκτιμούσε τη ζωή, σαν έννοια και ιδέα πιο πολύ από το οτιδήποτε, γι' αυτό και με βάφτισαν Ζωή. Ήθελε, λοιπόν, τον πόνο που ένιωσε εκείνη να μην το νιώσω ούτε στο παραμικρό ποτέ μου. Δεν κατάφερα όμως να πραγματοποιήσω αυτή της την επιθυμία. Και στη μέση του καλοκαιριού, μια ήταν η σκέψη μου: «Και τώρα τι;» Ήπομονή και επιμονή μέχρι το άνοιγμα των σχολείων. Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που επιθυμούσα με όλη μου την καρδιά να γυρίσω στην καθημερι-

νότητα. Να ξυπνήσω νωρίς να πάω στο μάθημα, να καθίσω εφτά ώρες, να γυρίσω στο σπίτι και να ετοιμαστώ για φροντιστήριο. Ρουτίνα. Κι όμως ήξερα. Το ήξερα καλά πως αυτή η ρουτίνα θα μου έκανε καλό, θα γιάτρευε τις πληγές μου. Θα ήξερα τι να περιμένω. Λατρεμένη καθημερινότητα! Ξέρεις τι πρόκειται να συμβεί στο επόμενο δευτερόλεπτο, κι αυτό ήθελα: να βρίσκομαι στη σφαίρα επιφροής της καθημερινής ρουτίνας μέσα στο σύννεφο ασφάλειάς της.

Τέλη Ιουνίου και τίποτα δεν μαρτυρούσε αυτό που επρόκειτο να συνέβαινε. Τέλος εξετάσεων και όλοι μες στην τρελή χαρά, που τελείωνε το «καθημερινό τους μαρτύριο», κουβέντιαζαν χαρούμενοι για τα σχέδια των καλοκαιρινών τους διακοπών. Εγώ είχα αποδεχτεί απόλυτα ότι διακοπές φέτος για μένα δεν υπήρχαν. Άκουγα οικονομική κρίση, την έβλεπα κάθε μέρα στο σπίτι μας, αλλά τη γεύτηκα και στο καλοκαίρι μου. Με 42 βαθμούς Κελσίου στην Αθήνα! Δε με πείραξε. Ήξερα ότι θα πέρναγα καλά έστω και εδώ, αφού οι περισσότεροι φίλοι μου θα έμεναν επίσης εδώ ή θα έφευγαν για πολύ λίγο χρονικό διάστημα. Ήμουν αισιόδοξη.

Πάντα ήμουν αισιόδοξη στη ζωή μου. Πάντα έλεγα στη μητέρα μου, όταν χρειαζόταν να μεταφερθεί στο νοσοκομείο για θεραπείες: «Και καλά τώρα εσύ είσαι άρρωστη; Κάποιος μου κάνει πλάκα! Εσύ είσαι σκληρό καρύδι, ομορφαίνεις την αίθουσα του νοσοκομείου. Είδες πώς σε κοιτούσε αυτός ο γλυκούλης ο γιατρός; Γιατρός όχι αστεία... Ποιος στη χάρη σου!...». Την πείραξα συνέχεια. Και εκείνη χαμογελούσε, γελούσε. Φαινόταν τόσο κουρασμένη. Αλλά χαμογε-

λούσε για μένα, μόνο για μένα. Για να μου δείξει πως παλεύει για τη ζωή της. Και τη χαιρόμουν, χαμογελούσα και εγώ, ενώ ήξερα ότι βασανιζόταν, πονούσε κάθε μέρα, πονούσε πολύ. Αλλά εγώ το μόνο που ήθελα ήταν να γελάει μέχρι την τελευταία στιγμή. Την αγαπούσα πολύ τη μαμά μου. Πάρα πολύ.

Μέσα Ιουλίου και τα μπάνια έδιναν και έπαιρναν. Πήγαινα πολύ συχνά. Μαζί με τους φίλους μου. Ήμουν ευτυχισμένη αυτές τις ώρες. Τα γέλια μας αντηχούσαν σε όλη την παραλία, δείγμα ευτυχίας και ζωής. Επαναλαμβάνω πολύ συχνά τη λέξη ζωή έτσι; Όταν χάνεται μέσα από τα χέρια σου, την εκτιμάς διπλά, την προσέχεις σαν τα μάτια σου και δεν αφήνεις ούτε δευτερόλεπτο της να πάει χαμένο.

Ήξερα ότι κάτι μου έκρυβαν. Ξέρω τα βλέμματά τους όταν κάτι δεν πάει καλά. Δεν μου λέγανε. Υποψιάστηκα βέβαια ότι είχε να κάνει με τις χρηματεραπείες της μητέρας μου. Μάλλον θα ξαναπήγαινε στο νοσοκομείο. Η αισιοδοξία μου και η πίστη μου στη μαγική ζωή που η μαμά μου μου μάθαινε από μικρό παιδί, ακόμα και ενάντια σε μια από τις πιο άτιμες αρρώστιες, τον καρκίνο, δεν με εμπόδισαν να περάσω όλο το πρώι μαζί της στο σπίτι χωρίς να πάει το μυαλό μου ούτε μια στιγμή στο κακό. Ούτε όταν ο θείος μου, ο αδερφός της μητέρας μου, ήρθε κλαμένος στο σπίτι για επισκεψή. Ο θείος μου; Επίσκεψη σε ώρα δουλειάς και κλαμένος; Μα πώς δεν πήγε το μυαλό μου; Με έστειλαν να του φτιάξω καφέ και όταν γύρισα, τους είδα αγκαλιασμένους. Από τα μάτια του θείου έτρεχαν ποτάμι τα δάκρυα, αλλά η μαμά μου είχε ένα χαμόγελο που πρόδιδε ανακούφιση και ηρεμία. Δεν κατάλαβα τι γινόταν και όταν τους ρώτησα, μου τα μπάλωσαν όπως πολύ καλά ήξεραν τα δύο αδέρφια. Δεν έδωσα συνέχεια. Για να μη μου μιλούσαν κάποιο

λόγο θα είχαν. Ή μήπως όχι;

Σειρά είχε το γραφείο του πατέρα μου, μήπως και μου έλυνε την απορία. Ο μπαμπάς μου είναι ασφαλιστής. Αυτό μας έσωσε όταν αρρώστησε η μητέρα μου. Τις θεραπείες και τα έξοδα του νοσοκομείου τα πλήρωνε η ασφάλεια. Ο καλός μου ο μπαμπάς ήταν το στήριγμα της μαμάς μου 13 χρόνια τώρα που πάλευε με αυτή την αρρώστια. Πάντα δίπλα της, ποτέ δεν έλειπε από το πλάι της. Εκεί όταν χρειάστηκε να μπει στο νοσοκομείο, εκεί όταν για ένα διάστημα ενός χρόνου που εγώ στα εφτά μου χρόνια είχα καταλάβει ότι: «Η μαμά δεν είναι πλέον άρρωστη!!!». Θυμάμαι τον μπαμπά μου να μου λέει: «Και τώρα θα πηγαίνουμε βόλτες, θα κάνουμε μεγάλα ταξίδια μαζί με τη μανούλα μας, τη μανούλα μας που την αγαπάμε τόσο πολύ και τώρα δεν είναι άρρωστη, Ζωούλα μου, ακούς; Δεν είναι!...». Και να οι αγκαλιές από εδώ και να τα φιλιά από εκεί και να τα δάκρυα που τα είχαν ονομάσει «δάκρυα χαράς». Και μάλιστα εγώ δεν είχα καταλάβει και έλεγα: «Καλά, χαζοί είναι αυτοί οι μεγάλοι; Στεναχωριούνται, κλαίνε. Χαίρονται, κλαίνε». Μετά κατάλαβα τι εννοούσαν. Και όντως εκείνο το χρόνο κάναμε τα πάντα οι τρεις μας. Ταξίδια, διακοπές, παιχνίδια... Χόρτασα τη μαμά μου που την είχα χάσει στα νοσοκομεία. Και όλα αυτά μέχρι τον άλλο χρόνο, που ο μπαμπάς μου μου εξήγησε ότι η αρρώστια που είχε η μαμά μετακινήθηκε και τώρα είναι πάλι άρρωστη και είναι πιο σοβαρά τα πράγματα. Πάλι στο πλάι της όταν, αλλά πάλι εγώ την έχασα. Κάπως έτσι πέρασαν τα χρόνια με την αισιοδοξία μου άσβεστη, τη μητέρα μου ταλαιπωρημένη, αλλά πάντα χαμογελαστή και περήφανη για μένα. Και όλα αυτά τα χρόνια που πέρασαν, με οδηγούν τώρα, πάλι εδώ, στο γραφείο του μπαμπά μου, περιμένοντας να μου λύσει την απορία μου.

«Που να ξέρω εγώ, Ζωούλαι μου; Αφού την ξέρεις τη μάνα σου! Αφορμή φάχνει να συγκινείται και ο θείος σου τη βοηθάει...». Και τότε εγώ θύμωσα τόσο πολύ, που είπα λόγια που μέχρι και σήμερα μετανιώνω. «Μπαμπά, δεν είμαι 7 χρονών όπως τότε που μου έλεγες ότι «η αρρώστια μεταφέρθηκε». Είμαι 16 και μπορώ να καταλάβω ότι η μαμά είναι πολύ σοβαρά και πεθαίνει! Δε χρειάζεται να μου κρύβετε τίποτα. Τι θα πει αφορμή φάχνει για συγκίνηση; Άλλα πάντα έτσι ήσουν, φθηνές δικαιολογίες για να μην πληγωθώ. Άλλα ξέρεις κάτι; Μαζί τα ζούμε. Δεν πονάς μόνο εσύ. Μπορείς τουλάχιστον να είσαι ειλικρινής μαζί μου!...». Οι τελευταίες μου λέξεις συνοδεύτηκαν από τα πρώτα μου δάκρυα και τα πρώτα μου δάκρυα λες και μου έδωσαν το σύνθημα να τρέξω στην πόρτα. Βγήκα από το κτίριο, με προορισμό το πάρκο που ήταν δέκα λεπτά από εκεί. Σ' αυτό το πάρκο είχα περάσει τα παιδικά μου χρόνια. Τότε που χτυπούσα στην τραμπάλα και η αγκαλιά της μαμάς μου ήταν το μόνο καταφύγιο μου. Δεν ήθελα τίποτα άλλο. Μου έλεγε: «Τι κλαις, καρδούλα μου, για μια γρατζουνιά; Ποτέ να μην κλαις και να μη στεναχωρίεσαι για ασήμαντα πράγματα. Αυτά τα ξεχγάμε από τη μια μέρα στην άλλη...». Κι εγώ έλεγα ότι η μαμά μου είναι σοφή, και καμάρωνα.

Το συγνώμη προς τον μπαμπά μου ευτυχώς βρήκε ανταπόκριση: μια μεγάλη αγκαλιά. Είχα πολλές τύφεις και του εξομολογήθηκα πως δεν εννοούσα ότι είπα, μου απάντησε μαλακά ότι η μαμά μου με περίμενε στο σπίτι γιατί ήθελε να μιλήσουμε. Τον ρώτησα αν θα έρθει, αλλά είπε ότι τον είχε παρακαλέσει να μας αφήσει μόνες μας. Πήγα με πολλή αγωνία και ήλπιζα να μου εξηγηθούσε επιτέλους τι γινόταν αυτές τις μέρες. Δεν φανταζόμουν αυτό που με περίμενε, κι ομως συνέβη.

Φτάνοντας στο σπίτι, είδα τη μαμά μου

να βγαίνει από την πόρτα. Ξαφνιάστηκα, είναι η αλήθεια. Τον τελευταίο καιρό είχε χειροτερέψει η κατάσταση της και είχε πολύ καιρό να βγει από το σπίτι. Μπαίνουμε στο αμάξι της και μου λέει: «Πάμε θάλασσα, ελπίζω να πεινάς, γιατί έχω λιγουρευτεί θαλασσινά...». Ένα γέλιο βγήκε από μέσα μου και δεν μπόρεσα να το καταπνίξω. Είχα προετοιμαστεί για το χειρότερο και βρήκα τη μάνα μου με λιγούρα για θαλασσινά! «Έτσι σε θέλω. Να γελάς, Ζωή μου, να γελάς. Είτε σε κάνω εγώ, είτε κάποιος άλλος...». Φαινόταν να έχει έναν περίεργο τόνο στη φωνή της. Σαν να της είχε φύγει ένα μεγάλο βάρος από πάνω της. Σαν να είχε γιατρευτεί από αυτό που της έτρωγε τη ζωή, σαν να μην υπήρξε ποτέ, λες και αυτά τα δεκατρία χρόνια είχαν περάσει σαν ένα απλό χρυσόλιγνημα.

Με το που φτάσαμε και πατήσαμε στην άμμο, πήρε μια βαθιά ανάσα, σαν να δινόταν στον άνεμο, να την πάρει μαζί του. Τόσο ανάλαφρη έστεκε. «Τι θα γίνει, δεν είχες τη λιγούρα σου εσύ;», είπα, καθώς τη χάζευα να χάνεται με το βλέμμα της μέσα στα κύματα. «Βιάζεσαι, Ζωή μου;», απάντησε. «Εγώ; Απλά σε φοβάμαι μη χιψήξεις στη θάλασσα να πιάσεις κανένα φαράκι με τόση όρεξη και δε σε προλάβω...». Ήθελα να της αποσπάσω την προσοχή, γιατί μου φαινόταν ότι κάτι τη βασάνιζε. Μου χαμογέλασε, με το πιο ωραίο χαμόγελο που μου είχε χαρίσει ποτέ. Δεν το ξεχνάω ποτέ αυτό το χαμόγελο. Δεν το βρίσκω πουθενά και σε κανέναν.

«Ζωή, από εσένα ποτέ δεν κρύφτηκα. Τις τελευταίες τρεις μέρες που προσπάθησα είδες πώς τα έκανα. Γι' αυτό δε θα φάξω να βρω τις κατάλληλες λέξεις. Ήξερες ότι αργά ή γρήγορα θα συνέβαινε. Το περιμέναμε όλοι. Και αυτό ήταν το λάθος μας. Δεν κυνηγούσαμε τη ζωή, κυνηγούσαμε το θάνατο, και να που τα καταφέραμε, τον φτάσαμε. Ο

γιατρός πριν μια εβδομάδα μου έδωσε δέκα μέρες ζωής.

Μου είπε πως με τη βοήθεια μηχανημάτων ίσως ο χρόνος μου να διπλασιάζοταν. Ίσως να έφτανε τις είκοσι μέρες, ίσως και τον ένα μήνα. Και αφού, όπως ξέρεις, εγώ δεν αφήνω τίποτα στην τύχη, πόσο μάλλον τις τελευταίες μου μέρες, του ζήτησα να μου δειξει έναν άνθρωπο που είναι συνδεδεμένος με τέτοια μηχανήματα. Όταν αντίκρισα το παλικάρι με σωληνώκια παντού χωρίς να μπορεί να κουνηθεί, τον ένα μήνα που του έμεινε, πήρα επιτόπου την απόφασή μου. Κι ας είπα στο γιατρό ότι θα το σκεφτώ, είχα αποφασίσει από την πρώτη στιγμή. Ήθελα να ζήσω, να νιώθω τη ζωή να κυλάει μέσα μου. Όχι να κυλάνε μέσα μου φάρμακα που θα την έκαναν να τάρει παράταση του ενός μήνα καθηλωμένη σε ένα κρεβάτι. Αυτό δε θα ήταν ζωή. Εγώ θέλω να χτυπάει η καρδούλα μου και να το νιώθω. Να δίνω την προσπάθεια μου μόνη μου...».

Εγώ όλη αυτή την ώρα είχα παραλύσει από τον πόνο που ένιωθα και τα δάκρυα έτρεχαν από τα μάτια μου χωρίς να τα ελέγχω. Εκείνη έπιασε τα χέρια μου, σκούπισε με ένα μαντίλι τα δάκρυα μου και συνέχισε:

«Ο θείος σου και ο πατέρας σου με εκλιπαρούσαν να πάω στο νοσοκομείο και να δεχτώ αυτό που μου είχε πει ο γιατρός. Αλλά γρήγορα κατάλαβαν πως δεν έχει νόημα. Οι δέκα μου μέρες θα είναι πιο γεμάτες αν τις περάσω με ανθρώπους που αγαπάω έξω στη θάλασσα, στον αέρα, να αισθάνομαι κόσμο, να μυρίζω τον αέρα, να βλέπω και να νιώθω ζωή από το να είμαι σε ένα άδειο, ψυχρό δωμάτιο νοσοκομείου. Έτσι το δέχτηκαν. Πράγμα που ελπίζω να κάνεις και εσύ. Γιατί αυτές τις μέρες που μου μένουν θέλω να τις περάσουμε οι τρεις μας. Θέλω να κάνουμε ό,τι περνάει από το μυαλό μας. Τρέλες, να ζήσω τρελά, να το κάνεις και εσύ

παιδί μου, μόνο αυτά σου μένουν όταν μεγαλώσεις. Δε με νοιάζει αν θα πονάω, θέλω να διασκεδάσω με την οικογένειά μου και θα τα ξεχάσω όλα. Θα με βοηθήσεις, Ζωούλα μου;»

Για μια στιγμή νόμιζα ότι δεν είχα φωνή. Μια δυνατή αγκαλιά εξήγησε ό,τι ήθελα να πω. Έκλαψα στην αγκαλιά της για πολλή ώρα και δε με απέτρεψε από αυτό. «Σ' αγαπάω!...», κατάφερα να φελλίσω κάποια στιγμή. Δεν περίμενα απάντηση, σηκώθηκα και της άπλωσα το χέρι «Πάμε, Ζωή μου!...».

Όχι δέκα, όχι δεκαπέντε, αλλά είκοσι μέρες άντεξε η μαμά μου, προς έκπληξη των γιατρών. Και είμαι πολύ περήφανη γι' αυτή. Την προτελευταία μέρα ήμαστε μαζί ξαπλωμένες στο κρεβάτι και μου είπε: «Εγώ άντεξα δέκα μέρες παραπάνω από ό,τι που λέγανε αυτοί. Κοίταξε να ζήσεις όπως θέλεις και όχι όπως θα σου υποδειξει ο οποιοσδήποτε...».

Η αγάπη μας την έκανε να αντέξει. Λίγο πριν αλείσει τα μάτια της, μας είπε: «Ερχεται η ώρα, το νιώθω. Σας αγαπάω πολύ. Ευχαριστώ που με ανεχτήκατε όλες τόσες μέρες, σας έβγαλα από το πρόγραμμα. Άλλα είμαι σκληρό καρύδι εγώ... ε, Ζωή;» Η καρδιά της σταμάτησε και τα μάτια της έκλεισαν. Το χέρι που έσφιγγε τόση ώρα χαλάρωσε και έπεσε πάνω στο κρεβάτι.

Έτσι θα θυμάμαι τη μαμά μου. Με τα αστεία της μέχρι την τελευταία στιγμή. Γιατί αν δεν ξεγελάσεις το θάνατο και δε γελάσεις λίγο μαζί του, δεν πρόκειται να τον νικήσεις πότε, ούτε φυσικά να πάρεις παράταση. Τι κι αν το καλοκαίρι που μένει δεν έχει νόημα χωρίς εκείνη; Τι κι αν δεν είναι πια εδώ να ζούμε μαζί τρελά; Εγώ πάντα θα τη θυμάμαι σε μια θάλασσα να κοιτάζει τα κύματα και να μου λέει «Πάμε, Ζωή μου, πάμε!...».

Πόσο στοιχίζει μία μέρα;

Ολη μου τη ζωή την πέρασα σε ένα υγρό και σκοτεινό υπόγειο. Ένα δωμάτιο με λιγοστά έπιπλα, μονίμως χρύσο και βυθισμένο στο σκοτάδι. Δεν ήταν ότι ιδιανικότερο, αλλά εκεί πέρασα όλες μου τις χρέες, όλες μου τις λύπες. Από την κάθε γωνιά ξεπηδούσαν αναμνήσεις, ξυπνούσαν συναισθήματα, η παραμικρή

Μαρίας Λοϊζίδου

ρωγμή στον τοίχο σήμαινε κάτι διαφορετικό. Οι καιροί όμως ήταν δύσκολοι, αιμέτρητες ήταν οι μέρες που η μητέρα μου έδωσε το δικό της κομμάτι φωμί, έτσι, για να μην κοιψθώ πεινασμένη, αιμέτρητες ήταν οι μέρες που αρνιόταν την δική μου βοήθεια, έτσι, γιατί δεν ήθελε να παρατήσω το σχολείο και να πάω για δουλειά, και την άκουγα συνεχώς να μονολογεί: «Θα τα καταφέρουμε, θα βρούμες ένα τρόπο, θα δουλέψω πρώι και βράδιο, δεν πρέπει να δώσω το χρυσό βραχιόλι της γιαγιάς». Μπορεί τότε να τα καταφέραμε χωρίς το βραχιόλι. όμως τελικά αυτό ήταν που με σπούδασε και με την αισιοδοξία της μαμάς με πήγε σε ένα καλό κολέγιο, ώσπου μετά από μερικά χρόνια είχα βρει δουλειά σαν δασκάλα σε ένα κέντρο απασχόλησης παιδιών.

Από μικρή ονειρευόμουν να έχω μια μεγάλη οικογένεια, να ζω σε ένα ευρύχωρο σπίτι και να βρήξω τα δικά μου χρήματα, ίσως γιατί μεγάλωσα με αυτές τις ελλειφεις. Αρχισα λοιπόν, σιγά-σιγά να πραγματοποιώ ένα-ένα τα όνειρά μου. Είχα μια δουλειά με σταθερό μισθό, είχα παντρευτεί, είχα ένα υπέροχο γιο που πήγαινε κιλάς στην πρώτη δημοτικού, και με την βοήθεια του συζύγου μου είχαμε χτίσει ένα πολύ όμορφο σπίτι. Βέβαια, η πραγματοποίηση των ονειρών μου ήθελε και τις απαιτούμενες θυσίες. Δούλευα τα απογεύματα μέχρι αργά και δεν έβλεπα την οικογένειά μου. Ήθελα όμως τόσο πολύ να προσφέρω κι εγώ κάτι, είχα τόση όρεξη και ήθελα να φτιάξω ένα μέλλον όσο το δυνατόν καλύτερο, για μένα και γι' αυτούς που σήμαιναν τα πάντα για μένα. Η καθημερινότητα όμως με απομάκρυνε από τα αγαπημένα μου πρόσωπα πριν καλά-καλά το καταλάβω, και το χειρότερο ήταν ότι δεν έκανα τίποτα για να το αποτρέψω. Οι κακές αναμνήσεις της παιδικής μου γλυκίας με τύφλωσαν και δεν με άφησαν να δω, πως τα λεφτά δεν είναι το παν. Όμως δεν δούλευα μανιακά από απληστία,

απλώς δεν ήθελα η οικογένειά μου να περάσει ότι πέρασα κι εγώ, μια ζωή μέσα στην εξαθλίωση, την αστάθεια, την αβεβαιότητα.

Αυτό ερχόταν να επιβεβαιώσει, σύντομα, ένα περιστατικό, που ευτυχώς με ξύπνησε από το βαθύ λήθαργο και απομάκρυνε μεμιάς το μαύρο πέπλο που μου έχλεινε τα μάτια. Οι προειδοποιήσεις άρχισαν σταδιακά, όμως εγώ τις αγνοούσα. Όλα ξεχίνησαν όταν στις διακοπές των Χριστουγέννων είχα μείνει σπίτι και τότε ήταν που παρατήρησα μια περίεργη συμπεριφορά στο γιο μου, δεν είχα δώσει όμως ιδιαίτερη σημασία. Πέρασαν μέρες από τότε, όταν έγινε κάτι που με έβαλε σε έντονο προβληματισμό. Ήταν βράδιο και είχα μόλις γυρίσει κουρασμένη από τη δουλειά. Τότε με πλησίασε ο γιος μου και με ρώτησε: «Μαμά, πόσα χρήματα παίρνεις σε μια μέρα;» Παραξενεύτρα, τον ρώτησα γιατί τόσο ενδιαφέρον, αλλά αυτός δεν μου απάντησε. Μετά από λίγο γύρισε και μου ξαναύειτε: « Μαμά, μπορώ να έχω πενήντα ευρώ;». Και τότε εγώ τον ξαναφώτησα γιατί, αλλά αυτός πήγε στο δωμάτιό του με σκυμμένο το κεφάλι, χωρίς να πει λέξη.

Από τότε και για βδομάδες μετά, τον έβλεπα να μαζεύει κάθε κέρμα που έβρισκε πεταμένο και παραμελημένο σε κάθε γωνιά του σπιτιού. Απορημένη τον παρακολουθίουσα και περίμενα απλώς την κατάλληλη στιγμή για να του μιλήσω. Ένα βράδιο, λοιπόν, που μόλις είχα γυρίσει από τη δουλειά, ήμουν έτοιμη να το συζήτω μαζί του, δεν είχα καταλάβει τι σήμαιναν όλα αυτά. Δεν πρόλαβα όμως. Στεκόταν μπροστά από την πόρτα και με περίμενε. Μόλις άνοιξα, με ρώτησε με απορία: «Μαμά, μήπως έχεις δύο ευρώ;». Δεν πρόλαβα καν να σκεφτώ, μεταξύ αυτώς με δάκρυα στα μάτια έτρεξε ξανά στο δωμάτιό του. Δεν ήθελα να τον ενοχλήσω, ήθελα πρώτα να τρεμήσει και μετά θα του μιλούσα. Πήγα λοιπόν στο σαλόνι, κάθισα μόνη, να τα βάλω όλα σε μια τάξη, να μιλήσω με τον εαυτό μου, να ανακαλύψω τι φταίει. Τι άραγε συνέβαινε; Και ενώ προσπαθούσα να σκεφτώ, τον είδα να έρχεται. Με αργά και ήρεμα βήματα, ήταν όμως έτοιμος να βάλει τα κλάματα πάλι. Κρατούσε μια πλαστική σακούλα γεμάτη κέρματα, με πλησίασε και μου την έδωσε. Παραξενεύτρα, τον κοίταξα με απορία. Τότε αυτός με βουρκωμένα μάτια ψιθύρισε: «Θα μπορούσαιμε να περάσουμε μια μέρα μαζί;» ■

Pόζα

Το ταξί σταμάτησε. Εκείνη βγήκε, δισταχτικά, με τις καστανόξανθες μπούκλες της να ανεμίζουν με κάθε φύσημα του αέρα. Περπατούσε περήφανα. Ανήγνευε το χώρο γύρω της με τα έντονα σμαραγδί μάτια, πανέμορφα, μα έκρυβαν πόνο και δυστυχία. Ήταν γενναία και φαινόταν το γεγονός ότι είχε περάσει

Νικολέττα Μπακόλα

πολλά στη ζωή της. Μα πια δεν είχε σημασία, τα καταφερε, επιβίωσε. Αυτό που την απασχολούσε τώρα με μανία ήταν να βρει το σωστό σπίτι. Είχε κάνει τόσο δρόμο, δε γινόταν να γυρίσει πίσω τώρα. Ανέσυρε τη διεύθυνση από τη μνήμη της. Δε χρειάστηκε καν να κοιτάξει το τσαλακωμένο πια μικρό χαρτί που κρατούσε στα χέρια. Το πέταξε στον κάδο δίπλα της και πέρασε το δρόμο.

Εστίασε το βλέμμα της στο σπίτι αριστερά της. «Αυτό πρέπει να είναι...», σκέφτηκε. Προχωρώντας βήμα-βήμα όλο και πιο κοντά στην πόρτα, κοντοστάθηκε. Δείλιασε, και με μιας το περπάτημά της έγινε ακόμη περισσότερο δισταχτικό και αργό. Τι θα έκανε; Τι γύρευε να βρει; Αξίζει πραγματικά να αναστατώσει τη ζωή αυτού του άνδρα; Και να του πει τι; Ότι σ' αυτόν οφείλει τη ζωή της, την υπάρξη της;

Αν και φαινόταν ανεξήγητη, η επιθυμία της να τον γνωρίσει ήταν τεράστια. Ανορωτώνταν τι να απέγινε. Έκανε οικογένεια, παιδιά; Είχε καταφέρει να συνέλθει από τη φρύκη του πολέμου; Εκείνη στεκόταν πια στα πόδια της και το όφειλε σ' αυτόν. Ήθελε να τον ευχαριστήσει. Να του δείξει ότι τα κατάφερε. Να τον κάνει περήφανο. Μα θα τη θυμόταν; Όλες αυτές οι σκέψεις περνούσαν από το μιαλό της, ενώ συνέχισε να παρατηρεί τα σπίτια και τους περαστικούς.

Ο άνδρας δεν ήταν σπίτι. Δε χρειάστηκε καν να ρυπήσει την πόρτα, διότι τον αναγνώρισε αμέσως, βλέποντάς τον να διασχίζει ο ίδιος το δρόμο και να προχωράει προς το σπίτι του, κρατώντας διάφορες σακούλες με φύνια στα χέρια του. Δεν είχε αντιληφθεί την παρουσία της, μα αυτή τον κοιτούσε ήδη επίμονα, σαν να προσπαθούσε να διαβάσει τη σκέψη του. Σε μια στιγμή, για ένα δευτερόλεπτο μονάχα, γύρισε και την κοίταξε αφηρημένα. Τα βλέμματά τους διασταυρώθηκαν και ε-

κείνη βυθίστηκε, όπως τότε, στα γαλανά του μάτια.

Σαν όνειρο άλλαξε το σκηνικό γύρω της. Το βλέμμα του αναζωπύρωσε αναμνήσεις, συναυσθήματα που έως τότε ήταν καλά κρυμμένα. Όλα φάνηκαν σε μια στιγμή να αλλάξουν. Ο δρόμος, τα αυτοκίνητα, οι περαστικοί είχαν εξαφανιστεί. Κάποτε, σε εκείνα τα μέρη ακούγονταν μονάχα τιτιβίσματα πουλιών, το φύσημα του αέρα. Μα τώρα πια, η βοή που προκαλούσαν τα αεροπλάνα πετώντας πάνω από τα χωριά, με στόχο τις μεγαλύτερες πόλεις, δεν έλεγε να σταματήσει. Είχε αρχίσει ο μεγάλος πόλεμος, μα ο εχθρικός στρατός ακόμα δεν είχε πατήσει το πόδι του εκεί. Εκείνη βρέθηκε νοερά στο γνώριμο σπίτι όπου είχε μεγαλώσει, σε μια πολωνική επαρχία, με τους γονείς, τον παππού και τη μεγάλη της αδερφή.

Η μέρα ξέκινησε όπως κάθε άλλη μέρα. Η οικογένεια είχε μάζευτει στο σαλόνι, το μεγαλύτερο χώρο του σπιτιού. Συζητούσαν γιορτές κέφι, με φόβο για μια εισβολή. Τόσο μεγάλος ήταν ο φόβος τους, που δίσταζαν να βγουν λίγα μέτρα από την εξώπορτα μόνοι, ειδικά τα κορίτσια. Ο πόλεμος τους είχε επηρεάσει βαθιά και η ανησυχία ήταν φανερή σε κάθε πρόσωπο.

Την ημέρα εκείνη, όμως, όλα άλλαξαν. Έμελλε να είναι η πιο καθηριστική μέρα της ζωής της. Μέσα σε μια στιγμή ήρθαν τα πάνω κάτω. Ενοπλοί στρατιώτες πλησίαζαν. Φαινόταν από νωρίς ότι κατευθύνονταν προς το χωριό, ήταν έτοιμοι να πραγματοποίησουν έροδο. Ένας μεγαλόσωμος άνδρας στεκόταν πιο μπροστά από τους υπόλοιπους, με κύρος και εξουσία να πηγάζουν από τη στάση του σώματός του. Έδινε διαταγές, αυτός ήταν ο επικεφαλής.

Η οικογένεια αρχικά, ως λογική αντίδραση, μαζεύτηκε στο παρθένο, για να καταλάβει τι συνέβαινε. Άκουγαν όλοι τις φωνές και τα βήματα, μα ήταν αδύνατο να καταλάβουν τις λέξεις που έβγαιναν από το στόμα των στρατιωτών. Δεν ήταν πάνω από είκοσι αυτοί που κατευθύνονταν προς το σπίτι τους. Οι υπόλοιποι είχαν μάζευτει στα γύρω σπίτια, ακολουθώντας την ίδια τακτική. Η μικρή αμέσως σκέψη της ήλικιωμένη γειτόνισσα, με την οποία συζητούσε συχνά και τη βοηθούσε κάπου-κάπου στις δουλειές. Πώς να την προειδοποίησε; Δε γνώταν.

Πρώτη αντέδραση η μητέρα, η οποία πρόσταξε επι-

τακτικά τα κορίτσια να απομακρυνθούν από το παράθυρο και να ανέβουν στο δωμάτιο τους να κρυφτούν. Στη μεγάλη αδερφή έδωσε το κλειδί της πόρτας του δωματίου της και την παρακάλεσε να προστατέψει τη μικρή, φίλωντας την στο μέτωπο. Ήπακουσαν αμέσως και οι δύο. Η μεγάλη έπιασε τη μικρή αδερφή από το χέρι κι ἐτρέξαν να ανέβουν τα σκαλιά μαζί. Ο πατέρας έπιασε το όπλο του και στάθηκε στην πόρτα, γονατισμένος στο πλάι, έτοιμος να υπερασπιστεί το σπίτι και την οικογένειά του. Έπειτα, η μητέρα πήρε στα χέρια τον ανήμπορο παππού, για να τον απομακρύνει από τον κίνδυνο. Αυτή ήταν και η τελευταία φορά που τους είδε η μικρή, κοιτάζοντας για ένα δευτερόλεπτο από την κορυφή της σκάλας την αναστάτωση που επικρατούσε.

Η μητέρα δεν έφτασε μακριά. Με ένα δυνατό κρότο, η πόρτα έσπασε κι αυτόματα ο πατέρας ξεκίνησε να πυροβολεί, σε μια προσπάθεια να προστατέψει τους υπόλοιπους. Μα ήταν μια μάταιη προσπάθεια. Δεν είχε ελπίδα να αντιμετωπίσει τόσους στρατιώτες με ένα μικρό, σκουριακόνιο όπλο. Στο πρώτο λεπτό βρέθηκε στο πάτωμα, νεκρός πια, σε μια λίμνη αίματος. Το ίδιο και η μητέρα, με δακρυσμένο πρόσωπο και τον παππού δίπλα της, σοβαρά τραυματισμένο. Η τελευταία σκέψη όλων: Τι θα απογίνονται οι μικρές;

Οι στρατιώτες άρχισαν να φάχουν το σπίτι, ρίχνοντας έπιπλα, σπάζοντας, καταστρέφοντας χωρίς δεύτερη σκέψη ότι βρίσκονταν στο διάβα τους. Τα ράφια, τα συρτάρια, ακόμα και τα στρώματα έσχιζαν με μανία. Χαρτιά τσαλακωμένα και πεταμένα στο πάτωμα, σπασμένα γυαλιά και ξύλα αντικατέστησαν την ήρεμη, ειρηνική ατμόσφαιρα που επικρατούσε πριν δέκα λεπτά.

Τα κορίτσια άκουγαν τα πάντα. Η μεγάλη αδερφή καθησυχάζει τη μικρή, που είχε αρχίσει να κλαίει σιγανά. Την κοιτάζει στα μάτια και τη φίλησε στο μέτωπο, σηκώνοντάς την και κρατώντας την σφιχτά στην αγκαλιά της. Αντιλαμβανόμενη το μέγεθος του κινδύνου, η μεγάλη αδερφή κλείδωσε την πόρτα και έκρυψε τη μικρή στη ντουλάπα, χωρίς να γάσει λεπτό. Κάθε δευτερόλεπτο είχε σημασία.

Η ίδια δεν πρόλαβε να κρυψτεί. Μόλις που είχε κλείσει το καρύοφυλλο, όταν η πόρτα του δωματίου άνοιξε βίαια και δύο στρατιώτες μπήκαν στο παιδικό δωμάτιο. Η κοπέλα στάθηκε γενναία μπροστά από τη ντουλάπα για να προστατέψει την αδερφή της. Όμως, δε μπόρεσε να προστατέψει τον εαυτό της από τα πυρά. Με ένα τελευταίο βλέμμα στα μάτια του ανθρώπου που είχε τραβήξει τη σκανδάλη, ξεψύχησε.

Ολόκληρη τη σκηνή παρακολούθησε η μικρή αδερφή, μέσα από μια χαραμάδα της ντουλάπας, καλά κρυμμέ-

νη ακόμα. Άρχισε να κλαψουρίζει, μα έβαλε το χέρι σφιχτά μπροστά από το στόμα της, σε μια προσπάθεια να μην ακουστεί. Παρατήρησε τους δύο άνδρες προσεχτικά, γνωρίζοντας ότι ίσως ήταν και το τελευταίο πράγμα που θα έκανε ποτέ της.

Οι δύο στρατιώτες διέφεραν. Ο ένας φαινόταν έμπειρος, πρέπει να ήταν βαθμοφόρος, και τα μάτια του διφούσαν για τη θέα του αίματος. Ο άλλος ήταν δεν ήταν δεκαοχτώ χρονών. Τα έντονα γαλάζια του μάτια φανέρωναν την αιώνιηση της μάχης, του κινδύνου, αλλά και της εξουσίας που του χάριζε το όπλο, καθώς και τα προνόμια της θέσης του. Ο δεύτερος απεχθανόταν τη βία του πολέμου. Η ψυχή του ήταν αγνή. Είχε αναγκαστεί, όμως, μικρός ακόμα, να υπηρετήσει στο στρατό. Πρέπει να έμενε στο χωριό πέρα από τα σύνορα, γιατί της θύμισε τα παιδιά που έβλεπε όταν πήγαιναν εκεί για προμήθειες με τον πατέρα της. Και είχε ακούσει από εκείνον ότι πολλά από αυτά τα αγόρια τα μάζεψαν και τα έστειλαν στον πόλεμο.

Ο δεύτερος, από μια αδέξια κίνηση της μικρής, αντιλήφθηκε την παρουσία κάποιου στη ντουλάπα. Αυτή καταράστηκε τον εαυτό της που δεν ήταν πιο προσεχτική. Ωστόσο, εκείνος δεν αντέδρασε αμέσως. Έγνεψε στον πρώτο «Θα το αναλάβω εγώ από εδώ». Ο πρώτος συμφώνησε κι έφυγε βιαστικά να ελέγχει και τα υπόλιπα δωμάτια. Η μάχη εδώ είχε τελειώσει, και εκείνος διφούσε να βρει τα άτομα στα υπόλιπα σπίτια.

Ο γαλανομάτης, αφήνοντας προσεχτικά και με μία κίνηση κάτω το όπλο του, έφτασε στο φύλλο της ντουλάπας και το άνοιξε σιγά. Πράγματι, μέσα βρισκόταν ένα κορίτσι, τρομοκρατημένο να τον κοιτάζει στα μάτια, ήταν δεν ήταν ξει χρονών. Είχε πάρει στα χέρια της μια μικρή κούκλα και δάκρυα έτρεχαν από τα μάτια της, μουσκεύοντας τα ρούχα στη ντουλάπα.

Ήξερε ποιες ήταν οι εντολές του. Κανένας επιζών! Μα γιατί; Τι είχαν φταίξει αυτοί οι άνθρωποι; Μονάχα προσπαθούσαν να ζήσουν μια φυσιολογική ζωή. Οι γονείς να μεγαλώσουν τα παιδιά τους όσο καλύτερα γινόταν, μικρά από βιαστήτες και ταφαρές. Βέβαια, δεν ήταν ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία φορά που έμπαινε σε ένα σπίτι με τις ίδιες εντολές. Μα ένα παιδί, τόσο μικρό και αβοήθητο; Δεν υπέφερε ήδη αρκετά; Δε μπορούσε να εκτελέσει τις διαταγές που του δόθηκαν, όχι αυτή τη φορά τουλάχιστον. Όχι σήμερα, όχι ποτέ αν ήταν στο χέρι του.

«Πώς σε λένε μικρή μου;», ρώτησε με έντονο ενδιαφέρον και με ευαισθησία. Αρχικά το κοριτσάκι δεν απάντησε, μα καθώς το ξανασέφτηκε ομολόγησε: «Ρόζα», φανερώνοντας την εβραϊκή της καταγωγή. Δεν είχε λόγο πια να κρύψει τίποτα. Ήξερε την κατάσταση στην οποία βρισκόταν. Γνώριζε ακόμα και τις εντολές του στρατιώτη απέναντι της, σα να μπορούσε να διαβάσει τη σκέψη του. Ήξερε τι κάνανε στα άτομα που έβρισκαν. Και στους άνδρες, και στις γυναίκες. Άλλα η ίδια δε χρησίμευε σε κάτι. Ήταν πολύ μικρή, θα τη σκότωναν. Μα γιατί δεν το είχαν κάνει ήδη; Συγκεκριμένα, τι γύρευε να βρει ο άνδρας μπροστά της; Παρατηρούσε ακόμα το ενδιαφέρον του για την ίδια και την αμηχανία στις κινήσεις του.

Έβγαλε βιαστικά από την τσέπη του ένα μήλο και το έβαλε στη χούφτα της. Το βλέμμα του έπεισε σε μια ζωγραφιά στον τοίχο. Την άρπαξε, έγραψε κάτι πίσω της και της τένι έδωσε. Έκείνη γύρισε το βλέμμα της από την κούκλα και τον κοίταξε με απορία. «Συγχώρεσε με», της είπε, κοιτώντας την στα μάτια. «Δε μπορώ να φέρω πίσω τους δικούς σου. Δε φταίσε εσύ. Δεν το ζήτησες αυτό. Ούτε κι εγώ φυσικά. Κανένας μας δεν το ζήτησε. Άλλα όλα θα πάνε καλά. Θα δεις. Κοίτα». Επέστησε την προσοχή της στο σημείωμα που της είχε δώσει. «Περίμενε εδώ μέχρι να φύγουν όλοι. Υστερά τρέξε όσο πιο γρήγορα μπορείς στο διπλανό χωριό, πίσω από τους λόφους προς το ποτάμι. Πες αυτό το ονόμα, στο έχω γράψει». Της το έδειξε, μα η ίδια δεν μπορούσε να το διαβάσει, δεν κοταλάβαινει τα γράμματα. Ο στρατιώτης το αντιλήφθηκε από την έκδηλη απορία τής μικρής, καθώς κοιτούσε φοβισμένα τις λέξεις. «Δώσε το χαρτί σε οποιονδήποτε χωρικό συναντήσεις και θα σε πάξει στο σωτό μέρος, θα σε φροντίσουν εκεί». Τη φίλησε στο μέτωπο και τη σφιγκταγκάλιασε. Φεύγοντας, της έγνεψε να κάνει ησυχία, και με γρήγορο περπάτημα εξαφανίστηκε.

Τώρα πια το σπίτι ήταν άδειο. Ήταν ήδη μεσάνυχτα κι έζω βασιλεύει το πένθιμο σκοτάδι. Στον αέρα είχε μείνει η μυρωδιά καπνού. Τα αυτιά του κοριτσιού βούλζαν από τους χθεσινούς πυροβολισμούς. Κοίταξε από το σπασμένο πια παράθυρο. Έβρεχε έξω, φωνόταν μεγάλη καταγίδα, με βροντές κι αστραπές. Φοβόταν. Προχώρησε αργά και προσεχτικά γύρω από το δωμάτιο, προσπαθώντας να αποφύγει τα σπασμένα γυαλιά που κάλυπταν σχεδόν όλο το πάτωμα. Αν και τα πτώματα της κάποτε οικογένειάς της είχαν εξαφανιστεί, ο χώρος ήταν γεμάτος αίμα, που της προκαλούσε αηδία και τάσεις λιποθυμίας. Κοίταξε αν ήταν η μόνη ζωντανή, αν και ήδη γνώριζε την απάντηση. Τέσσερις σφαλέρες είχαν καταστρέψει ό,τι πολυτυμότερο είχε.

Μέσα σε μια μέρα.

Κατέρρευσε. Έπεισε και κουλουριάστηκε στο πάτωμα, κλαίγοντας τώρα με λυγμούς. Δεν άντεχε τη φρίκη γύρω της. Ήθελε όσο τίποτα ξανά την οικογένειά της. Ήταν πια μόνη. Δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει, πώς να προφυλαχτεί.

Σε μια στιγμή αναλαμπής, της ήρθε η εικόνα του στρατιώτη στο μυαλό. Είχε διακινδυνεύσει τη θέση του και τη ζωή του για να τη βοηθήσει, ενώ εκείνη δεν ήξερε ούτε το όνομά του. Με μια κίνηση σηκώθηκε στα πόδια της, σκούπισε τα δάκρυα της και έτρεξε να βρει αυτά που της είχε αφήσει.

Ήταν μέσα στην τνουλάτα όλα. Ένα μήλο και ένα σπιρέμωμα. Τώρα, με την ελπίδα της αναπτερωμένη, μάζεψε όσα νόμιζε ότι χρειαζόταν και μπορούσε να κοινβαλήσει από το κατεστραμμένο σπίτι. Τα έβαλε σε έναν αυτοσχέδιο μπόγο και περίμενε να περάσει η κοταιγίδα, για να αρχίσει να περπατάει. Ήξερε ότι το κοντινότερο χωριό δεν ήταν μακριά. Ναι. Μπορούσε να τα καταφέρει. Η τουλάχιστον έπρεπε να προσπαθήσει. Όχι μόνο για τον εαυτό της. Για την οικογένειά της. Για την αδερφή της, που έδωσε τη ζωή της για να την προστατέψει. Για εκείνον, που αποφάσισε ότι άξιζε το ρίσκο να τη βοηθήσει.

Με αυτές τις σκέψεις αποκοινιήθηκε στο ξύλινο πάτωμα. Ξύπνησε από τον ήλιο, που φαινόταν στον ουρανό και την έλουζε με τις ακτίνες του. Ο κόσμος γύρω είχε αλλάξει. Εκείνη, πήρε ήσυχα το μπόγο της, έλεγέσε για το σημείωμα μια τελευταία φορά, και ξεκίνησε το δρόμο προς το διπλανό χωριό.

Η σκέψη της ξαναγύρισε στην πραγματικότητα, κι αντιλήφθηκε ότι ο άνδρας είχε ήδη μπει μέσα στο σπίτι. Αναφράτηκε μια τελευταία φορά: Αξίζε;

Φυσικά, ήθελε να τον γνωρίσει.

Κάθε προηγούμενος δισταγμός της ξεπεράστηκε κι εκείνη πέρασε με αποφασιστικότητα τα τελευταία εκατοστά που τη χώριζαν από την εξώπορτα του σπιτιού. Χτύπησε το κουδούνι. Την πόρτα άνοιξε, προς μεγάλη της έκπληξη, ένα μικρό κορίτσι. «Γεια σου!», της είπε, και την κοίταξε με τα μεγάλα της μάτια, γεμάτη ενδιαφέρον και παιδική αθωάστητα. «Ρόζα, ποιος είναι, μικρή μου?», ακούστηκε μια φωνή από το σπίτι. Η κοπέλα έμεινε σαστισμένη, ενώ στην πόρτα έφτασε ο άνδρας που γύρευε. «Μπορώ να σας βοηθήσω σε κάτι;», τη ρώτησε, με έντονα ζωγραφισμένη απορία στο πρόσωπό του. Δεν πρέπει να την είχε αναγνωρίσει. Μα εκείνη τον γνώρισε από την πρώτη στιγμή που τον είδε. Δεν είπε τίποτα, απλά χαμογέλασε και έγνεψε καταφατικά. ■

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Της Κριτικής Επιτροπής του Πανελλήνιου και Παγκύπριου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Αγγλικής Ποίησης, για Παιδιά και Εφήβους, με θέμα ελεύθερο

Η Κριτική Επιτροπή, αποτελούμενη από τους κ. **Λεωνίδα Χαζίρογλου**, κ. **Μαριάνθη Αναστασιάδου** και κ. **Αγγελική Μελίτσα**, αφού μελέτησαν και αξιολόγησαν αντικειμενικά και ο καθένας/μια ξεχωριστά τα υποβληθέντα προς κρίση έργα αγγλικής ποίησης που γράφτηκαν από παιδιά και εφήβους, συνήλθαν από κοινού με την κ. **Πολυξένη Γιάχου**, Εισηγήτρια και Γραμματέα των Κριτικών Επιτροπών, στη Στέγη της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ζωοδόχου Πηγής 2-4, β' όροφος), την Πέμπτη 31 Ιανουαρίου 2013 και ώρα 19:00 για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και αποφάσισαν ομόφωνα και παμφηφεί τα παρακάτω:

1. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*Yearning to return home*», με το φευδώνυμο «*Υπαίτια*», που ανήκει στην **Αικατερίνη Πέττα**, από το **2ο Ενιαίο Λύκειο Ζακύνθου**.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*The grezen of darkness*», με το φευδώνυμο «*Γουλιέλμος της Μπάσκερβιλ*», που ανήκει στον **Αλέξανδρο Καλόμοιρο**, από το **1ο Λύκειο Σερρών**.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «*The feelings in a tear*», με το φευδώνυμο «*Rose charmed by the moon*», που ανήκει στην **Daphne Chorattidou**, από το **Pascal English School** της **Λεμεσού**.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Wild*», με το φευδώνυμο «*Fay*», που ανήκει στην **Fotini Drakou**, από το **Pascal English School** της **Λευκωσίας**.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Clock clock closk*», με το φευδώνυμο «*Κούκος*», που ανήκει στην **Μυρσίνη Σαρδελιάνου**, από το **Λύκειο Κάτω Καστριτσίου** στην **Πάτρα**.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «*Just me*», με το φευδώνυμο «*Hope*», που ανήκει στην **Θεοδώρα Παπαμανώλη**, από το **91ο Δημ. Σχολείο Αθηνών**.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Εισηγήτρια: **Πολυξένη Γιάχου**

Τα Μέλη: **Λεωνίδας Χαζίρογλου**, **Μαριάνθη Αναστασιάδου**,
Αγγελική Μελίτσα

Yearning to return home

Αικατερίνης Πέττα

Who could predict a natural catastrophe?

A melancholic sunset accompanied by heavy rain.

Oh... the rain, tears of mother Earth
dragged out after the massacre.

A mysterious pitch dark sky resembling a widow's dress
trying to absorb every sign of movement,
every single sign of life.

And then, endless masses of tortured creatures
screaming helplessly in terrible agony
unable to escape their ruthless fate,

their deadly wounds that eternally litter the barren soil.
No longer inspired, bold and armed soldiers
but just resentful souls.

«Look!» somebody shouted «a bloody-red poppy».
Yes, an inspiring flower on the horizon,
growing in the desperate fighters' hearts.

A miracle, a miracle, stunning and dominating
a marvelous sunlight assuages the fear and the pain.

A pigeon totally boundless and free like faith
emerges and encourages the fallen soldiers.

Out of the blue an invigorating image
completes the rebirth of nature.
Sweet home, warm hugs, storytelling,
pervasiveness of food smells.

Love, happiness and relief finally released
from the impenetrable darkness of war
flood the survivors' feelings, thoughts and dreams.
They whisper nothing but “Make peace”.

Peace, a single word, a Utopia or
the only genuine salvation of humanity?

The frozen realms of darkness

Αλέξανδρον Καλόμοιρον

Sailing through the seas of darkness
While winds howl in this eternal blackness
I head to the forgotten realms of frost
Searching for ghosts of lives long lost

Standing in the dreamless, cold night
I let out a harsh cry
Recalling bygone phantoms
That vanish in the veils of fog

In the midst of the furious storm
There appears a white clad
apparition of frozen time
That floats through terrors unborn

I lift my eyes and gaze
At the ethereal form in the haze
Remembering the woes that weigh
On my sorrow laden soul

The shadows rise beneath the moon
And thunders sing the song of doom
In this forlorn realm of old
While the night's end portends

Ere the break of the new day
My soul departs with the gale
In this unfathomable sea of time
To join the voluptuous white clad form

Black of hair and blue of eyes
Her face mysteriously smiles
While we are heading to distant worlds
Where dreams are still alive

And as we vanish in the frozen night
A bell tolls at the day's first light.

The feelings in a tear

Δάφνης Χωραπίδου

Under the moonlight my sorrow was exposed
The crystal tears running down my cheeks, danced with the wind
And I really wish they'd reach you...
It's hard to bear the distance in between

They'd let you know, you are my world
My dreams, my thoughts, my very end
They'd make you see how desperately my heart calls out for you
the strength it takes to fake my smile, and hold back tears remained unseen.

How I'd run and reach for your embrace
To see, feel, touch that charming face.
Rest my head upon your chest and feel your affection
And witness that love is not a deception.

For our souls are in sync,
It seems as if our minds are linked
Not even death will keep us part,
Because you wield the other half of my heart.

Just me

Θεοδώρας Παπαμανώλη

Our world is in danger,
That's what I hear.
Everybody is saying
that the END is near.

Please save the flowers,
the trees and the sea,
but nobody ever listens,
because its just me.

Wild

Φωτεινής Ντάκον

Born from love,
An innocent child - shocked
From the cruelty but still
There was a bright side
I saw the beautiful view
The journey of life
I was living in a small
World - my world. Free.
But sometimes the girl couldn't
decide who she wanted to be.
So I travelled and learned
Saw happiness. Saw
Innocence. But the dark smoke
never left.
So the girl tried to fight and
Save a life... taking hers to death
She lived a happy life
Now all the others
Side by side
Are staring at the bright side
Living free and Wild
In the memory of that innocent child.

Clock clock clock

Μυρσίνης Σαρδελιάνου

Clock clock clock, wake up time!
Where is it sleeping, what is it stealing
Ignoring that its art's not fine

Clock clock clock, remember me!
We met the day I was born
Down in the empty hole of the obvious trapdoors
Where the only color I could see was white
Then you gave the rhythm and I lost all magic light

And the forest creatures made of caramel
Indulged me with their names
Gave me their melting hands and without a single gaze
Caused my inner beat So did you now call time

Clock clock clock, did you forgot!
When I stared at you all noon
Counting the minutes before I started kissing the unknown
Behind me stood all secrets that I sought
Did you ever warn me of what was going on
The eyes in the back of my head would never see
Now evolve, don't go forward, clock!
For you're never on my side

And you're even deceiving time
The wildest, most freakish creature unearthed

Clock clock clock, will you leave my home
But you're lucky, afterall
For the end's already called-forth.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.		σελ.
Σημείωμα Εκδότη	1	Ξεπεράστε τους φόβους σας (Σταματούλας Παναγιοπούλου)	39
Προκήρυξη Λογοτεχνικού Διαγωνισμού	2	Χαρτονόμισμα και κέρμα (Γεωργίου Σακελλαρόπουλου)	44
Προκήρυξη Πανελλήνιου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Ποίησης και Διηγήματος για παιδιά και εφήβους	3	Ο φυτοφάγος αετός (Παναγιώτη Μικελόπουλου)	45
Αφιέρωμα Κωνσταντίνου Καβάφη	4	Πρακτικό Κριτικής Επιτροπής	46
Έν μεγάλη Έλληνική Αποικία, 200 π.Χ. (Κωνσταντίνου Π. Καβάφη)	5	Σκιάς ὄναρ ἄνθρωποι (Αβέρωφ Στυλιανίδη)	47
Απονομή τιμητικών διακρίσεων για το λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης και Διηγήματος για παιδιά και εφήβους από την Ελλάδα και την Κύπρο	7	Ελέγσόν με, Κύριε (Στέλιου Δρακονταειδή)	48
Λογοτεχνικά βραβεία στα παιδιά	11	Αόρατη θλίψη η ποίηση (Μαρίας-Νεφέλη Μαρκοπούλιώτου)	49
Ο λόγος του ΥΠ.ΠΟ. Κωνσταντίνου Τζαβάρα	12	Αγάπης λήθη (Ερασμίας Μπουλιτσάκη)	50
Χαιρετισμός Προέδρου Ένωσης Λευτέρη Β. Τζόκα	13	Όνειρο (Σπύρου Μουρούτη)	51
Ο λόγος της Πολυξένης Γιάχου	14	Ματαιότητα (Γιώργου Μενελάου)	52
Ο λόγος του Χρήστου Γκόντζου	15	Πρακτικό Κριτικής Επιτροπής	53
Ο λόγος της Αγάπης Ευθυμιοπούλου	16	Δυο κουβέντες στο γιο μου... (Δημητρίου Φθενάκη)	54
Ο λόγος του Σταύρου Σταύρου	17	Το ποτάμι (Αντώνη Σεργίου)	57
Πρακτικό Κριτικής Επιτροπής	18	Αισθήματα χωρίς σύνορα (Χρύσως Νικολάου)	59
Γλυκιά πατρίδα (Θεμιστοκλή Ζαννούπα) ..	20	Με μια υποψία κανέλας στο τελείωμα... (Ελένης Καράλη)	62
Ειρήνη είναι... (Κυπριανού Κυθραιώτη)	21	Η ζωή της Ζωής μου (Εύας Τζανακάκη)	66
Η θάλασσα (Λαρίσας Ολαρίου)	21	Πόσο στοιχίζει μία μέρα; (Μαρίας Λοΐζηδου)	70
Θαλασσινό όνειρο (Ευφροσύνης Τριανταφύλλη)	22	Ρόζα (Νικολέττα Μπακόλα)	71
Το μαγικό ραβδί (Χριστίνας Παπατόρου) ..	22	Πρακτικό Κριτικής Επιτροπής	74
Νύχτα (Παναγιώτας Κολοβού)	23	Yearning to return home (Αικατερίνης Πέττα)	75
Τα αστέρια (Πελαγίας Γκουρνέλου)	23	The frozen realms of darkness (Αλέξανδρου Καλόμουρου)	76
Ο φίλος που με γιάτρεψε (Ελισάβετ Μαλιαρά, Κων/νου-Ζώη Τσαγανού)	24	The feelings in a tear (Δάφνης Χωρατίδου)	77
Λέξεις φυχής (Γεωργίας Τσουκαλά)	29	Just me (Θεοδώρας Παπαμανώλη)	77
Η οικονομική κρίση μέσα από τα μάτια ενός παιδιού (Ραφαήλ Φειδία)	34	Wild (Φωτεινής Ντάκου)	78
Το νοιύμερο του Χαρίτωνα (Ελευθερίας Βλάχου)	36	Clock clock clock (Μυρσίνης Σαρδειλίου)	79

Κέρια

Τοῦ πιθανότερος εἰς περίποτα σύμβολον
σὰ μὰ στρά κεράκια αναρέψαι -
χειροί, φεύγα, καὶ γυναικεία κεράκια.

Αἱ πρώτησιν μέρεσι πιον μένοντες,
μηδὲ θλιβεῖτε γεραριή κεράκων σκεπτείνετε·
τὰ πιο κοντά βρίσκουσι κατεύθυντα ἀκόρην,
κεράκια κεράκια, καὶ κεράκια.

Δένθε ότι τὰ βήματα μὲν λασσί εἰς πορφύρη εἰσ,
καὶ μὲν λασσί τὸ πρώτον γῆς τοῦ νέαντερον.
Σμεργός καττάλη τ' εισαγόντες κεράκια.

Δένθε ότι περίσσω νάμοι μηδὲ διάσημοι καὶ φρίζε
τι κείρονται ποὺς η σκολιούς γεραριή μανταΐνεται,
τι κείρεται ποὺς τὰ σκουλάκια κροία πληγαίνουν.

Αυτόγραφο του Κωνσταντίνου Καβάφη.